

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Ekonomická fakulta
Katedra účetnictví a financí

Diplomová práce

Posuzování úlohy a účinnosti dotací na
příkladu chovu hospodářských zvířat a
vybraného druhu predátora

Vypracovala: Bc. Dohnalová Andrea

Vedoucí práce: doc. Ing. Jindřiška Kouřilová, CSc.

České Budějovice 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci jsem vypracoval/a samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to - v nezkrácené podobě/v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Ekonomickou fakultou - elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 30. dubna 2020

.....

Poděkování

Tímto chci poděkovat vedoucí mé diplomové práce paní doc. Ing. Jindřišce Kouřilové, CSc. za odborné připomínky, cenné rady a trpělivost během zpracování práce.

Dále chci poděkovat Jessince a celé rodině za morální podporu.

Obsah

Úvod	4
1. Literární přehled.....	5
1.1. Situace ve světě	5
1.2. Dotace.....	7
1.2.1. Legislativní úprava.....	7
1.2.2. Definice dotací.....	7
1.2.3. Struktura dotačních zdrojů v zemědělství zaměřené na chov ovcí a koz	9
1.3. Funkce kulturní krajiny	20
1.4. Ochrana zvířat	22
2. Cíle a metodika.....	24
3. Praktická část.....	24
3.1. Vývoj a struktura dotací na hospodářská zvířata	25
3.2. Vývoj počtu hospodářských zvířat se zaměřením na ovce a kozy.....	26
3.3. Dotace na ochranu stád hospodářských zvířat proti vlkům.....	29
3.4. Instituce.....	32
3.4.1. Farmy	32
3.4.2. Státní instituce	32
3.4.3. Profesionální instituce.....	33
3.4.4. Instituce přímo či nepřímo podporující rozšiřování výskytu velkých predátorů	33
3.4.5. Financování instituce ochrany přírody.....	34
3.5. Vlk obecný (Canis Lupus).....	38
3.5.1. Populace vlků v ČR	39
3.5.2. Výskyt vlků na území ČR.....	40

3.5.3. Potrava.....	41
3.5.4. Náklady na ochranu vlka.....	42
3.5.5. Legislativní ochrana.....	43
3.5.6. Praktická ochrana v terénu.....	44
3.5.7. Program péče o vlka.....	45
3.6. Škody	48
3.7. Náklady.....	51
3.8. Navrhovaná opatření, diskuse	52
3.8.1. Elektrické ohradníky a pevné ohrady.....	52
3.8.2. Mobilní košár.....	53
3.8.3. Pastervečtí psi	54
3.8.4. Regulovaný odstřel šelem	56
3.8.5. Financování ochranných opatření	57
3.9. Náhrady škod.....	59
4. Rizika, stresy, behaviorální disciplíny	65
4.1. Týrání hospodářských zvířat	66
4.2. Riziko přenosu vztekliny a ostatních nemocí.....	67
4.3. Riziko útoku na člověka.....	68
5. Instituce, názory a informační asymetrie.....	71
6. Závěr	74
I. Sumarry and key words	77
II. Přehled použité literatury	78
III. Seznam tabulek, obrázků a grafů.....	1
IV. Seznam příloh.....	3
V. Přílohy.....	4

Úvod

Dotace jsou problémem ekonomickým, politickým a v souvislosti s dotacemi se sleduje velké množství cílů a zájmů. Získání dotací se řídí závaznými pravidly a jejich získání není úplně snadné. Samotné podání žádosti znamená pro žadatele spoustu práce, a ne vždy v konečném výsledku dojde ke schválení žádosti. Zejména u frekventovaných dotací, které putují do zemědělství, jsou problémy nejen se zpracováním žádosti, ale také se splněním podmínek a s dodržováním podmínek během čerpání dotací, a to často i nezávisle na příjemcích samých.

Často je diskutován nárok, účelnost a způsob využití dotací. Méně je již vidět komplexnější pohled na jejich hodnocení. A to v případě, když dotace působí proti sobě. Nejen, že se negují, ale zanechávají za sebou negativní stopu. Celkově se tedy nejen ztrácejí finance, ale zůstávají škody fyzické, ale také emocionální. Zde by se měla situace neprodleně analyzovat. Nicméně zájmy stran jsou natolik silné, že je obtížné efektivně komplikovanou situaci řešit. To však neznamená, že by se o to neměly instituce pokoušet a hledat rozumné argumenty jak zabránit stále rostoucím ztrátám.

Jedním z problémů týkající se zemědělských dotací a dotací na ochranu přírody je opětovný významně podporovaný rozšiřující se výskyt predátorů na našem území a zejména dopad v konkrétních regionech nejen s rozvinutým pastevectvím, ale i rybářstvím, kde se ztráty staly již nezvratnými. Téma podpory na rozšiřování osidlování území vlkem a současně protichůdných podpor na chov hospodářských zvířat (zde ovcí) se jeví jako velmi aktuální s mezirezortním i interdisciplinárním dosahem, a proto bylo zvoleno i pro zpracování. Poslední motivací je úvaha vysokého očekávaného výpadku financí v důsledku dopadu koronaviru a prudce se zvyšujících požadovaných náhrad za způsobené škody predátory, což problém ještě podtrhne.

1. Literární přehled

1.1. Situace ve světě

Níže podrobněji rozebraná problematika se netýká jen České republiky, ale i dalších států Evropy a dalších zemí. Každý stát se s danou situací vypořádává jinak, ale ve všech zasažených státech si jsou vědomi, že je nezbytné situaci řešit. Někde se může zdát, že je již pozdě. V každém případě je třeba vývoj a výsledky analyzovat a poznatky zkusit uplatnit v našich podmínkách.

Francie

Francie stejně jako Česká republika zvolila absolutní ochranu vlků. Na základě analýzy bylo zjištěno, že v roce 2016 byly škody způsobené jedním vlkem vyčísleny na částku téměř 2 miliony korun. V současné době stojí jeden vlk daňové poplatníky za svůj život 20 mil. Kč. Nejvíce se vlci objevují v oblastech na jiho-východě u měst jako jsou Nice, Grenoble, Lyon, Dijon, Nancy nebo Strasbourg.

Situace ve Francii je zatím horší než u nás. Jen za předloňský rok bylo usmrceno 12 515 ovcí, stovky koz, telat, hříbat a desítky psů. Za rok 2018 byly vyčísleny celkové roční náklady ze strany státu v hodnotě 28 000 000 €, kdy 4 000 000 € museli vynaložit samotní chovatelé na doplacení ochranných opatření. Ke konci července loňského roku hlásí chovatelé zatím 3 060 zabitých ovcí. Podle dostupných zdrojů bylo více než 90 % útoků na farmách, které přijaly tato ochranná opatření. I přes tato opatření škody, a s tím spojené náhrady, rostly (příloha 1 a 2).

Z důvodu neustále se zvyšujících škod byla v roce 2018 nařízena regulace počtu vlků o 10 %. I přes tuto regulaci dosáhl v období 2018-2019 počet vlků pomyslnou hranici 500 kusů. Proto 23. 2. 2019 vyjádřil pochopení se vzniklou situací i prezident Emanuel Macron, který uvedl, že se pro daný rok budou zvyšovat kvóty regulace vlků na 17-19 % (20minutes.fr, 2019).

Ve Francii jsou hrazeny následující škody způsobené predátory:

- přímé ztráty, usmrcení hospodářských zvířat nebo péče o zraněná zvířata
- náhrady za zmizelá zvířata během útoku
- nepřímé ztráty, škody způsobené stresem při útoku (ztráta hmotnosti, snížení laktace, potrat) (auvergne-rhone-alpes.developpement-durable.gouv.fr, 2020).

Německo

Podobnou situace řeší i Německo, kde i přes přijatá ochranná opatření škody neustále rostou. Od roku 2013 počet útoků stoupá přibližně o 30-35 % ročně. S tím spojené škody také stoupají, a ty dokonce o 50-90 % za rok. K jednomu velkému a ničivému útoku došlo na Stanici ochrany přírody u vesnice Förstgen v Sasku. Zde vlci napadli stádo březích ovcí a koz, které se páslo v ohradě se 110 cm vysokou elektrickou sítí (podle doporučení ochranářů). Tento útok nepřežilo ze 151 kusů více jak 46 ovcí, zbytek stáda protrhlo elektrickou sítí a uteklo. Z celkového počtu 151 zvířat přežilo pouze 61, kdy mnoho z nich potratilo. Právě tento útok vedl tamější politickou scénu k ráznějším opatřením. Proto byla 22. 5. 2019 přijata změna federálního zákona o ochraně přírody. Zákon umožňuje lov vlků za předpokladu podezření napadení ovcí nebo jiných hospodářských zvířat (bmel.de, 2019).

Slovensko

Slovensko je jednou ze zemí, kde se vlci vyskytují již od 16. století. Každoročně zde zabijí tisíce hospodářských zvířat. Statistiky uvádějí, že se na území Slovenska pohybuje okolo 2 200 jedinců a roční přírůstek (2019) je 240 – 280ks. Podle zákona č. 274/2009 Z. z. o poľovníctve je vlk zařazen mezi lovnou zvěř s řádnou dobou lovu a určenou dobou ochrany. Doba lovu je stanovena vyhláškou od 1. listopadu do 15. ledna. Dále je striktně vymezeno území, kde je odlov možný. Roční kvóty lovu vlka jsou stanovovány pracovní skupinou, která stanoví kvóty pro daný rok a podmínky lovu. V letech 2012-2019 bylo v průměru za rok odloveno 40 ks.

Další země, které se potýkají se stejným problémem jsou Švýcarsko, Slovinsko, Norsko, Švédsko, Holandsko, ale také Řecko nebo Španělsko.

1.2. Dotace

Dotace jsou velice častým tématem diskuzí, a to především jejich výše, struktura a účel. Především to platí o dotacích do zemědělství (příloha 3). Velkou pravděpodobností je budoucí snižování prostředků, které budou vynakládány na dotace do zemědělství.

Dotace samy o sobě představují určitou deformaci nejen tržního prostředí, ale také prostředí krajinného, sociálního a politického. Některými z cílů zemědělských dotací jsou podpora produkce bezpečných potravin, zachování krajiny, zemědělské půdy a také ochrana přírody a vodního režimu. Cíle ochrany přírody jsou: udržení a případně zlepšení dochovaného stavu území nebo ponechání území či jeho části samovolnému vývoji. Dalším cílem ochrany přírody je zvláštní ochrana vybraných, vzácných nebo vědecky a kulturně významných druhů rostlin a živočichů. Tomu odpovídá i mnohočetná struktura podpor.

1.2.1. Legislativní úprava

V české legislativě jsou dotace upraveny ve vyhlášce č. 500/2002 Sb., pomocí které se provádějí jistá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, dále jsou dotace upraveny zákonem č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a v zákoně č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Dalším upravujícím prvkem jsou české účetní standardy, a to konkrétně standard č. 013 – Dlouhodobý nehmotný a hmotný majetek a č. 017 – Zúčtovací vztahy (pro-bio.cz, 2019)

1.2.2. Definice dotací

Dotace jsou chápány jako peněžní prostředky, které spravuje státní rozpočet státních finančních aktiv nebo národní fond, poskytované právnickým a fyzickým osobám na stanovený účel.

Stejně tak jako u jiných pojmů a témat, která jsou popisována různými definicemi i dotace jsou v různých publikacích různě definovány.

Jedním z příkladů je definice podle Bečvářové (2001), podle které jsou dotace nástrojem k tvorbě transferů, které odrážejí změny při rozdělování důchodů. S dotacemi se pojí náklady, které jsou spojené s uplatněním dotací, a tím vzniká vliv na rozdíl mezi výdaji společnosti, a to na dotační politiku a jeho projev v důchodu příjemce.

V rámci této definice je možné dotace rozdělit do čtyř skupin na základě formy a míry deformujících účinků:

- Cílené transfery celkové částky (přímé dotace do důchodu),
- Proporcionální dotace primárních faktorů,
- dotace výstupu nebo dotace spojené s použitím vstupů,
- podporu tržních cen.

Dalším pohledem na toto téma je pohled Kouřilové (2009), která ve své publikaci definuje dotace jako určitý peněžitý dar či daru podobnou peněžitou úhradou, která je poskytnuta ze strany státu nebo územněsprávního celku určitému subjektu. Na dotace je posléze nahlíženo spíše jako na dar společnosti, od které bývá očekávána loajalita zemědělců ke společnosti. Pravidla, kterými se dotace řídí, jsou vydávána řídicími orgány. Těmito orgány jsou ministerstva, instituce nebo konkrétní zástupci regionů, tzn. že mají podstatný vliv politického rozhodování o příjemcích a tím i o vzniku nových podniků.

O dotace na hospodářská zvířata je možné žádat na úrovni České republiky, ale také na úrovni Evropské unie. Získání dotací je velice obtížné a u některých chovatelů tvoří nepostradatelnou část financí. Oproti tomu finance putující do nestátních neziskových organizací mají různé zdroje, jejich získávání zpravidla nevyžaduje významnější náma-hu. Zde můžeme zmínit například Hnutí Duha. Jako ostatní nestátní neziskové organi-zace získávají dotace od státu (viz. například MŽP, MŠMT), ale také dostávají různé příspěvky a granty od měst a dalších institucí (viz. kapitola 3.4.5.).

Jedním z významů chovu ovcí je spásání v nedostupných oblastech s kvalitním lučným porostem. Pokud se ovce volně pasou na pastvinách, stávají se samozřejmě lov-nou kořistí pro vlky, Může se jednat i o velké (ne vždy) oplocené pastviny, kdy není možné dodržovat doporučená opatření. Bez problému nejsou zdaleka ani doporučená ohrazení i když účinné ohrazení pozemky tak představují významnou investici. Tato opatření, která navrhlo Hnutí Duha, znamenají vynaložení dalších nákladů a času cho-vatelů. Mezi základní opatření, která by měla udržet vlky mimo ohrady jsou elektrické ohradníky, dva metry vysoké ploty nebo pastevečtí psi. Vlci bez zkušeností reálného nebezpečí přestávají být často plaší.

Chovatelům, kteří bydleli na územích dávno před tím, než se tam objevili vlci, narůstají nejen škody, ale také náklady spojené se zabezpečením svých stád. Tyto náklady a ško-dy jsou do určité míry snižovány pomocí dotačního titulu č. 58 a náhrad za způsobenou

škodu predátorem. Na druhé straně stojí ochranáři, kterým daná situace do značné míry vyhovuje. Jejich hlavním zájmem je opětovné rozšiřování vlčí populace v ČR.

1.2.3. Struktura dotačních zdrojů v zemědělství zaměřené na chov ovcí a koz

V České republice můžeme v rámci zemědělství rozdělit dotační zdroje do dvou základních skupin. Jsou jimi evropské dotační programy a národní dotační programy. Mezi základní patří:

- Přímé platby
 - V roce 2015 byl zaveden tzv. vícesložkový model přímých plateb.
 - Do přímých plateb patří jednotná platba na plochu (SAPS), platba za greening, příplatek pro mladé zemědělce a dobrovolná podpora vázaná na produkci citlivých komodit (VCS).
- Program rozvoje venkova ČR na období 2014 až 2020
 - Evropský zdroj finančních prostředků kofinancovaných částečně Českou republikou. Tyto podpory mají charakter buď investiční nebo plošný.
- Dotace v rámci Společné organizace trhu
 - Týká se pouze podpory producentské základny v rámci komodity ovoce a zeleniny.
- Národní dotace
 - Hrazené pouze ze státního rozpočtu ČR Ministerstvem zemědělství ČR.
- Podpurný garanční a lesnický fond (eagri.cz, 2020)

I neziskové organizace mohou žádat o dotace. V tomto případě konkrétně o dotace na ochranu životního prostředí. Jednou z možností jsou národní programy, které nabízí Ministerstvo životního prostředí (MŽP). Mezi nejdůležitější národní finanční zdroje, ze kterých bývají poskytovány podpory na ochranu životního prostředí, jsou příjmy státního rozpočtu a environmentální poplatky, která má ve správě Státní fond životního prostředí ČR. MŽP financuje ze státního rozpočtu několik různých programů, jako například program Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny, Program péče o krajinu a granty nestátním neziskovým organizacím. MŽP většinou provádí řídicí a koordinační činnost, podpora bývá žadatelům poskytována prostřednictvím Agentury ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK) a Státního fondu životního prostředí (mzp.cz, 2020).

Příkladem podpory ze Státního fondu životního prostředí jsou Norské fondy. V rámci těchto fondů je možné žádat o podporu ve více oblastech jako například zlepšování stavu životního prostředí v ekosystémech, rozšiřování populace zvláště chráněného druhu nebo snižování negativního vlivu lidské činnosti na kvalitu ovzduší. Podání žádosti na takovou podporu není nikterak složité. Žádost o dotaci probíhá online prostřednictvím Agendového informačního systému SFŽP ČR. Žadatel se do tohoto systému zaregistruje a podá žádost, ve které vyplní požadované informace (osobní údaje, popis projektu, rozpočet projektu (bývá většinou již předdefinován), zdroje financování a přílohy) (narodniprogramzp.cz, 2020).

Jednou z dalších možných podpor pro neziskové organizace jsou dotační programy podporující péči o přírodu a krajinu, které poskytuje AOPK ČR, konkrétně například Program péče o krajinu. Tento program se zabývá poskytováním neinvestičních prostředků až do výše 100 % vynaložených nákladů na vlastní realizace opatření. Zde stejně jako u Norských fondů je podání žádosti vcelku jednoduché. Žádost je možné si stáhnout na stránkách AOPK ČR. Vyplnění je také možné elektronicky. Žádost obsahuje základní údaje o žadateli, předmět žádosti, popis a zdůvodnění opatření, výši požadovaných finančních příspěvků (rozpočet) a přílohy (dotace.nature.cz, 2020).

Dotace v dnešní době tvoří u některých subjektů velkou část příjmů. Ne vždy vede podání žádosti o dotaci k jejímu získání. Důvodů může být spousta. Špatně podaná žádost, nedodržení termínu podání žádosti, nedoložení veškerých náležitostí či příloh, nesplnění jiných podstatných kritérií. Výrazná rozdílnost v této problematice je mezi dotacemi pro zemědělce a ochránáře. Chovatelé, aby mohli vůbec žádost zvážit, musí splňovat jisté standardy, minimální počty kusů zvířete, nebo pokud chtějí získat podporu na plemenné berany či jiná plemenná hospodářská zvířata, musí vést plemenné knihy. Všechny tyto povinnosti tvoří pro chovatele výdaje, které musí podstoupit ještě před podáním žádosti. Oproti chovatelům jsou na tom lépe ochránáři, kteří také musí plnit jisté podmínky pro získání podpor, zdaleka nejsou tak náročné jako u chovatelů. Obrovským rozdílem mezi dotacemi pro chovatele a ochránáře je vyplácená částka. Pokud chovatel žádá o dotaci na hospodářská zvířata, získá částku, která je předem stanovena na ten určitý kus nebo VDJ (velkou dobytčí jednotku) viz. dále. Avšak pokud žádají o dotaci ochránáři, stanovují si rozpočet, který se řídí směrnicí. Chovatel tedy nikdy nezíská vyšší hodnotu, než stanovuje zákon, ovšem u ochránářů je možné navýšení rozpočtu o další položky.

Musíme také brát v potaz to, že tento druh podpory není pro ochránáře jediným zdrojem prostředků, kterým financují své zájmy. Přesto Ministerstvo životního prostředí poskyt-

ne pro rok 2020 částku 5 mil. Kč na podporu koordinačních projektů NNO (v ochraně přírody a krajiny). Přes všechno toto jsou stále dotace pro některé, především ty malé, chovatele nedostupné. To má pochopitelně vliv na celkovou situaci v zemědělství, kdy spousta malých chovatelů ruší svou činnost. Má to také negativní vliv na vznik nových chovů, kdy chovatelé předem vědí, že by se jim začínat s touto činností nevyplatilo.

V rámci zemědělství je možné žádat o různé dotační tituly, které se týkají jak rostlinné, tak živočišné výroby. Práce se zaměřuje na dotace na hospodářská zvířata, a to konkrétně na chov ovcí a koz, na dotační tituly národních dotací a dotací v rámci Přímé platby.

Národní dotace

Jedná se o dotace výhradně z národních zdrojů ČR. Díky těmto dotačním programům stát přispívá k udržování výrobního potenciálu zemědělství a jeho podílu na rozvoj venkova. Lze konstatovat, že z větší části se zde ještě více zvětšuje rozdíl daný relativně nižšími dotacemi z EU znevýhodňující mnohé české farmy.

V současné době dochází ke stabilizaci spektra podpůrných programů. Velký důraz je kladen na prvky agroenvironmentálního charakteru, mimo jiné také na podporu ozdravovacích programů polních a speciálních plodin nebo na programy, které jsou zaměřené proti rozšiřování nebezpečných nákaz hospodářských zvířat.

Dále existují programy, jejichž výsledky a zisk není možné přímo kvantifikovat, ale i tak je jejich existence v rámci Národních dotací nezbytná. Mezi ně řadíme například podporu včelařství nebo zlepšování a udržování genetického potenciálu vyjmenovaných hospodářských zvířat (eagri.cz, 2020).

Veškerá práva, povinnosti, podmínky, lhůty a další informace, které musí žadatelé o dotace splňovat a dodržovat jsou stanoveny v zásadách.

V rámci národních dotací jsou stanoveny výše dotací podle jednotlivých předmětů dotace.

Zvoleného druhu hospodářských zvířat, tedy ovcí se týká dotační program **2.A. Udržování a zlepšování genetického potenciálu vyjmenovaných hospodářských zvířat**. Konkrétní dotační podprogramy týkající se chovu ovcí a koz jsou: **2.A.b. Podpora za-**

vádění a vedení plemenných knih dle plemen vyjmenovaných hospodářských zvířat a 2.A.e. Kontrola užítkovosti, výkonnostní zkoušky, výkonnostní testy a posuzování a kontrola dědičnosti užítkových vlastností a zdraví vyjmenovaných hospodářských zvířat.

2.A.b. Podpora zavádění a vedení plemenných knih dle plemen vyjmenovaných hospodářských zvířat

Dotační podprogram, který poskytuje podporu uznanému chovatelskému sdružení na zavádění a vedení plemenných knih (PK)¹ podle plemen, v našem případě plemenných knih ovcí (PKO). Pro zápis do PKO musí chovatel splnit podmínky pro zápis chovů a plemenných ovcí, evidenci ovcí a vystavování dokladů o původu. Na základě žádosti jsou zapisovány chovy a zvířata do registru chovů, který je veden jako počítačová databáze. Chovatel je povinen do hlavního oddílu PKO zapsat plemenné ovce (berany, bahnice), u kterých můžeme doložit, že jejich rodiče a prarodiče jsou také zapsáni do plemenné knihy stejného plemene, které odpovídá standardu. Zvířata musí být označena způsobem, který umožňuje jejich identifikaci a musí mít doložen původ. Potvrzení plemenného původu vystavuje a potvrzuje PKO v rámci údajů vedených v plemenných knihách schválených Radou plemenných knih ovcí. Zmiňované plemenné knihy jsou členěny na hlavní a přípravný oddíl ve smyslu Zákona č. 154/2000 Sb o šlechtění a plemenitbě hospodářských zvířat (schok.cz). Podklady jsou důležité i pro žádosti o náhrady škod.

Ve výše zmíněném dotačním podprogramu se nás týká podprogram 2.A.b.O., který umožňuje získat až 60 % prokázaných uznatelných nákladů na předmět dotace u ostatních vyjmenovaných hospodářských zvířat.

Složitost zpracování žádosti o dotaci již byla zmiňována. Pro chovatele to znamená ztrátu času, energie a v mnohých případech i financí. Spousta chovatelů si najímá firmy, které jim pomáhají se zpracováním žádost. Ani to nezaručí, že chovatel požadovanou dotaci získá. U některých dotačních titulů je stanoven minimální počet kusů VDJ (velká dobytčí jednotka). Při situaci, která zde nyní je, může dokonce dojít k zmařené investici z důvodu úhynu zvířete.

¹ Vedením PK je pověřen Svaz chovatelů ovcí a koz v ČR.

Na tento dotační titul u ovcí bylo v roce 2018 vyplaceno celkem 1 892 762 Kč.

Na tento dotační titul u koz bylo v roce 2018 vyplaceno celkem 870 000 Kč.

2.A.e. Kontrola užitkovosti, výkonnostní zkoušky, výkonnostní testy a posuzování a kontrola dědičnosti užitkových vlastností a zdraví vyjmenovaných hospodářských zvířat

2.A.e.1. Kontrola užitkovosti (KU)

Předmětem tohoto dotačního podprogramu je kontrola užitkovosti (KU). Kontrola užitkovosti je v souladu se zákonem č. 154/2000 Sb. a stanoveným šlechtitelským programem Svazu chovatelů ovcí a koz z.s. Mezi základní ukazatele patří údaje o reprodukci zapojených jedinců a stád, sledování růstových schopností u všech plemen ovcí a koz, jatečné hodnoty masných plemen ovcí a koz a mléčné užitkovosti u dojených plemen ovcí a koz. Tyto údaje slouží ke stanovení plemenných hodnot jednotlivých plemenných ovcí a koz, ale také mají význam i pro výpočet náhrad škod (eagri.cz, 2020).

V roce 2018 se kontrolou užitkovosti v chovu ovcí zabývaly tři oprávněné organizace:

- Svaz chovatelů ovcí a koz z.s.
- Ing. Vladimír Bařina PhD.
- Dorper asociace CZ z.s.

Získání finančních prostředků na základě podpor nevyklučuje možnost žádat o další dotační tituly, které zde jsou taktéž na podporu chovatelů.

O podporu nemůže žádat přímo chovatel, žádost podává osoba (FO i PO), která provádí kontrolu užitkovosti. Za podání a vyřízení žádosti o podporu si nárokuje jako odměnu 8 % u skotu a 4 % u ostatních zvířat ze získané částky. Například u podpory 2.A.e.1.a., kdy za ovcí je maximálně 150 Kč/kus by odměna pro osoby provádějící KU byla 6 Kč.

V příloze č. je popsán dlouhodobý vývoj výsledků kontroly užitkovosti ovcí ČR v letech 2000 až 2018. Během let se počet stád zvýšil z 387 v roce 2000 na 747 (jedná se o plemena započítána i ve společných stádech) v roce 2018. Ve stejném období se

počet bahnic zvýšil z 14 779 v roce 2000 na 20 791 v roce 2018 (Ročenka chovu ovcí a koz v ČR za rok 2018).

Podle údajů ČSÚ celkové množství chovaných ovcí pokleslo o 5 847 kusů. Navýšení počtu ovcí hlásí jen kraj Jihočeský, Karlovarský, Jihomoravský a Moravskoslezský. V ostatních krajích došlo k poklesu. Největší meziroční rozdíl byl evidován ve Středočeském kraji a na Vysočině. Vývoj počtu ovcí na dobu např. 10 let není zcela možné predikovat: mimo jiné i z důvodu současné situace se zavlačováním krajiny.

Tabulka 1: Soupis hospodářských zvířat (ovce) k 1. 4. 2019

Území, kraj Territory, region	2018	2019	Rozdíl (+,-)
Česká republika	218 915	213 068	-5 847
Hl. m. Praha + Středočeský	25 708	23 712	-1 996
Jihočeský	29 549	29 806	257
Plzeňský	18 886	18 063	-823
Karlovarský	13 027	13 869	842
Ústecký	14 668	14 038	-630
Liberecký	16 329	15 409	-920
Královéhradecký	16 118	15 691	-427
Pardubický	12 373	12 034	-339
Vysočina	14 700	13 648	-1 052
Jihomoravský	9 151	9 369	218
Olomoucký	9 936	9 044	-892
Zlínský	22 744	21 979	-765
Moravskoslezský	15 726	16 406	680

Zdroj: *czso.cz*

O podpory lze žádat samostatně na jednotlivé tituly, není zde nutnost žádosti o dotace. Pokud chovatel žádá o více podpor, nelze částky z jednotlivých podpor sčítat. Všechny podpory jsou vyhodnocovány samostatně na základě daných podmínek. O rozhodnutí je chovatel informován ve stanovené lhůtě.

2.A.e.1.a. Podpora chovatelů, jehož hospodářská zvířata jsou zařazena do kontroly užitečnosti, oprávněným

- u ovcí do 150 Kč za 1 kus, zapojený v KU
- u ovcí s prováděnou kontrolou mléčné užitečnosti do 300 Kč za 1 kus, zapojený v KU

— u koz do 300 Kč za 1 kus, zapojených v KU

Na tento dotační titul u ovcí bylo v roce 2017 vyplaceno celkem 4 201 200 Kč.

Na tento dotační titul u koz bylo v roce 2017 vyplaceno celkem 1 359 000 Kč.

2.A.e.1.b.1 Podpora oprávněným osobám zajišťujícím KU na zabezpečení rozborů vzorků mléka

— u ovcí do 9 Kč na 1 kus v KU dojených plemen v chovech, kde je prováděna kontrola mléčné užitkovosti

— u koz do 7 Kč na 1 kus v KU dojených plemen

Na tento dotační titul u ovcí bylo v roce 2017 vyplaceno celkem 19 125 Kč.

Na tento dotační titul u koz bylo v roce 2017 vyplaceno celkem 38 080 Kč.

2.A.e.2.i. Podpora chovateli na plemenného berana pocházejícího z chovu zapojeného v KU a zapsaného do PK s přiděleným ústředním registrem chovaného v době od 1. 9. 2019 do 31. 8. 2020

- do 17 Kč na jeden krmný den

Na tento dotační titul bylo v roce 2017 vyplaceno celkem 27 026 957 Kč.

2.A.e.2.j. Podpora chovateli na plemenného kozla pocházejícího z chovu zapojeného v KU a zapsaného do PK s přiděleným ústředním registrem chovaného v době od 1. 9. 2019 do 31. 8. 2020

- do 20 Kč na jeden krmný den

Na tento dotační titul bylo v roce 2017 vyplaceno celkem 7 698 860 Kč.

2.A.e.2.k. Podpora chovateli na plemenného berana nebo kozla s doloženou plemennou hodnotou, vybraného uznaným chovatelským sdružením do plemenitby a prodaného a zařazeného v elitních třídách v období od 1. 9. 2019 do 31. 8. 2020

- do 3 500 Kč/kus

Na tento dotační titul bylo v roce 2017 vyplaceno celkem 4 641 000 Kč.

2.A.e.3. Podpora testování

Podpora osobě oprávněné k testování a posuzování ovcí nebo koz na provádění testů výkrmnosti a jatečné hodnoty, provozované příslušným uznaným chovatelským sdružením.

- Do 15 000 Kč na 1 prověřenou skupinu v roce

Na tento dotační titul bylo v roce 2017 vyplaceno celkem 4 200 000 Kč.

Zásady, kterými se na základě § 2 a 2 d zákona č. 252/1997 sb., o zemědělství, ve znění pozdějších novelizací, stanovují podmínky pro poskytování dotací na udržování a využívání genetických zdrojů pro výživu a zemědělství pro rok 2018

Níže jsou vybrány některé druhy ovcí, na které bylo možné žádat o dotace. Jedná se o dotační tituly zařazené v kontrole užitekosti.

6.1.4. Šumavská ovce

- 6.1.4.a reprodukčně aktivní bahnice zařazená v KÚ v chovech s produkcí plemenných beranů do 800,- Kč/ks
- 6.1.4.b reprodukčně aktivní bahnice zařazená v KÚ v ostatních chovech do 500,- Kč/ks.

Na tento dotační titul bylo v roce 2017 vyplaceno 1 252 680 Kč.

6.1.5. Valašská ovce

- 6.1.5.a reprodukčně aktivní bahnice zařazená v KÚ do 1 500,- Kč/ks

Na tento dotační titul bylo v roce 2017 vyplaceno 733 500 Kč.

6.1.6. Bílá krátkosrstá koza

- 6.1.6.a reprodukčně aktivní koza zařazená v KÚ do 1 000,- Kč/ks

Na tento dotační titul bylo v roce 2017 vyplaceno 1 637 300 Kč.

6.1.7. Hnědá krátkosrstá koza

- 6.1.7.a reprodukčně aktivní koza zařazená v KÚ do 1 000,- Kč/ks

Na tento dotační titul bylo v roce 2017 vyplaceno 757 500 Kč (Ročenka ovce a kozy, 2018).

Přímé platby

Tvoří největší podíl vyplacených finančních prostředků určených na dotace v zemědělství. Tyto dotace jsou poskytovány podle pravidel Společné zemědělské politiky EU. V období 2015 až 2020 jsou přímé platby především zaměřeny na životní prostředí v rámci režimu Greening, podporu pro mladé zemědělce nebo na podporu odvětví nebo regionů, které čelí určitým problémům.

Pro získání dotace musí žadatelé splňovat základní podmínky mezi které patří:

- Žadatel musí být zemědělským podnikatelem
- Musí být aktivním zemědělcem
- Musí obhospodařovat zemědělskou půdu, která je na něj evidována v registru zemědělské půdy (LPIS) (szif.cz, 2020).

Právními předpisy, které upravují poskytování dotací, jsou především různá nařízení vlády, zákony týkající se ochrany přírody, zemědělství, Státního zemědělského intervenčního fondu, ochrany zvířat proti týrání nebo například o šlechtění a plemenitbě.

Přechodné vnitrostátní podpory (PVP)

Nástupce národních doplňkových plateb Top-Up, které byly poskytovány v letech 2005 až 2012. Jedná se o doplňkové platby poskytované k Jednotné platbě na plochu (SAPS). Tato podpora je plně hrazena z rozpočtu České republiky. Základní podmínkou získání této podpory je, že žadatel obdržel platbu SAPS. PVP se poskytují v oblastech:

- Platba na zemědělskou půdu
- Platba na přežvýkavce
- Platba na chov ovcí, popřípadě chov koz

Tabulka 2: Sazby jednotlivých dotačních titulů 2019 u poškozovaných druhů zvířat

OPATŘENÍ	SAZBA DOTACE V KČ	JEDNOTKA
Zemědělská půda	129,86	ha
Přežvýkavci	70,19	VDJ
Krávy bez tržní produkce mléka	80,38	VDJ
Ovce/kozy	43,13	VDJ

Zdroj: vlastní zpracování dle Sazby jednotlivých dotačních titulů 2019

V případě, že bude celková částka plateb nižší než 500 Kč, Fond platbu tomuto žadateli neposkytne.

Podpora na bahnice nebo chov kozy

Veškeré podmínky poskytování podpory na chov bahnice nebo chov kozy upravuje § 31 nařízení vlády č. 50/2015 Sb.

Podmínkou pro získání této platby je pastevní způsob chovu. Tím je myšleno, že žadatel musí ovce/kozy chovat a pást na trvalých travních porostech nebo na travních porostech, které jsou na něj evidovány v evidenci využití půdy podle uživatelských vztahů (LPIS), a to minimálně v období od 15. května do 11. září daného kalendářního roku.

Aby mohl žadatel získat tuto podporu, musí mít minimálně 2 velké dobytčí jednotky (VDJ) ovcí nebo koz, které jsou starší než 12 měsíců, přičemž přepočítací koeficient u bahnic a koz je 0,15 (příloha 3). To znamená, že žadatel musí mít alespoň 14 kusů ovcí nebo koz, aby mohl žádat. Podmínkou pro žadatele je také vedení pastevního deníku, kde jsou uvedena identifikační čísla zvířat a identifikační čísla dílů půdních bloků, na kterých se zvířata pasou. Pastevní deník je nutné uchovávat po dobu 5 let (Kouřilová, 2018). Aby došlo k vyplacení platby, musí být částka přímých plateb vyšší než 100 EUR.

V období 2015-2020 byly vyčleněny na odvětví ovcí a koz v rámci přímých plateb finance ve výši cca 78 mil Kč. V roce 2019 tato sazba činila 3 865,27 Kč/VDJ (sazby jednotlivých dotačních titulů, SZIF).

V roce 2018 požádalo o dotaci na bahnice a kozy téměř 2 900 chovatelů, mezi které bylo rozděleno přes 73 milionů korun.

V roce 2019 byly na obhospodařovanou plochu a chov zvířat vyplaceny dotace v částce zhruba 32 miliard korun, kdy převážnou část tvořily peníze z evropských fondů. Za vyhrazené období bylo podáno téměř 31 000 žádostí (novinky.cz, 2019)

Riziko nedodržení intenzity chovu

Nejen v rámci výše zmíněných dotačních titulů a podpor se může stát, že dojde z nějakého důvodu ke krácení či k vyloučení nároku na dotační tituly. Může se jednat o pozdní podání žádosti, dále počet VDJ zvířat chovaných žadatele byl nižší než počet VDJ zvířat, na něž žadatel požádal o poskytnutí platby atd. Jednou z možností je napa-

dení stáda vlkem či jiným predátorem, což může vést k riziku nedodržení intenzity chovu, které povede k vyloučení nároku na dotační tituly (Kouřilová, 2018).

1.3. Funkce kulturní krajiny

Podle Hradeckého (2001) má krajina pro lidskou společnost řadu nezastupitelných funkcí, přičemž tyto funkce se s rozvojem lidské společnosti mění svými prioritami. I když vycházíme z přírodních podmínek, má společnost na krajinu své nároky, kdy lze hovořit o funkci krajiny. Zde konkrétně o funkci výrobní, obytné a rekreační (Havrlant, 1985).

Výrobní a obytná funkce jsou prakticky neoddělitelné. Jako příklad můžeme uvést zemědělskou výrobu a vesnická sídla, kdy toto spojení dává krajině určitý vzhled. Dalším příkladem může být koncentrace průmyslu podmiňující vznik městských aglomerací. Krajina je využívána člověkem několikanásobně – například. horské krajiny, které mohou mít funkci produkční, rekreační ale také vodohospodářskou (Hradecký, 2001).

Přírodní funkce je primární funkcí, která v sobě zahrnuje různé procesy (geologické, klimatické, biologické a hydrologické), které uceleně vytváří podmínky pro možnost existence rostlin, živočichů a lidí.

Společenskoekonomické a kulturní funkce jedná se o funkce druhotné, kdy člověk potlačuje přírodní funkce ve svůj prospěch, což může mít jistý dopad na zhoršování životního prostředí.

- Hospodářské funkce (zemědělství, lesní a vodní hospodářství, průmysl, těžba atd.)
- Sídelní funkce (jsou tvořeny složkami obytnými, rekreačními a výrobními, jejich kombinace tvoří různé typy krajin jako venkovská, městská, příměstská atd.)
- Rekreační funkce
- Kulturní funkce (ochrana přírody a historických cenností – UNESCO, folklór, aj.) (Demek, 1999).

Při současné snaze o „zavlčení“ krajiny může naše krajina ztrácet své funkce. Nejohroženějšími funkcemi jsou hospodářské funkce (především zemědělství), ale také rekreační a sídelní funkce. Zemědělství, a to především to ekologické, je významné pro ochranu krajiny tak jak ji známe. Pokud se budou i nadále útoky vlků stupňovat, může to přispívat postupně k vyliďňování venkova, což může mít nedozírné následky. To může vést k narušení sídelní funkce krajiny. Další funkce, která je danou situací velice ohro-

žena, je funkce rekreační. Již při současném stavu vlčí populace se lidé bojí například jít do lesa na houby nebo využít některou z turistických stezek, které se nachází v místech výskytu vlků. Mají-li sebou turisté či obyvatelé psy, nebo naopak musejí jít vedle oplocení hlídaného pozemku silným psem, hrozí významné riziko. Situace se může i nadále zhoršovat. Lidé mohou přestat navštěvovat různé historické památky a místa, která se také nachází v místech výskytu vlků, mohou se začít vyprazdňovat různé horské chaty a další ubytovací komplexy v postižených oblastech. Všechny tyto situace by mohly vést současně k ohrožení cestovního ruchu a podstatně snížit návštěvnost některých míst v ČR. Samozřejmě na druhé straně stojí názor OP, že lesy s vlky jsou bezpečné (např. Bednářová H.: Lesy jsou bezpečné i s vlky, MF dnes, 20.3.20 a další zdroje. Zkušenosti z praxe a jiných zemí tento názor zpochybňují.

Aby mohla krajina plnit veškeré své funkce, musíme jí chránit nejen na úrovni „praktické“, ale také legislativní. Ochrana krajiny by měla udržovat určitý stav, který je výsledkem specifických přírodních podmínek a činností člověka. Velkou měrou tomu přispívají především „skanzeny krajiny“ – například CHKO.

Mezi hlavní nástroje ochrany a plánování využití krajiny patří:

- Obecná ochrana přírody (114/1992 Sb.)²
- Natura 2000³
- Územní plánování (183/2006 Sb.)
- Komplexní pozemkové úpravy (139/2002 Sb.)

Ochranou přírody se zabývají různá ministerstva (MŽP, MZe, MMR) prostřednictvím krajinotvorných programů. Mezi ty nejznámější a nejrozšířenější programy patří:

- Program péče o krajinu
- Program rozvoje venkova
- Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny
- Program revitalizace říčních systémů
- Národní programy Mze v oblasti vod
- Program podpory nestátních neziskových organizací
- LIFE+

² Představuje nejen ochranu krajiny, přírodních hodnot, rozmanitosti druhů či estetických kvalit přírody, ale také šetrné užívání přírodních zdrojů.

³ Jedná se o soustavu chráněných území, které jsou vytvářeny ve všech státech EU. Cílem je ochrana nejcejnějších druhů živočichů, rostlin a typů přírodních stanovišť.

1.4. Ochrana zvířat

Ochranu zvířat proti týrání upravuje zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů. Hlavními orgány ochrany zvířat jsou MZe a SVS ČR. Do kompetencí MZe patří ochrana zvířat a péče o jejich pohodu (welfare). MZe v rámci odboru živočišných komodit zřídilo oddělení ochrany zvířat, ÚKOZ (odborný poradní orgán ministra zemědělství a Výbor pro ochranu zvířat používaných pro vědecké účely (VOZPVU). Dozorem jsou pověřeni inspektoři krajských veterinárních správ SVS ČR.

Ochranou zvířat se v České republice zabývá řada právních předpisů, například:

- Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění zákona č. 162/1993 Sb., zákona č. 193/1994 Sb., zákona č. 243/1997 Sb., nálezu Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 30/1998 Sb., zákona č. 77/2004 Sb., č. 413/2005 Sb., č. 77/2006 Sb., č. 312/2008 Sb., č. 291/2009 Sb., č. 308/2011 Sb., č. 359/2012 Sb., č. 183/2017 Sb., č. 255/2017 Sb., č. 302/2017 Sb.
- Vyhláška č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat, ve znění vyhlášky č. 425/2005 Sb., č. 464/2009 Sb., č. 78/2012 Sb. a č. 22/2013
- Vyhláška č. 346/2006 Sb., o stanovení bližších podmínek chovu a drezúry zvířat
- Vyhláška č. 411/2008 Sb., o stanovení druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči, ve znění vyhlášky č. 205/2011 Sb.
- Vyhláška č. 4/2009 Sb., o ochraně zvířat při přepravě, ve znění vyhlášky č. 22/2013 Sb.
- Vyhláška č. 114/2010 Sb., o ochraně handicapovaných zvířat při chovu, ve znění vyhlášky č. 22/2013 Sb.
- Vyhláška č. 418/2012 Sb., o ochraně zvířat při usmrcování, ve znění vyhlášky č. 34/2013 Sb.
- Vyhláška č. 419/2012 Sb., o ochraně pokusných zvířat
- Vyhláška č. 21/2013 Sb., o stanovení podmínek při chovu psů a koček
- Vyhláška č. 22/2013 Sb., o vzdělávání na úseku ochrany zvířat proti týrání

- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (§ 302 - trestný čin Týrání zvířat, § 303 - trestný čin Zanedbání péče o zvíře z nedbalosti)

Vzhledem k tomu, že je Česká republika členem Evropské Unie, je v rámci přímé ochrany zvířat nutno dodržovat také nařízení EU (přímo použitelné právní předpisy):

- Nařízení Rady (ES) č. 1/2005 o ochraně zvířat během přepravy a souvisejících činností a o změně směrnic 64/432/EHS a 93/119/ES a nařízení (ES) č. 1255/97
- Nařízení Rady (ES) č. 1255/97 o kritériích Společenství pro místa zastávek a o změně plánu cesty uvedeného v příloze směrnice 91/628/EHS, ve znění Nařízení Rady (ES) č. 1040/2003, kterým se mění nařízení (ES) č. 1255/97, pokud jde o použití míst zastávek
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 882/2004 o úředních kontrolách za účelem ověření dodržování právních předpisů týkajících se krmiv a potravin a pravidel o zdraví zvířat a dobrých životních podmínkách zvířat
- Nařízení Rady (ES) č. 1099/2009 o ochraně zvířat při usmrcování (cit.vfu.cz)

Soubor těchto právních předpisů účelně členíme na oblast přímé a nepřímé ochrany zvířat proti týrání. Přímá ochrana zvířat je vymezena právními předpisy, které zakazují, vymezují a postihují činnosti, které jsou považované za týrání zvířat. Do nepřímé ochrany zvířat proti týrání spadají předpisy, které upravují zacházení se zvířaty a ochranu jejich pohody a zdraví. Hlavním cílem těchto předpisů není ochrana zvířat proti týrání, ale jedná se o předpisy, které svým obsahem k ochraně zvířat přispívají (Kouřilová, 2018), vyjádření je vedeno na různých informačních zdrojích, např. <https://www.kr-stredocesky.cz/web/zivotni-prostredi/rybarstvi-tyrani>

2. Cíle a metodika

Hlavním cílem předložené práce je problematika získávání dotací v zemědělství při zaměření. Zaměření se na protichůdnost dotací na podporu a ochranu hospodářských zvířat oproti dotacím na rozšiřování divoče žijícího predátora v kulturní krajině. Analyzovat vývoj dotací, škod a náhrad. Posoudit možnosti a vliv zúčastněných institucí na vývoj situace.

Okruhů diskutovaných problémů v daném tématu se nabízí celá řada. Pozornost je věnována vývoji jednotlivých dotací, které vznikaly z důvodu rostoucích škod jako jeden ze způsobů kompenzace (náhrad).

Dále se práce zabývá stávající neřešitelností situace udržení pastevevství v hodnotné kulturní krajině zachovávající všechny své funkce vč. ekologického zemědělství a to při podpoře zvyšující se populace vlků. To je spojeno s dopady střetu venkovského obyvatelstva s realitou vize institucí ochrany krajiny rozšířit predátora na celé území bez omezení. Jedná se o globální problém, který je patrný napříč nejen celou Evropou. Práce se snaží pohlížet na problematiku nejen z ekonomického pohledu, ale také z pohledu institucí, kterých se situace týká. V práci jsou popsány jednotlivé možnosti opatření proti vzniklým škodám a také jsou navržena možná řešení dané situace.

Hlavní metodou práce je komplexnost záběru problematiky. V tomto kontextu se jedná o získávání informací a analýzu vybraných domácích i zahraničních odborných článků, publikací vč. monografie na sledované téma z roku 2018, konferencí a osobních rozhovorů, které se tomuto tématu věnují. Dále je pracováno s poznatky z internetových diskuzí a článků z ostatních tištěných médií. Získaná materie je roztríděna do tematických okruhů, ty jsou posléze zpracovány do jednotlivých kapitol.

Předložená práce je v kontextu s vlastními publikacemi k tématu.

Praktická část

3.1. Vývoj a struktura dotací na hospodářská zvířata

V současné době dochází k poklesu podpor z rozpočtu EU pro evropské zemědělce. Tento pokles může způsobit velké ztráty pro malé a střední farmy. Vedou se spory o potencionální využití zemědělských ploch v nejistých podmínkách, zastropování dotací EU pro zemědělství, kdy má být orientováno na změnu klimatu a úbytek zemědělské půdy. Cíle hospodaření států se tak dostávají do nepříjemného kontextu se zamýšleným zaměřením výdajů EU.

Tabulka 3: Vývoj dotací na ovce a kozy 2014–2018 (tis. Kč)

	2014	2015	2016	2017	2018
Jednotná platba na plochu	5922	5355	5365	5148	5211
Environmentální dotace	4502	4508	5472	5334	5369
Dotace LFA	3134	2194	2193	2160	3080
Ostatní platby na rozvoj venkova	24	14	3	1	2
Dotace na výrobní spotřebu	177	199	246	315	402
Dotace na externí faktory	121	99	93	87	86
Ostatní dotace	1131	1819	1906	1722	2184
Celkem	15011	14188	15278	14767	16334

Zdroj: FADN

Z tabulky je patrné, že celková suma vyplácených dotací se během let tolik neměnila. Ovšem patrné změny můžeme pozorovat v rozdělování peněz na jednotlivé dotační tituly. V posledním sledovaném roce bylo podle údajů z FADN⁴ nejvíce přiděleno na Environmentální dotace, kdy celková vyplacená částka činila skoro 5,4 mil. Kč. Největší meziroční rozdíl mezi roky 2017 a 2018 zaznamenaly dotace LFA. Jedná se o dotace na platby pro oblasti s přírodními či jinými zvláštními omezeními (LFA). Tyto dotace vybízejí k trvalému využívání zemědělské půdy a také přispívají k zachování venkovské krajiny.

⁴ FADN jedná se o informační systém, který tvoří hlavní zdroj informací o ekonomické situaci zemědělských podniků v ČR i EU.

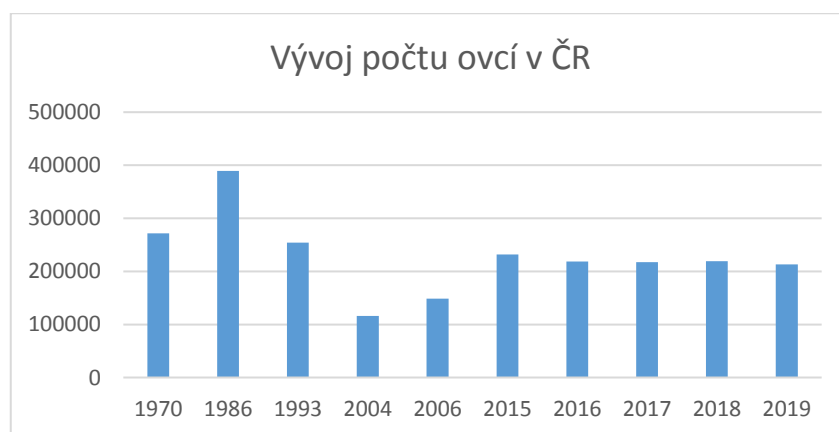
3.2. Vývoj počtu hospodářských zvířat se zaměřením na ovce a kozy

Chov ovcí a problematika s ním spojená bývá často upozadována před problematikou jiných druhů hospodářských zvířat. I přesto, že stát tvrdí, že je chov ovcí dostatečně podporován vysokými částkami, skutečnost je jiná. Z grafu níže je patrné, že chov ovcí za posledních 7 let stagnuje. Chovatelé se spíše zaměřili na chov bahnic. Může jít o zaměření se na zvýšení produkce mléka a jehněčího masa. Z jiných zdrojů však plyne, že tento trend je stejný již 30 let. Nesmíme opomenout, že chov ovcí je velice významně vázán na konkrétní krajinu. Z toho vyplývá, že pokud se bude měnit vzhled krajiny, bude se měnit i chov ovcí. Specifika spásání porostu, který nemá lepší alternativu.

Ovce jsou řazeny mezi hlavní doplňková odvětví živočišné výroby. Hospodářský význam chovu ovcí je mnohostranná užitkovost:

- hlavní produkty: vlna, kůže, maso, mléko (výkupní cena je 20 Kč/l) jehněčího masa (200 Kč/kg včetně bourání)
- vedlejší produkty: tenká střeva, lanolin, droby, předžaludky, lůj, rohy, aj.
- nepřímý užitek: produkce mrvy, možnost využití absolutních pastvin (HORÁK a kol., 1999).

Graf 1: Vývoj počtu ovcí v ČR



Zdroj: vlastní zpracování dle agropress.cz

Tabulka 4: Stavy ovcí a koz

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ovce a berani	196 913	209 052	221 014	220 521	225 397	231 694	218 493	217 141	218 915	213 068
Kozy a kozli	21 709	23 263	23 620	24 042	24 348	26 765	26 548	28 174	30 316	29 210

Zdroj: vlastní zpracování dle komoditní karta ovce a kozy únor 2020

Tabulka 5: Počty doložených přímých usmrcených jedinců hospodářských zvířat vlkem za rok 2019

Kraj	Ovce	Kozy	Skot
Jihočeský kraj	71	0	3
Karlovarský kraj	36	0	1
Kraj Vysočina	0	0	1
Královéhradecký kraj	95	7	22
Liberecký kraj	31	0	10
Moravskoslezský kraj	11	0	0
Plzeňský kraj	74	0	0
Ústecký kraj	17	1	4
Zlínský kraj	42	1	0
Celkem	377	9	41

Zdroj: vlastní zpracování dle navratvlku.cz

V tabulce jsou uvedena pouze hospodářská zvířata, u kterých bylo potvrzeno usmrcení vlkem. Pokud bychom přičetli i ta nepotvrzená, počet by se znatelně zvýšil. Také nesmíme opomenout uhynulé pastevecké a ovčácké psy. Dalšími uhynulými zvířaty je stádo muflonů, po 25 let šlechtěné trofejní evropského významu které bylo vlky napadeno v březnu loňského roku, kdy vlci zdecimovali polovinu sedmdesátihlavého stáda a nyní zbývá torzo.

Zpočátku byly postoje zájmových organizací a sdružení k výskytu vlka kladné. Po více jak sto letech se objevil v ČR vyhynulý druh, který se na naše území vrátil samovolně. Operovalo se s tím, že opět dojde k nastolení řádu v našich lesích. K tomu ale nedošlo. Situace se během posledních let pro pastevectví rychle zhoršila, a to nejen v České republice, ale také v jiných zemích Evropy a světa. Stávající situace je pozitivní pro ochranáře, kteří vítají vzrůstající počet vlčí populace a jejich rozšiřování po celé ČR. Podle nich dochází k obnově původní přírody a již dávno zapomenuté lesní hierarchie. Využívají veškeré možné zdroje, pomocí kterých se snaží vytvořit pro vlky dobré životní podmínky. To podle nich povede k nastolení řádu, a to i přes mnohé případy přemno-

žení v jiných státech nejen Evropy, kdy byl vlk vyňat ze zvláště chráněných druhů a někde byl dokonce schválen i regulovaný odstřel.

3.3. Dotace na ochranu stád hospodářských zvířat proti vlkům

Nová opatření z června roku 2017 reagují na zhoršující se situaci

V roce 2017 byly vytvořeny čtyři nové dotační výzvy v rámci Operačního programu Životní prostředí, které jsou určeny pro chovatele hospodářských zvířat na jejich ochranu. Konkrétní výzva č. 58 byla z důvodu zhoršující se situace navýšena o 40 milionu korun na celkovou částku 120 milionu korun. Pro účely zabezpečení stád mohou chovatelé získat až 85 % způsobilých nákladů. Od konce srpna 2019 bylo odhlasováno, že uznatelné náklady budou vypláceny až do výše 100 %.

O dotaci mohli žádat chovatelé z oblastí, kde byli vlci zaznamenáni. Jedná se o dotaci na preventivní opatření před vlčími útoky z Operačního programu Životního prostředí v podobě zvýšených nákladů na hospodaření. Finance je možné získat na síťový elektrický ohradník, zdvojení pevné ohrady nebo její doplnění o elektrický ohradník včetně příslušenství, zradidlový ohradník nebo na pořízení psa pasteveckého plemene i s veškerými náklady na veterinární péči. Tuto finanční podporu mohli žadatelé, kteří působí v zemědělské prvovýrobě, získat z vyhlášené výzvy č. 58, kdy bylo možné žádat maximálně do výše 15 000 euro na 3 roky. Termín pro zpracování agendy probíhal v období 15. 6. 2017 do 15. 9. 2017 (opzp.cz, 2020).

Veškeré finanční prostředky z těchto nových výzev nebývají využity jen na ochranu hospodářských zvířat, ale i na jiné aktivity. Podle Františka Pelce, ředitele Agentury ochrany přírody a krajiny ČR půjdou peníze z nových výzev také na projekty zaměřené na boj se suchem (například: zakládání remízku nebo zlepšování vodního režimu krajiny). Celková hodnota všech těchto výzev se pohybuje kolem 800 milionů korun.

Další již ukončenou výzvou byla výzva č. 130, ze které také mohli žadatelé čerpat finance na předcházení, minimalizaci a nápravu škod, které způsobil zvláště chráněný druh živočichů. Žádost o finanční prostředky bylo možné zasílat od 1. 2. 2019 do 31. 10. 2019 a ve výzvě bylo připraveno 170 milionů korun, které byly připraveny pro žadatele.

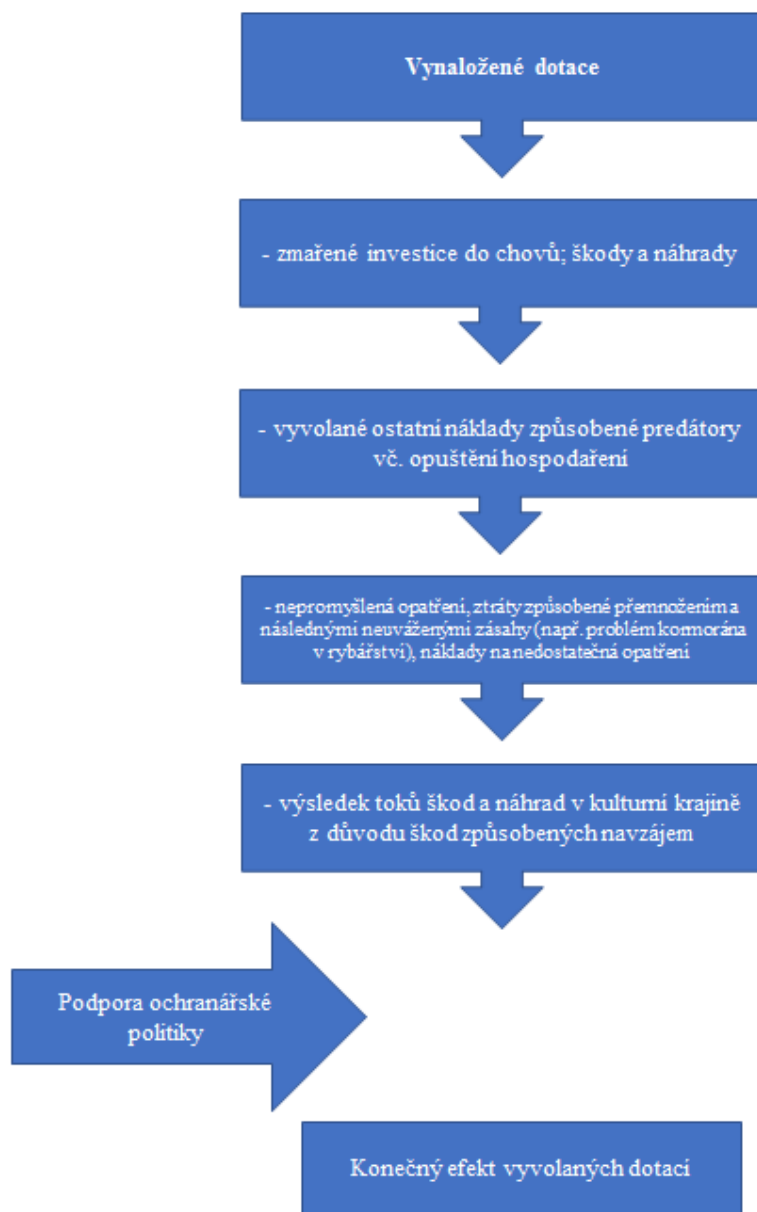
V současné době je možné žádat o finance z výzvy č. 110, která je zaměřena na předcházení, minimalizaci a nápravu škod způsobených zvláště chráněnými druhy živočichů na majetku. V této výzvě je pro žadatele připraveno 40 milionů korun. (opzp.cz, 2020).

Žádosti o dotaci na zabezpečení je možné podat tehdy, když jsou v katastru dokázané pobytové znaky vlka. Pokud by se jednalo o preventivní zabezpečení, musí jej chovatel zafinancovat z vlastních prostředků. Součástí žádosti musí být řádný projekt, se kterým jsou spojeny vysoké náklady. Pokud chovatel staví ochranné zabezpečení (ohradu), je nezbytné, aby měl celý pozemek, který bude chtít pro stavbu využít, minimálně v pronájmu a to nejméně na dobu 5 let. Pokud by MŽP zjistilo, že chovatel nemá část pozemku alespoň v pronájmu, neposkytne mu na tuto část podporu. V případě, že by oplocení bylo dražší než půl milionu korun, musí chovatel na jeho výstavbu provést řádné výběrové řízení. Výstavbu oplocení hradí chovatel a až po dokončení, může podat žádost o platbu. Po získání dotace na oplocení je chovatel povinen dodržet 5letou vázanost projektu (tzn., musí využívat oplocení po dobu 5 let na stanovený účel). V případě porušení této podmínky, musí chovatel vrátit získanou peněžní podporu. Na druhé straně AOPK hodnotí, zda postavená ohrada či ochranný plot významně neomezuje pohyb zvěře po pozemních, pokud ano, stavbu nepovolí.

Dotace je možné členit podle jejich dopadů na dotace:

- prospěšné (např. pořízení plemenných zvířat)
- pochybné (lze zařadit i náhradu za utrpěné škody bez vlastní viny)
- rizikové
- zmařené (například z důvodu úhynu zvířat)

Obrázek 1: Snižování efektu účinnosti dotací na chov hospodářských zvířat v důsledku aktivity predátora



Zdroj: vlastní zpracování dle Kouřilová, 2018

3.4. Instituce

Některé klíčové instituce již byly výše zmíněny. Tyto i další instituce mají různé pohledy na vzniklou situaci. Existují dva základní pohledy, které instituce zastávají. Vlk je chráněné zvíře, které do naší krajiny patří nebo vlk je škodná a je potřeba se s ní vypořádat. Jednotlivé instituce mají odlišné zájmy a disponují i zcela odlišným zázemím. Rozdílná je i podpora finanční, kompetenční nebo mediální. Na základě dostupných materiálů můžeme říci, že zodpovědnost a stresová zátěž nejvíce zatěžuje farmy, případně obecní orgány. Daná problematika se týká dalších organizací jako jsou státní instituce (např. MZe, MF, MŽP), krajské instituce a obce, nevládní neziskové organizace a dotčené nebo ohrožené farmy.

3.4.1. Farmy

Farmy jsou subjekty, které tento problém nejvíce poškozuje. Farmy se musí vzniklé situaci samy přizpůsobit a hradit náklady především ze svých finančních zdrojů a jsou jen nepatrně podporovány medií. Byli zvoleni zástupci z postižených oblastí, kteří vzniklou situaci představili a projednávali s odpovědnými institucemi (AOPK ČR či jednání v parlamentu). Chovatelé se domnívají, že se situace bude nadále zhoršovat až se dostaneme do stavu, který je možné sledovat v ostatních státech západní Evropy. Na základě rostoucí populace vlků požadují chovatelé legislativní snížení stupně ochrany nebo naprosté zrušení ochrany vlků, které by mohlo vést k regulaci jejich počtu (Kouřilová, 2018). Představitelé organizací pořádají další akce, například mezinárodní konference v Hradci Králové v r. 2020.

3.4.2. Státní instituce

Ministerstvo zemědělství ve spolupráci s Ministerstvem životního prostředí připravily novelu právních předpisů, která má upravovat stanovování výše náhrad za škody způsobené vybraným zvláště chráněným živočichem. Částka náhrad, která byla do této chvíle tvořena jen cenou masa, bude upravena i o plemennou a chovnou hodnotu zabitého zvířete a také o náklady spojené s likvidací. Dalo by se mluvit o jistém progresu, nicméně nelze chovatelům vynahradit „psychickou“ ztrátu a stres, který s rostoucím počtem útoků také narůstá. Tato novela byla 22. 8. 2018 odsouhlasena. Finanční prostředky, které se vyplácejí chovatelům, jsou ze státních zdrojů, a proto nijak neovlivňují

rozpočty jiných organizací, naopak se jedná o finanční prostředky, které byly přetvořeny ze zaplacených daní daňových poplatníků, pohybují se přes správní místní orgány.

3.4.3. Profesní instituce

Nejvíce zapojenou profesní institucí do této problematiky je Svaz chovatelů ovcí a koz, z. s. (SCHOK). Tento svaz se zabývá plemenitbou a poskytuje chovatelům nejnovější informace o dotacích a aktualitách týkajících se ovcí a koz. Jedním z mluvčích této organizace je Ing. Havrlant z Verněřovic (Broumovsko), který se velice aktivně podílí na řešení dané situace nejen na území ČR, ale také na celoevropské úrovni.

3.4.4. Instituce přímo či nepřímo podporující rozšiřování výskytu velkých predátorů

Institucí, které jsou na straně chovatelů, není mnoho a nemají tolik pravomocí jako jiné instituce. Oproti tomu organizací, které podporují rozšiřování vlků v ČR je velké množství a jejich pravomoc bývá větší. Tyto instituce je možné dělit na organizace státní a nestátní.

Státní organizace OPK

Nejvýznamnější státní organizací je v tomto případě Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky (AOPK). Z důvodu vzniklé situace AOPK vytvořila webové stránky navratselem.cz, kde je možné dozvědět se aktuální informace o výskytu vlků (počty vlků podle ochranářů). Na těchto webových stránkách je také postup, jak žádat o náhradu škody a jaké povinnosti musí chovatel splnit, aby mohl o náhradu žádat. Rozsah činností a pravomocí AOPK je oproti chovatelům obrovský, a je tak pochopitelné, že mohou být zájmy ochranářů upřednostňovány.

Nestátní organizace OPK

Nestátních organizací, které podporují rozšiřování vlků v ČR je velká spousta, některé se přímo zaměřují na zlepšování podmínek pro efektivnější rozšiřování zvláště chráněných druhů, jiné zase na obnovu původní krajiny, další na ochranu přírodního bohatství. Jednou z nejvíce zapojovaných organizací, které usilují o rozšíření vlků po celé ČR je **Hnutí Duha**.

Další vybrané nevládní organizace pro ochranu přírody:

- Český svaz ochránců přírody
- Děti Země
- Greenpeace CZ
- Hnutí Brontosaurus
- Nadace Partnerství

3.4.5. Financování instituce ochrany přírody

Na ochranu přírody jsou různými institucemi vynakládány nemalé finanční prostředky. Jedním ze specifických nástrojů zabývajícím se ochranou zvláště chráněných druhů jsou tzv. záchranné programy. Tyto programy slouží jako nástroj zlepšení životní situace těchto druhů a zmírňují nebo odstraňují faktory, které by mohly toto zlepšení narušit.

Obrázek 2: Financování ochrany životního prostředí



Zdroj: mzp.cz

Státní programy na ochranu přírody

Nejvíce finančních prostředků na ochranu přírody a krajiny poskytuje Ministerstvo životního prostředí a Ministerstvo zemědělství. Řádově se jedná o několik miliard korun ročně. Finance ze státních programů na ochranu přírody jsou čerpány z následujících dotačních titulů:

- Program péče o krajinu (PPK)
- Operační program Životní prostředí (OP ŽP)
- Program rozvoje venkova (PRV)
- Program Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny (POPFK)

- Podprogram Správa nezcizitelného státního majetku ve zvláště chráněných územích (MaS)
- Příspěvky na hospodaření v lesích
- LIFE
- Regionální operační programy NUTS II
- Národní programy MZe v oblasti vod
- Operační program Rybářství
- MŽP Likvidace škod po živelních pohromách
- Národní program Životní prostředí
- Operační program Rybářství

EHP a Norské fondy

Od roku 2004 má Česká republika možnost čerpat finanční prostředky z těchto fondů. EHP je fond, jejímž prostřednictvím jsou poskytovány finanční prostředky od nečlenů EU; těmi jsou Island, Lichtenštejnsko, Norsko. Hlavním cílem Fondů EHP je snižovat ekonomicko sociální rozdíly napříč Evropou. V současném třetím období 2014-2021 získá Česká republika přibližně 5 miliard korun. Tyto prostředky budou využity v oblastech lidského práva, životního prostředí, vědeckého výzkumu, vzdělávání nebo například zaměstnanosti mladých či mezinárodní migrace (sfzp.cz, 2020).

Hnutí Duha

Jedná se o nevládní neziskovou organizaci, které se zabývá ochranou přírody již od roku 1989. Jejich hlavním cílem v této problematice je rozšiřování vlků po celém území ČR. Podle nich je vlk původní druh, který má mít v této zemi své místo a díky němu zde opět dojde k nastolení přírodní hierarchie. Tato organizace spolupracuje na svých projektech s velkou řadou společností od státních institucí (MŽP, MŠMT) přes státní organizace jako je například Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK) až po soukromé (nestátní) organizace. Těmi jsou například společnosti Calla, CZ Biom, Děti Země, FSC Česká republika, Greenpeace a další.

„Chceme pestrou českou krajinu pro turisty s místy ponechanými přírodě. Prosazujeme, aby část národního parku Šumava byla vyčleněna pro divočinu bez zásahů člověka. Usilujeme o zdravé hospodaření v lesích či v zemědělské krajině a o návrat velkých še-

lem na naše území. Pracujeme s partnery: spolupracujeme s obcemi či kraji, vědci, podniky, firmami a průmyslem a s řadou dalších. Dáváme si přitom důsledně pozor na svoji nezávislost. Děláme vše pro to, abychom zajistili zdravé prostředí pro život, pestrou přírodu a chytrou ekonomiku pro všechny.“ (z programu Hnutí Duha) (hnutiduha.cz, 2020).

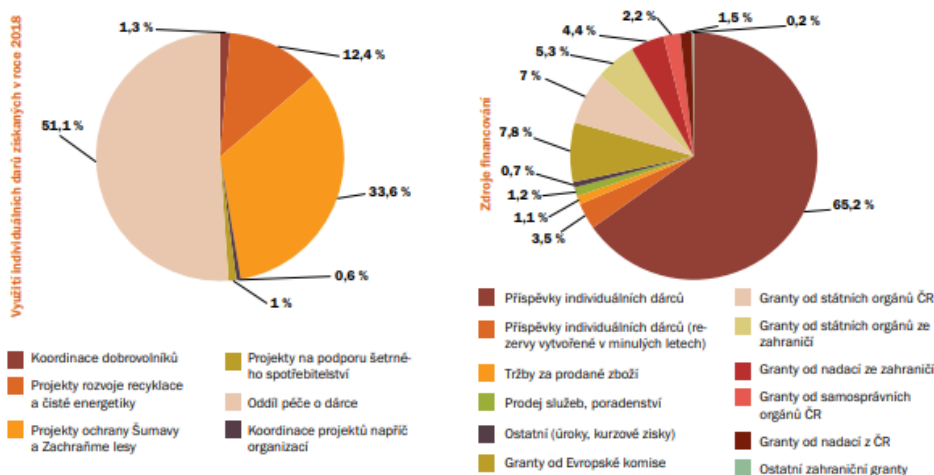
Jednou z hlavních priorit financování je rozpočtová a příjmová stabilita a nezávislost. Hlavní příjmy jsou tvořeny příspěvky individuálních dárců – lidé mohou podporovat jejich činnost buď jednorázovým vkladem nebo pravidelnými částkami v nejmenší hodnotě 100 Kč. Druhým největším zdrojem financování jsou granty od různých institucí. V roce 2017 dokonce příspěvky individuálních dárců přesáhly 60 % z celkových příjmů. V roce 2018 činil roční rozpočet Hnutí Duha přibližně 15 milionů Kč.

Na svých webových stránkách Hnutí Duha uvádí 28 partnerů, kteří tuto organizaci podporují pomocí grantu (příloha 4). Jedním z grantů je také Norský fond⁵. Jde o grant na rozšiřování vlčí populace v ČR. Hnutí Duha také spolupracuje s dalšími organizacemi, které mohou jejich činnost podporovat jak finančně, tak administrativně. Velkou finanční podporou jsou příspěvky individuálních dárců, které tvoří přibližně 2/3 z celkových příjmů. Takto přispět může kdokoli tzv. členským příspěvkem na webových stránkách, který může být buď jednorázový nebo měsíční v různých hodnotách. Základní měsíční „členský příspěvek“ je ve výši 200 Kč. Další webovou stránkou, kde je možné svým příspěvkem Hnutí Duha podpořit, jsou stránky Ekolist.cz, zde je možné přispět minimální částkou 100 Kč. Tyto a další peněžité dary (různé sbírky), je obtížné kontrolovat.

Z výše uvedených zdrojů financování je patrné, že nezisková organizace (konkrétně Hnutí Duha), je velice dobře financována. Oproti tomu chovatelé nemají takové zdroje a proto musí vynakládat nejen své peníze, ale také čas a spoustu práce, aby zajistili ochranu svého majetku.

⁵ Norsko bylo jednou z prvních zemí, kde byl nařízen regulovaný odstřel vlků.

Obrázek 3: Zdroje financování Hnutí Duha v roce 2018



Zdroj: *hnutí duha*

Jak již bylo zmíněno, největší příjmy jsou tvořeny příspěvky individuálních dárců, které v roce 2018 dohromady činily více než 9,5 milionu korun. Dalo by se předpokládat, že budou tyto finanční prostředky využity na program na ochranu přírody a krajiny. Podle tabulky níže, zjistíme, že Hnutí Duha v roce 2018 vynaložila přes 4 miliony korun na péči o dárce. Může se jednat o nekalé přelévání finančních prostředků (dárce si zpravidla může odepsat částku ze základu DP) nebo o vděk, otázka je jakou má podobu.

Obrázek 4: Hospodaření Hnutí Duha v roce 2018

Náklady	16 285 651 Kč	Výnosy	14 750 508 Kč
Koordinace dobrovolníků a Školy občanské iniciativy	1 385 441 Kč	Granty	4 644 934 Kč
Projekty rozvoje recyklace a čisté energetiky	3 812 547 Kč	Příspěvky individuálních dárců (využité v daném roce)	9 197 553 Kč
Projekty ochrany Šumavy a Zachraňme lesy	4 918 705 Kč	Příspěvky individuálních dárců (čerpání z rezervy vytvořené v minulých letech)	487 769 Kč
Projekty na podporu šetrného spotřebitelství	327 334 Kč	Tržby za prodané zboží	153 379 Kč
Oddíl péče o dárce	4 303 826 Kč	Prodej služeb, poradenství	164 315 Kč
Provoz kanceláře a služby s tím spojené	1 537 797 Kč	Ostatní (úroky, kurzové zisky)	102 558 Kč

Zdroj: *hnutiduha.cz*

3.5. Vlk obecný (*Canis Lupus*)

Vlk obecný (latinsky *Canis Lupus*) je jednou z největších psovitých šelem. Jedinec dorůstá do délky až 160 cm, která je ovlivněna délkou ocasu, jež činí až 60 cm. Průměrná hmotnost u samce je 40–60 kg a u samice 25–40 kg. Vlci mají vynikající sluch, zrak i čich (Hromas, 2000). Díky svému způsobu lovu testuje Vlk obecný biologickou kvalitu a zdravotní stav kořisti. Vlčí kořisti bývají především slabí jedinci, díky čemuž dochází v lesích k selekci. Jednou z činností je být zdravotní policie, což je funkce pro ekosystém nepostradatelná (Červený, 2004).

Základem potravy je pro vlky spárkatá zvěř (tedy jeleni, srnky, divoká prasata atd.). Vlci bohužel nestrhávají jen slabé kusy, ale například i březí srny, ale i trofejní kusy. Mezi doplňkové složky potravy patří lesní plody, větší hmyz, drobní obratlovci i zdechliny. V případě nedostatku potravy je možné, že se vlci začnou stahovat k hospodářským lokalitám, kdy bude docházet k napadání domácích zvířat, především ovcí domácích (Anděra, 2012). Dodejme, že nejen kvůli nedostatku potravy, ale i z důvodu lovu pro zábavu, což vyvrací i následující tvrzení.

Svou kořist vlci většinou konzumují v místě, kde byla kořist skolena a pokud je nikdo nevyruší, tak neopustí dané místo, dokud nezkonsumují celou oběť. Pokud by se jednalo o velkou smečku nebo o stav ohrožení, je kořist dopravena na chráněné místo. V případě rodinné smečky loví rodičovský pár, který se pohybuje v okruhu 10 až 15 km. Vlci se dokáží pohybovat velice rychle, ať už se jedná o migraci či organizovaný lov. V obou případech dokáží uběhnout 60 až 100 km za noc (Červený, 2000).

Vlk obecný loví na rozsáhlém území. V jeho teritoriu ob stojí jen zdravé a fyzicky zdatné kusy. Na základě přirozené selekce napomáhá ke zdravému složení populace spárkaté zvěře. V období nedostatku mohou vlci způsobovat škody na hospodářských zvířatech, která jsou chována ve stádech ve volné přírodě (Krejča, 1993). Zde dodejme, že v postižených regionech je původní pastevectví zcela vyloučeno, drahé pevné ohrady a welfare zvířat odsunují požadavky na ekonomické a ekologické parametry zcela mimo. Vlci se pohybují buď jako samotáři, páry nebo početné smečky. Tyto smečky mají jasně danou hierarchii, ve které mají všichni své místo. Pokud se jedná o početnou smečku může obsáhnout teritorium o rozloze až 1 300 km² (Uhlenbroek, 2009).

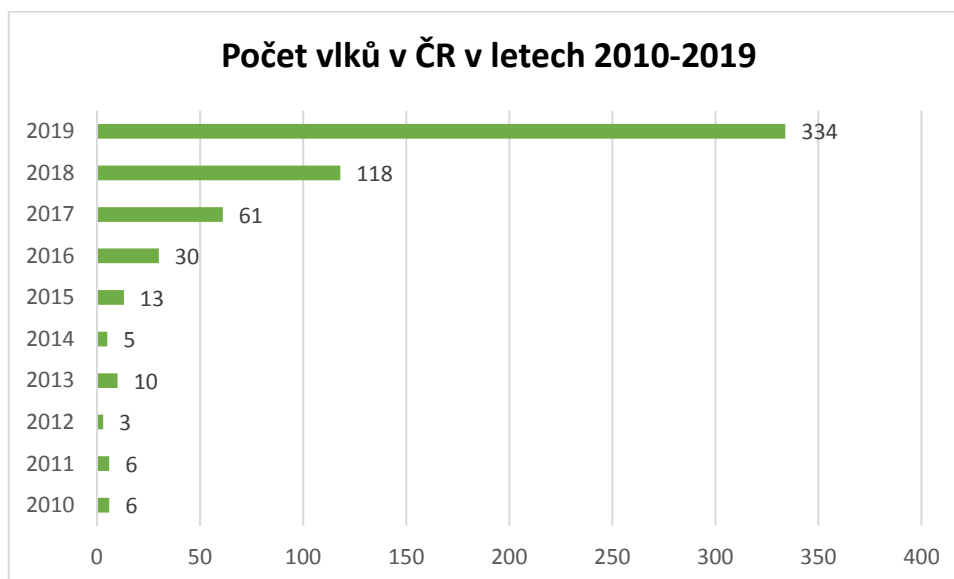
3.5.1. Populace vlků v ČR

V celé Evropě se počet vlků odhaduje na cca 60 000 jedinců, kdy přibližně 45 000 jedinců obývá oblasti Ruska a Běloruska. Dalšími místy výskytu jsou karpatská oblast 5 500, dinárská a balkánská oblast 5 200, Pyrenejský poloostrov 2 300, Pobaltí a severovýchodní Polsko 2 000, Apeninský poloostrov 500 a Skandinávie 200 jedinců vlka obecného (Hnutí DUHA Olomouc, 2018).

Protože jsou vlci chráněni ze zákona, dochází k rychlému zvětšování jejich oblastí. Například podle německé organizace na ochranu přírody Wölfe vs. Land e.v. je za optimální množství vlčí populace v Německu považováno 400 smeček, kdy by se jednalo o 2 000 jedinců vlků. Tento předpoklad je založen na dobrých podmínkách jako je přístupnost klíčových biotopů ve střední části Německa a na pozitivním postoji obyvatel. Dalo by se říci, že se jedná o utopistický výsledek. Pokud uvážíme, že v USA mají vlci třicetkrát větší plochu a pohybuje se tam přibližně 6 000 vlků. Při těchto propočtech se vědci domnívají, že by vlci již nepotřebovali federální ochranu (Myslivosť.cz, 2018).

Určit přesný počet vlků na našem území je obtížné. Existuje spousta ověřených i neověřených zdrojů a kvůli tomu se čísla rozcházejí. Český statistický úřad (ČSÚ) používá Roční výkaz o honitbách, stavu a lovu zvěře, ve kterém jsou zaznamenávány výskyty zvěře a myslivecké hospodaření. Údaje jsou zveřejňovány za období od 1. 4. daného roku – 31. 3. roku následujícího). Růst populace vlků je znázorněn v grafu č.2. Není možné zcela vyloučit pohybovou aktivitu migrujících vlků a proto musíme připustit, že některé výskyty mohou být náhodné a proto nejde o trvalý výskyt. Nicméně nelze přehlédnout růstový trend, který je ještě umocněn růstem škod i rozšiřováním populace v okolních státech.

Graf 2: Populace vlků (ks)



Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ roční výkazy o honitbách

3.5.2. Výskyt vlků na území ČR

V České republice máme potvrzený trvalý výskyt vlčí smečky v CHKO Kokořínsko-Máchův kraj, Broumovsko, Severní Čechy, Šumava a Krušné hory. Nahodile se také vlci objevují v Beskydech, na Jesenicku, na Vysočině nebo v Bílých Karpatech. Již v roce 1994 máme první věrohodné údaje o návratu vlků, konkrétně z Beskyd. Od tohoto roku je zde výskyt zaznamenáván každoročně. Tito jedinci se k nám dostávali ze Slovenska a díky zákonné ochraně mohlo dojít k jejich přesunu k nám. Dalším místem, kde se vlci objevili, bylo v roce 2015 na Broumovsku a dále pak v Jeseníkách (Hnutí DUHA Olomouc, 2018).

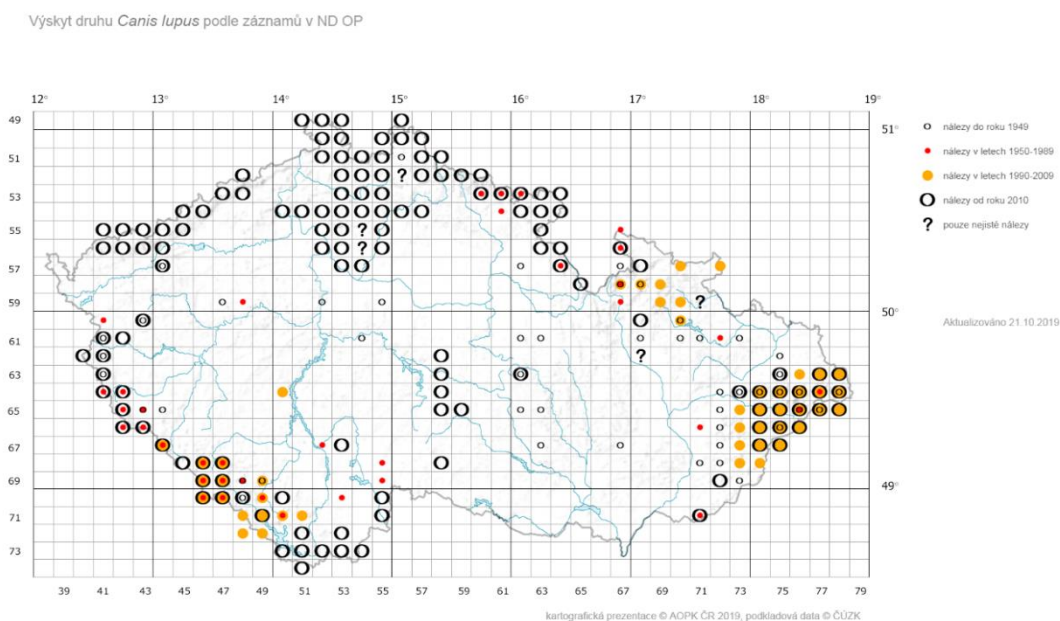
Vlci se také objevili na Šumavě (2015) a v sousedním německém národním parku Bavorský les. Další rok vlk pronikl i do Pošumaví. Podle zjištěného růstového trendu lze předpokládat, že se vlci mohou objevit i v Krušných horách, Krkonoších nebo v Českém Švýcarsku. Na začátku roku 2017 je potvrzena vlčí smečka na Broumovsku a v Krušných horách. Další vlčí smečky, páry či jedinci se v roce 2017/2018 objevili v jižních Čechách (Šumava, Novohradské hory, Šluknovsko, Třeboňsko a Lužické hory) a severních Čechách (selmy.cz, 2019).

V posledních letech jsou vlci viděni i na výše nezmiňovaných místech. Již bylo řečeno, vlci migrují, a proto není zcela možné určit všechna místa, kde se vlci pohybují. Jedná se spíše o trvalé výskyty a pravděpodobná místa jejich výskytu (obrázek 5).

Spekulace se netýkají jen míst výskytu, ale také celkového počtu vlků na našem území. Podle AOPK je v České republice 18 vlčích teritorií, kde se pohybuje odhadem kolem 60 až 90 jedinců. Podle údajů z honiteb poskytnutých myslivci se počet vlků v roce 2018 pohyboval okolo 118 jedinců a v roce 2019 to bylo již 334 vlků. Počet jedinců se tak během 2 let zvýšil 2,8krát.

(<https://www.czso.cz/csu/czso/zakladni-udaje-o-honitbach-stavu-a-lovu-zvere-od-1-4-2018-do-31-3-2019>)

Obrázek 5: Výskyt vlků na území České republiky od roku 1949



Zdroj: AOPK 2019, podkladová data ČÚZK

3.5.3. Potrava

K množství potravy vlků se vyjádřil Ing. Vladimír Hanzal, CSc., který sdělil, že podle dostupných publikací je možné odhadnout, že dospělý vlk spotřebuje přibližně 4 000 kg masité potravy ročně. Vlci si vybírají jen některé části kořisti, je však nutné počítat jako škodu celý kus. Pokud loví společně pár vlků, spotřebují cca 50 % ulovené kořisti (zby-

tek je potrava pro další mrchožrouty a destruenty). Z toho vyplývá, že kořist na jednoho vlka za rok činí 8 000 kg a ve dvou tedy potřebují až 16 000 kg kořisti. S tím je pochopitelně spojena i početní hustota kořisti. Kdy podle Ing. Hanzala je v ČR možné chovat na nejbohatších stanovištích cca 20 kusů jelení zvěře na 1 000 ha. Na rozdíl od Polska, kde je ověřeno, že na cca 20 000 ha lesa je možné dlouhodobé přežití 10 až 12 vlků v případě, že bude na tomto vymezeném území 35 až 50 kusů jelení zvěře (myslivost.cz, 2018).

Podle ochranářů jsou nejčastější složkou vlčí potravy jeleni, srnci nebo divoká prasata. Denně vlci spotřebují 3-5 kg masa, ale dokážou za den sežrat až 9-12 kg masa. K útokům na nezabezpečená stáda ovcí dochází jen ve výjimečných případech, kdy neuplatňují princip selekce, ale princip rozruchu (rozehnání stáda za účelem oddělení jedinců). Ochránáři tvrdí, že vlci zkonsumují celou svou kořist, tedy všechny zbytky včetně kostí (selmy.cz, 2019). Na základě fotodokumentace od chovatelů je však zřejmé, že vlci nespotřebují celou kořist, často jen zvířata potrhají a ponechají svému osudu.

3.5.4. Náklady na ochranu vlka

Náklady vynaložené na ochranu vlků je obtížné dohledat. Instituce nejsou ochotné tyto informace poskytovat. Pokud bychom chtěli vyčíslit náklady na ochranu vlků, musíme počítat nejen s přímými náklady na úhradu škod, ale musíme zahrnout i další náklady jako: náklady na dotace zmařené ztrátou chovaných zvířat, náklady na pořízení nových zvířat, zmařené zisky, snížení užitkovosti z důvodu stresu nebo náklady vzniklé s ukončením činnosti. Je nezbytné zahrnout i tržní hodnotu upytlačené zvěře, ztráty způsobené stresem nebo z důvodu migrace lovné zvěře.

Vyčíslení nákladů je možné na základě:

- veškerých nákladů spojených s jejich rozšiřováním, monitoringem, genetickým testováním atd.
- finanční odměny za upozornění (100 tis. Kč)
- finančního postihu za usmrcení (50 tis. Kč)
- náhrad škod způsobených vlkem (průměrné způsobené škody 1 vlkem, zatím 13 tis. Kč)
- zmařených zisků a dotací
- škod na upytlačené zvěři (Kouřilová, 2018).

Příkladem je německé Bavorsko, které je rozlohou i počtem obyvatel srovnatelné s Českou republikou. Zde Bavorské státní výzkumné centrum pro zemědělství zjistilo, že náklady na obranu stád činí 327 milionů EUR a dalších 28-43 milionů EUR je vynaloženo na každoroční náklady. Jedná se tedy o 8,2 miliardy korun investic do plotů a 1 miliardu každý rok na udržovací náklady (topagrar.com, 2019).

3.5.5. Legislativní ochrana

Podle vyhlášky 395/1992 Sb. je vlk v České republice chráněn jako kriticky ohrožený druh. I v červeném seznamu ohrožených druhů je vlk brán jako kriticky ohrožený druh. Ochrana vlka v Evropě je podmíněna legislativou Evropské unie, v rámci směrnice 92/43 EHS, kde je definován v příloze č. II jako prioritní druh. Pro tyto druhy se vyhláší evropské významné lokality (EVL). V České republice je vyhlášena EVL Beskydy. Jedná se o jediné místo u nás, kde se vyskytují chráněné druhy velkých šelem (vlk obecný, rys ostrovid a medvěd hnědý). Ve stejné směrnici v příloze č. IV. je vlk uveden jako druh vyžadující přísnou ochranu. Další ochranou je Bernská úmluva, což je Úmluva o ochraně evropské fauny a flóry a přírodních stanovišť. Vlci jsou také zařazeni do přílohy II. Úmluvy o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (CITES). Životy velkých šelem jsou ohrožovány především pronásledováním a nelegálním lovem. Dalším problémem je zmenšování životního prostoru, který vede ke střetům s auty na silnicích. Vlk je zvláště chráněný živočich podle zákona č. 114/1992 Sb. o ochraně ve všech svých vývojových stádiích. Pod ochranou jsou jejich užívaná přirozená i umělá sídla a jejich biotopy (§ 50 odst. (1), ZOPK). „*Je zakázáno škodlivě zasahovat do přirozeného vývoje zvláště chráněných živočichů, zejména je chytat, chovat v zajetí, rušit, zraňovat nebo usmrcovat. Není dovoleno sbírat, ničit, poškozovat či přemísťovat jejich vývojová stadia nebo jimi užívaná sídla. Je též zakázáno je držet, chovat, dopravovat, prodávat, vyměňovat, nabízet za účelem prodeje nebo výměny (§ 50 odst. (2), ZOPK).*“ (navratvlku.cz, 2020).

Přehled norem, které se zabývají ohrožením vlků

- Zákon o ochraně přírody a krajiny č. 114/1992 Sb.
- Směrnice 395/1992
- Zákon o myslivosti č. 449/2001 Sb.

- Zákon o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy č. 115/2000 Sb.
- Směrnice č. 92/43/EEC, o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin
- Úmluva o ochraně evropských planě rostoucích rostlin, volně žijících živočichů a přírodních stanovišť (Bernská úmluva)
- Úmluva o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (CITES)
- Červený seznam obratlovců ČR (navratvlků.cz, 2020)

3.5.6. Praktická ochrana v terénu

Podle odborníků může území jednoho zvířete obsáhnout až stovky kilometrů čtverečních. Z čehož vyplývá, že územně omezené chráněné rezervace jim k životu nestačí. V Evropě neexistuje žádný národní park, který by byl schopen zajistit domov „zbytkové“ populace velkých šelem. Pro jejich další bezproblémové soužití s lidmi (v kulturní krajině) je proto nutné nalézt místa vhodná pro velké predátory. Tento úkol obzvlášť v evropské krajině je jeden z nejsložitějších úkolů vůbec. První, co by se mělo podle ochránářů změnit, je dosavadní pohled a postoj lidí. (selmy.cz, 2019). Je to v současné situaci vůbec možné? Podle odborných názorů je pohled lidí natolik skeptický, že bude obtížné přesvědčit lidi o tomto pohledu na situaci vzhledem ke škodám, které vlci za posledních 7 let způsobili.

Z nutnosti ochrany vlků před pytláky zahájila v roce 1999 Hnutí Duha ve společnosti se sdružením Beskydčan projekt Záchrana a návrat velkých predátorů. Součástí projektu byly přednášky, výstavy, besedy, mediální kampaně za změnu legislativy. Díky tomuto projektu vznikl terénní monitoring, který provádí Vlčí hlídky. Podle Hnutí Duha jsou velké šelmy pomocí legislativy nedostatečně chráněny. Proto tato nevládní nezisková organizace pokračuje v ochraně velkých šelem.

Další organizace, které se věnují ochraně a monitoringu velkých šelem jsou:

- Agentura ochrany přírody a krajiny ČR – projekt Monitoring velkých šelem v EVL Beskydy
- Alka Wildlife – projekt Trans-Lynx
- ČSOP Radhošť

- Mendelova univerzita v Brně – Ústav ekologie lesa, projekt „Analýza prostupnosti krajiny a výskytu velkých šelem v Západních Karpatech a návrh opatření na jejich ochranu“ (selmy.cz, 2019).

3.5.7. Program péče o vlka

Program péče o vlka obecného v České republice se zabývá řešením situací, týkající se nestandardního nebo rizikového chování vlků, které může ovlivnit či ohrozit obyvatele. K omezení rizik slouží komplex opatření od prevence, která zahrnuje: zajištění zvýšení kontroly chovů v zajetí, omezí hybridizaci se psy. Další částí je monitoring, který sleduje nejen jejich chování, ale také může sloužit k získání podrobnějších informací nebo jako prostředek pro odchyt či odstřel těchto problémových jedinců. Na základě domluvy s Ministerstvem zemědělství bude sestavena meziresortní pracovní skupina (tvořena ze zástupců veterinární péče, orgánů ochrany přírody, myslivosti, popřípadě Policie České republiky). Tato skupina na základě získaných informací připraví manuál nebo pohotovostní plán, ve kterém budou popsány jednotlivé kroky, postupy a role jednotlivých subjektů. Při vytváření programu se v České republice inspirovali Německem, kde také připravují obsáhlý koncept zacházení s nápadně se chovajícími vlky „Koncepte přístupu k vlkům, kteří se chovají nápadně.“ Hlavním účelem těchto konceptů je poskytování odborných informací pro širokou veřejnost tak, aby se vzniklé situace nebála. Z tohoto důvodu je nezbytná otevřená diskuse, sdílení informací a budování vzájemné důvěry (svetmyslinosti.cz, 2020).

Inspirací pro tvorbu programu byl program Management of bold wolves vytvořený německou nevládní organizací LCIE. Součástí programu Management of bold wolves jsou podklady pro posouzení různých způsobů chování vlka ve vztahu k jeho nebezpečnosti pro člověka.

Obrázek 6: Podklady pro posouzení různých chování vlka ve vztahu k člověku

Chování	Příčina	Zhodnocení situace	Doporučená reakce
Za tmy pobíhají vlci kolem sídel nebo i jimi procházejí.	Vlci se vyhýbají lidem, ale ne lidským sídlům. Mohlo by také jít o značkování území, zejména v době páření.	Nebezpečí nehrozí. Problémy mohou nastat, pokud vlci v blízkosti sídel (nebo v nich) pravidelně nacházejí potravu.	Reakce není nutná. Je však vhodné odstranit případné zdroje potravy.
Vlk se za světla pohybuje v dohledu sídel.	Vlci se vyhýbají lidem, ale ne lidským sídlům.	Nebezpečí nehrozí.	Reakce není nutná. Je však vhodné odstranit případné zdroje potravy.
Vlk se při spatření aut či lidí okamžitě nevzdaluje. Zůstává stát a ze svého stanoviště je pozoruje (ve dne hůře vidí a déle vyhodnocuje).	Normální chování vrcholového predátora. Zvíře dosud nemělo špatnou zkušenost. Zejména mladí vlci nemají zábrany a jsou zvědaví.	Problém by mohl vzniknout pokud by zvíře bylo lákáno nebo krmeno.	Reakce není nutná. Je na místě zajistit další sledování a vyhodnocení.
Vlk je spatřován v blízkosti sídla po delší období.	Různá, mj. zdroj potravy, vztah ke psům.	Situace vyžaduje pozornost. Vlk může mít habituační problémy či zkušenost s „odměňováním“.	Analýza a získání dalších informací. Příp. odstranit zdroje potravy a zaplašit.
Vlk se opakovaně přibližuje k lidem a zdá se, že se o ně zajímá.	Přítomnost člověka má spojenou s „odměňováním“, např. potravou.	Povážlivá. Odměňování spolu se zvyklostním učením může vést k tomu, že vlk bude stále odvážnější. Hrozí zranění.	Co nejdříve opatřit telemetrickým obojkem a zaplašit. Pokud obojím zahnání nezabírá, odstranit.
Vlk se bez vyprovokování chová vůči lidem agresivně.	Např. vzteklina, extrémní navyknutí na lidi.	Nebezpečná.	Odstranit.

Zdroj: *lcie.org*

Dne 27. února 2020 agentura ochrany přírody a krajiny (AOPK) informovala o brzkém schválení tohoto programu, kdy podle Agentury prošel složitým připomínkováním řadou subjektů (vč. chovatelských svazů, myslivců).

Dne 10. 3. 2020 v časopise Ekolist.cz se k tomuto programu vyjádřil Jiří Janota (Předseda Českomoravské myslivecké jednoty), který informoval o tom, že Českomoravská myslivecká jednota ve spolupráci s chovateli v rámci připomínkování zdůrazňovala nutnost znát konkrétní stav vlků v ČR. Také navrhovali zonaci, v nichž bude vlk chráněn a určení jasných pravidel řešení konfliktů vlků a lidí. Žádná z mysliveckých připomínek však nebyla do finálního znění programu akceptována, a proto se Českomoravská myslivecká jednota a chovatelské svazy ohrazují proti naznačování AOPK, že program vychází z jejich připomínkování. Podle navrhovaného programu má být i nadále vlk neomezeně chráněn na celém území ČR bez ohledu na škody, které vlci způsobí.

S konečnou verzí programu AOPK na program péče o vlka nesouhlasí:

- Zemědělský svaz ČR
- Svaz chovatelů ovcí a koz
- Český svaz chovatelů masného skotu
- Českomoravský svaz zemědělských podnikatelů

- Českomoravská myslivecká jednota
- Myslivecká komise Agrární komory ČR
- Asociace soukromého zemědělství ČR
- PRO-BIO – Svaz ekologických zemědělců
- Společnost mladých agrárníků ČR (ekolist.cz, 2020).

Podle chovatelů jde o promarněnou příležitost ke kompromisu. Podle nich jde o manuál, ve kterém je popsáno, jak vyjít vlkům vstříc v rekolonizaci celého území, kdy na zemědělce není brán zřetel. Kdy si za peníze daňových poplatníků s ideologickým podtextem privatizují veřejný prostor s cílem vytlačit člověka do měst.

Podle slov chovatelů je program Péče o vlka málo konkrétní, chybí v něm například údaje o maximálním počtu vlků, který by byl pro Česko únosný. Dále v programu nejsou vymezeny oblasti, kde budou vlci tolerováni aj. Podle Jelínkové (AOPK) se nejedná o dokument, který by druhy striktně chránil. Dále dodává, že pro vyhodnocení situace potřebuje více údajů. Pro web idnes.cz se k celé situaci vyjádřila: *„Věříme, že k číslu dospějeme díky solidním a vědecky ověřeným datům. To nemůže být hned. Výhradám oponentů rozumíme, a tak právě proto program péče děláme, abychom našli zlatou střední cestu. Do roku 2021 číslo budeme znát, ale potřebujeme úzce spolupracovat s Německem a s Polskem.“*⁶

Současnými hlavními cíli programu jsou dostatečné a rychlé náhrady a snaha o nižší byrokracii při žádání o dotace. Chovatelům se snaha o prodloužení totální ochrany vlků nelíbí a žádají změnu legislativy.

⁶https://www.idnes.cz/hradec-kralove/zpravy/vlk-chraneny-regulace-broumovsko-farmari-odstrel-ochrana-kralovehradecky-konference-hradec.A200228_536088_hradec-zpravy_tuu

3.6. Škody

I když vlk způsobuje na našem území škody, ochranáři tvrdí, že jde jen o nepatrné škody (příloha 5), které jsou „nulovány“ hlavní funkcí vlků. Tou myslí regulaci stavů jelenů, divokých prasat a jiné spárkaté zvěře. Z článku Miroslava Kutala (mluvčího Hnutí Duha): *Vlk a jeho potrava. Kde je pravda o způsobených škodách?* lze získat informaci, že náhrady škod, které způsobily všechny zvláště chráněné druhy v roce 2018 činily 27 milionů korun, kdy podle něj byly škody, které vlci způsobili pouze malá část z nich.

Organizace AOPK ČR zveřejnila na stránkách www.navratvlku.cz počet zvířat, která uhynula po napadení vlkem. V roce 2018 bylo usmrceno 306 kusů zvířat a v roce 2019 se počet zvýšil na 427 kusů hospodářských zvířat (viz příloha 6 a 7). Z tabulek vyplývá, že nejvíce škod bylo zaznamenáno v Královéhradeckém kraji. Je nutné zdůraznit, že do těchto počtů se zahrnují jen zvířata, která byla usmrcena vlky. Nejsou zde evidována zvířata, která mohla být posléze zraněna z důvodu stresu, kterému byla při vlčím útoku vystavena. Také zde nejsou započítána nenarozená jehňata, kdy ovce potratily. Nebo zranění, které si ovce způsobily například protržením ohrady v případě, kdy se snažily před vlky utéct (příloha 8).

Ilustrace konkrétních případů:

Broumovsko – místo, kde bylo zaznamenáno nejvíce útoků a největší škody z celého území České republiky.

Ovčí farma Šonov hlásí škody, které si nárokuje v částce zhruba 800 000 korun.

Muckov – zde farmář hlásí škody v částce 2 177 736 korun. Tato částka je kumulovaná za období od října 2018 do července 2019.

Seznamzpravy.cz 10. 2. 2020

V Královéhradeckém kraji se celkové škody za rok 2019, které byly způsobeny vlky vyšplhaly na 2,2 milionu korun. V roce 2017 to bylo 45 tisíc korun.

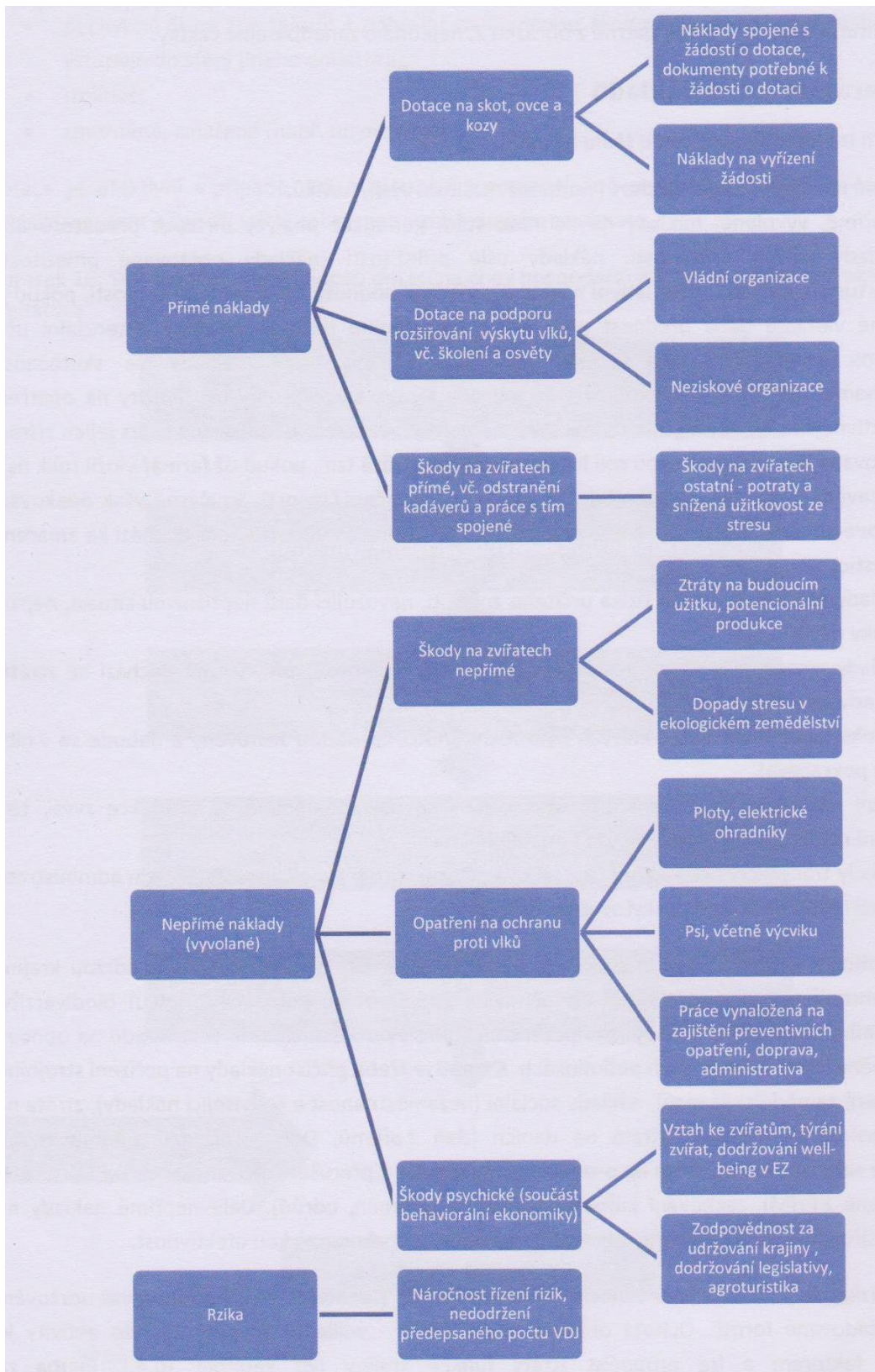
Ekolist.cz 11. 12. 2019

Zlínský kraj proplatil žadatelům škody, které dosáhly částky 1,418 milionu korun. Na vlky bylo v tomto roce vyplaceno 207 785 korun.

Novinky.cz 5. 3. 2019

Vlci v Machově roztrhali polovinu sedmdesátihlavého stáda unikátních muflonů, které se zde samovolně zabydlelo. Škody se vyšplhaly řádově do milionů korun. Protože se nejedná o hospodářská zvířata, nebudou myslivcům vzniklé škody uhrazeny.

Obrázek 7: Schéma nákladů vyvolaných napadením stáda vlky



Zdroj: Kouřilová 2018

3.7. Náklady

Náklady týkající se dané problematiky musí zajišťovat užitky biodiverzity, užitky v oblasti socioekonomie a ekosystémy.

Charakteristika nákladů

Ve zmiňované oblasti lze definovat tyto náklady:

- Přímé náklady: dotace pro chovatele či podpora rozšiřování populace vlků
- Nepřímé náklady: náklady ušlé příležitosti
- Náklady pochybné: nejsou záruky návratnosti, jde o formu rizika určitého zneužití
- Náklady zmařené: dotace na protichůdné činnosti, které vedou ke ztrátě, náklady se sčítají
- Nedokončené investice: zastavené investice, ve kterých se již nebude pokračovat
- Mezní náklady hospodaření: přírůstek celkových nákladů, pokud se produkce zvýší
- Náklady transakce: čas, práce a ostatní zdroje, které jsou vynaložené za účelem administrace dotací i škod na straně příjemce i poskytovatele (Kouřilová, 2018).

Na obrázku (příloha 9) je vidět, že ukončení činnosti má množství negativních dopadů, které mají vliv na různé rezorty. Náklady, které se vztahují ke zrušení či přerušení činnosti chovu zvířat a kompenzace na údržbu krajiny zahrnují náklady: na uchování biodiverzity, na půdu jako na potencionální výrobní činitel, na uchování poměrů vodního hospodářství aj. Je nutné přičíst i další náklady: na pořízení strojů, sociální náklady, ztráty na daních, ztráta na produkci, dotace, zachování kulturního dědictví (Kouřilová, 2018).

3.8. Navrhovaná opatření, diskuse

Doporučená opatření byla vytvořena a sepsána za pomoci neziskové organizace Hnutí Duha, která se prezentuje jako odborník na vlky a vše s nimi spojené. Jde především o preventivní opatření stád. Podle ochranářů se většina chovatelů uchýlí k ochranným opatřením až když k samotnému útoku dojde. Vlk je zvíře, které dokáže přejít za noc velký kus území, a tak není jednoduché se na vlčí útok připravit předem. Není v silách chovatelů, myslivců ani ochranářů určit, kde se vlci usadí, a zjistit, kde bude docházet k novým útokům.

Podle nejnovějších zpráv ze Saska bylo vypořádáno, že v oblastech, kde byla zavedena ochranná opatření se počet napadení stád výrazně snížil (publikationen.sachsen.de, 2020). Ovšem nemáme informace o počtu vlčích útoků v okolních spolkových zemích. Lze předpokládat, že se vlci po zavedení ochranných opatření přesunuli jinam. Vlci jsou velice inteligentní druh, který dokáže velice dobře kooperovat a zvládají se přizpůsobit situaci. Pokud jim chovatelé znemožní přístup ke svým stádům lze předpokládat, že dojde k jejich přesunu, což ale není řešením této situace.

Chovatelům se doporučuje několik možností zabezpečení svých stád, mezi které patří pevné či elektrické ohrady nebo jejich kombinace, zahánění stád na noc do salaší či košárů nebo pořízení pasteveckého psa. Jak chovatelé, tak i ochranáři jsou si vědomi, že žádné opatření není stoprocentní, a proto dochází ke kombinaci jednotlivých doporučení. Každé jednotlivé opatření má své plusy i minusy, které je potřeba dobře zvážit předtím, než je začneme používat.

3.8.1. Elektrické ohradníky a pevné ohrady

Tento způsob ochrany stád ovlivňuje udržení biodiverzity na našem území (především v horských oblastech). Na jedné straně ochranáři tento způsob doporučují jako jeden z nejúčinnějších, avšak na druhé straně nechtějí, aby docházelo k narušování momentálního vzhledu, průchodnosti nebo turistické úlohy přírody.

Vlci se do značné míry pohybují v oblastech CHKO, kde je velice rozšířen volný způsob chovu. Pro chovatele především v těchto oblastech je velice obtížné tyto elektrické či pevné ohrady postavit, protože v CHKO jsou striktní pravidla, která musí být dodržována. Velké pastevní plochy, potřeba měnit spásání jednotlivých částí.

Ochranáři přírody a krajiny doporučují (příloha 10):

- síťový elektrický ohradník s výškou nejlépe 110–120 cm v kombinaci s pasteveckých psem
- páskový elektrický ohradník 5 pásek (minimální doporučený počet) v kombinaci s pasteveckým psem
- pevný drátěný ohradník s výškou nejméně 120-140 cm, 20-30 cm nad ohradníkem páska, elektrický drát po obvodu ohrady cca 20 cm nad zemí, který brání podhrabání (místo elektrického drátu je možné použít drátěné pletivo, které je zapuštěno 50 cm pod zemí)
- zradidlový (fladrový) ohradník, zradidla⁷ doplněná o dva elektrické dráty dole nad zemí a páska, které opticky brání přeskočení ohrady (navratvlku.cz, 2020).

Podle chovatelů není možné všude kopírovat krajinu. V horských a podhorských oblastech proto více hrozí přeskočení nebo podhrabání ohrad. Pasterci a farmáři se domnívají, že vysoké ploty nezaručují dostatečnou ochranu. Poukazují na podmínky bezpečného ohrazení např. v návštěvnickém středisku v Srní na Šumavě či ze zoo v Brně (lidovky.cz, 2018).

A dodávají, že by tím došlo k narušení zvířecí stezky a krajina by ztratila svůj ráz. Požadují, aby ochranná opatření vydávali lidé, kteří dané problematice rozumí a dlouhodobě se jí věnují. Opatření, která vydalo Hnutí Duha, považují za nedostatečné. Dodávají, že lidé, kteří se chovu nevěnují vč. akceptování poznatků z praxe, nejsou kompetentní vydávat taková opatření.

3.8.2. Mobilní košár

Jedná se o zahánění zvířat na noc do košárů nebo salaší, které jsou doporučené obehnat elektrickým ohradníkem nebo pevnou ohradou. Pro zefektivnění ohrady je možné okolo elektrického ohradníku natáhnout lanko, které má na sobě pověšené kusy červené látky (tzv. zradidla). Pro zvýšení bezpečnosti stáda je doporučováno mobilní košár kombinovat s pasteveckým psem (Espuno et al., 2009).

⁷ Zradidla – pruhy červené nebo modré látky, které jsou připevněny na laně umístěné maximálně 50 cm od sebe

Pokud jsou výše zmíněné druhy ohrad správně postavené, mohou velice účinně zabránit vlkům dostat se ke stádům. Ohradníky by měly mít nejméně čtyři galvanizované dráty s vysokou pevností v tahu. Rozmezí mezi dráty by nemělo být větší než 30 cm od sebe, kdy spodní drát by neměl být od země více než 20 cm. Vrchní drát by měl být minimálně 1-1,5 metru vysoko (Rigg, 2010).

Diskuze

Podle některých chovatelů je nejúčinnější pevná železná ohrada, která má 2 metry do výšky a je zapuštěná do země. Při využívání tohoto opatření musí chovatelé každý večer svá stáda zahánět z pastvin, což sebou nese spoustu nepříjemností. Jedním z nich jsou náklady na krmení, ovce nemají možnost vypásat celé pozemky, udusává se pastvina, která má být vykázána pro účely ekologického zemědělství s rizikem úbytku předepsané plochy. Další náklady mohou chovatelům vzniknout, pakliže budou nuceni vytvořit ustájení pro velké stádo, což by znamenalo potřebu zvýšit investice. S tím jsou pochopitelně spojeny například i stanovené standardy, které chovatelům ukládají povinnost jak by mělo ustájení vypadat a co všechno musí splňovat. Z důvodu ustájení celého stáda na noc v pevné železné ohradě nebo například v salaši je prakticky nemožná plemenařská práce, kdy není možné rozdělit stádo podle chovatelských potřeb. Dále pak v letních měsících, kdy by se zvířata pásala v noci, musí být zavřená, to podle farmáře (Ekolist.cz, 2018) hraničí s týráním zvířat a může vzniknout riziko ztráty statutu ekologické výroby i z těchto důvodů.

3.8.3. Pastevečtí psi

Podle názorů ochránařů jsou pastevečtí psi tím nejvhodnějším způsobem, který je možné využít k ochraně hospodářských zvířat. Avšak zkušenosti pastevců a chovatelů psů nejsou tak jednoznačné. Nejdůležitější je správně zvolené plemeno psa, u kterého by se chovatel měl zajímat o reakce psa na okolí, výchovu, ovladatelnost a vrozené vlastnosti. Plemena, která jsou pro tento účel doporučována, jsou (mají odlišné chování): cao de castro laboreiro, kavkazský pastevecký pes, akabašský pes, komondor, anatolský pastevecký pes, maďarský kuvasz, maremmansko-abruzzský pastevecký pes, pyrenejský mastin, podhalaňský ovčák, slovenský čuvač, sarplaninský pastevecký pes nebo tornjak. Jaké zvolit plemeno a způsob výchovy a výcviku je popsáno v příručce *Jak pastevečtí psi chrání stáda*, která byla vytvořena AOPK.

Pořízení pasteveckého psa je spojeno s vysokými náklady nejen na pořízení, ale i na krmení, což není propláceno. Nejedná se jen o finanční stránku věci, ale také o čas, který je nutné výchově pasteveckého psa věnovat (Rigg, 2002).

Tito psi bývají velice mohutní, aby se dokázali ubránit vlčímu útoku, jsou ale také velice tvrdohlaví a sebevědomí. Jejich výcvik je zcela odlišný od výcviku nepasteveckých plemen.

Dle Desenského⁸: „*V dnešní době se chov těchto psů ubírá spíše směrem k exteriéru, nikoli povahovým vlastnostem. Vždyť už desítky let, tedy po generace, se po nich v našich podmínkách tato práce nepožadovala. Pak se ale stane, že takový pes neumí být ostražitý vůči vlkům, naopak je agresivní na lidi, a to je zásadní odchylka od původních vlastností pasteveckého psa. Než jsem našel ty dva správné středoasiaty, měl jsem jich tu asi deset a skoro všichni se stádem být z mnoha důvodů nemohli. Vrozené pastevecké vlohy měli totiž jen zmínění dva. Z toho vyplývá, že to není o tom, koupit kdejakého psa plemene SAO, ale najít v daném plemeni psy s požadovanými povahovými vlastnostmi.*“ Z tohoto důvodu jsou tyto psi dováženi z jiných zemí, kde jsou stále využíváni k této činnosti, a tak neztratili své původní vlastnosti. Tím samozřejmě roste i jejich pořizovací hodnota.

Podstatné pro efektivní využití těchto psů je, že vyrůstají ve stádu mezi hospodářskými zvířaty. Bohužel i tento způsob opatření stád má své zápory. Největším záparem většiny plemen pasteveckých psů je, že chrání stádo předtím, co se k němu přiblíží. V České republice vede kolem pastvin spousta turistických cest někdy i přes pastvinu, kde se v sezoně pohybují až stovky turistů denně, vznikají letní tábory, dále se po pastvinách po celý rok pohybují chovatelé psů nebo jezdci na koních. Na všechny výše zmíněné je pastevecký pes schopný zaútočit, pakliže se bude domnívat, že je stádo v nebezpečí. Můžeme říci, že smečka pasteveckých psů bránící své stádo může být pro okolí mnohem větším nebezpečím. Podle chovatelů hospodářských zvířat je tento způsob zabezpečení možné efektivně využít v horských oblastech v Rumunsku, Turecku a podobných zemích. Např. dle informací z pastevecké práce v Mongolsku jsou problémem vlčí smečky, kterým se psi neubrání; jedná se pak o „spotřebu i 70 % psů.

⁸ www.psycholog-psu.com

Podle ochranářů stačí jeden pastevecký pes na 100 ovcí, ale na základě zkušeností chovatelé doporučují 2 pastevecké psy na stejný počet. Otázkou však zůstává, jaký počet pasteveckých psů pořídit na zabezpečení několika stovek či tisíců ovcí. A také kdo bude pořízení a chov pasteveckých psů hradit.

3.8.4. Regulovaný odstřel šelem

Veškeré organizace, které se zabývají ochranou přírody a krajiny sdílejí názor, že regulovaný odstřel šelem z důvodu přemnožení není vhodné řešení. Diskusi na toto téma odmítají. Na základě výzkumu bylo zjištěno, že odstřely šelem kvůli chovu hospodářských zvířat, měly jen omezený účinek (Treves a Karanth 2003). Na méně zatížená území se „natáhnou další jedinci“.

Podle ochranářů je současná populace vlků v takovém stavu, kdy přemnožení nehrozí. Nastávající scénář, který by podle ochranářů měl nastat, souvisí s kapacitou únosnosti vlčí populace na našem území. V případě, že bude tato kapacita překročena, měl by začít fungovat autoregulační mechanismus, který by se projevil například tím, že by se rodilo čím dál méně mláďat nebo by vlci začali odcházet jinam. Ochránáři se také domnívají, že odstřel jedinců může narušit chod smečky, která by z tohoto důvodu mohla ztratit svou přirozenou hierarchii, a útoků by mohlo ještě přibývat a vlci by byli agresivnější. To by mohlo vést až k napadnutí člověka.

Jinak vidí situaci chovatelé a pastevci. Podle nich se populace vlků v některých oblastech natolik zotavila, že by se o regulaci mělo uvažovat. Také tomu nasvědčuje vzrůstající výskyt vlků a s tím spojené rostoucí škody, které způsobují. Na mnoha místech jsou vlčí populace monitorovány právě za účelem udržitelné regulace. Podle různých zpráv z médií či prohlášení různých organizací (Hnutí Duha, Myslivci) se počet vlků v ČR markantně odlišuje, proto je důležitý monitoring (teritoria, počet smeček, párů, jedinců, počet narozených mláďat), aby byly k dispozici co nejpřesnější údaje, které by posloužily jako důkazní materiál.

V jiných Evropských státech, kde je situace vyhocenější než u nás, již k regulovanému odstřelu přistoupili. Příkladem je Švédsko, kde se současný počet vlků pohybuje kolem 400 kusů vlků. Z toho důvodu byl vlk již v roce 2015 zařazen na seznam lovených druhů. Stejně tak ve Finsku nemají vlci již absolutní ochranu. Jejich populace je odhadována na 235 jedinců a již 5 let je prováděn regulovaný odstřel. Za toto období bylo ulove-

no 43 vlků. V roce 2018 byl stanoven plán na odlov 53 vlků. Další zemí, která zavedla regulovaný odlov vlků je Francie. Prezident Macron vyjádřil pochopení pro farmáře a na základě situace nařídil v roce 2018 regulaci počtu vlků o 10 %. V loňském roce dokonce zvýšil kvóty na 17-19 %. S rozšiřováním vlků po celé Evropě se k regulaci vlků přidávají další země, jako například Slovinsko, Slovensko nebo Švýcarsko. Všechny země, které již zavedly regulovaný odstřel vlků zdůrazňují, že je odlov prováděn jen školenými myslivci, a to za účelem udržení počtu vlků v únosné míře. Požadavky na myslivce se tak zvyšují i v souvislosti s požadavky na odstřel kormoránů.

Ochranáři se domnívají, že situace v ČR není v takové fázi, kdy by muselo být přistupováno k regulaci. Tvrdí, že doporučená opatření jsou na ochranu stád účinná. Je otázkou, co je míněno účinností. Po propočtech je zcela patrné, že vynaložené náklady (související s navrhovanými opatřeními) mnohokrát převyšují zisky z chovu.

3.8.5. Financování ochranných opatření

Každé z výše popsaných opatření vyžaduje náklady na straně pastevců a chovatelů. Ti mohou žádat o podporu na preventivní opatření v rámci Operačního programu Životního prostředí, kde je možné žádat o finanční podporu na zabezpečení stád, ať už se jedná o ohrady či pořízení pasteveckých psů. Podporu nelze získat na všechny pastviny ani na všechny typy doporučených ochranných opatření. Pro menší chovatele může být tato podpora na preventivní opatření velice důležitá, ale pro velké chovatele zdaleka není dostatečná.

Z provedených výpočtů chovatelů (příloha 11) je patrné, že stanovené náklady MŽP jsou podstatně nižší než reálné náklady, které musí chovatelé vynaložit. Z toho vyplývá, že např. poskytované dotace pokryjí jen nepatrnou část nákladů na ohradníky. Nelze opomenout potřebu dodržení 5leté udržitelnosti u elektrických sítí, když je z praxe zřejmé, že se sítě zničí dříve.

Tabulka 6: Náklady obvyklých opatření MŽP: preventivní opatření na ochranu před škodami způsobenými ZCHD velkými šelem (vlk, rys, medvěd)

Preventivní opatření na ochranu před škodami způsobenými ZCHD velkými šelem (vlk, rys, medvěd) - zahrnuje nákup materiálu a instalaci; v případě elektrických ohradníků náklady zahrnují vodič, izolátory, kůly (sloupky) a bránu		
Vodivá síť (bez vlastního zdroje ohradníku)	Kč/bm	60,00
Elektrický ohradník pevný (drát, lanko, lano, páska)	Kč/bm vodiče	15,00
Elektrický ohradník mobilní (drát, lanko, lano, páska)	Kč/bm vodiče	12,00
Pevná ohrada	Kč/bm	320,00
Košár (z pevných panelů)	Kč/bm	750,00
Flandrový (zradidlový) ohradník	Kč/bm	10,00
Pořízení psa pasteveckého plemene*	1 ks	65 000,00
Příspěvek na veterinární péči o psa pasteveckého plemene	1 ks/1 rok	3 000,00

* Pořízení štěněte psa pasteveckého plemene a jeho výchova do doby upotřebitelnosti se musí vejít do ceny pořízení vychovaného psa. Pořízení psa slouží pro ochranu vlastních hospodářských zvířat v dané lokalitě.

Preventivní opatření na ochranu před škodami způsobenými ZCHD velkými šelem (vlk, rys, medvěd)		
Zdroj k ohradníku včetně příslušenství*	Kč/ks	12 500,00
SMS alarm	Kč/ks	11 800,00
Fotopast	Kč/ks	6 000,00

* zdroj impulsů, připojení k elektrické síti (včetně 50 m kabelu a adaptéru) nebo použití baterií včetně solárních panelů, uzemnění, bleskopojistka

Zdroj: Náklady obvyklých opatření MŽP

https://www.mzp.cz/cz/naklady_obvyklych_opatreni_mzp

3.9. Náhrady škod

Stát je podle zákona č. 100/2019 Sb., o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými druhy živočichů povinen hradit škody chovatelů, protože vlky není možné lovit (selmy.cz, 2019). Náhrady vždy neodpovídají skutečně způsobeným škodám a podle výše zmíněného zákona nejsou propláceny zaběhlé kusy.

Pro získání náhrad je nutné nahlásit škodní událost. S tím jsou spojeny jisté náklady, především čas, který příslušné orgány potřebují na vyřešení škodní události. Pokud chovatel zjistí, že mu byla způsobena škoda, která byla s největší pravděpodobností způsobena vlky, musí postupovat podle předepsaného postupu.

Jak postupovat je velice podrobně popsáno na stránkách navratvlku.cz, které jsou ve správě AOPK.

Chovatelé mohou o náhradu škody žádat jen v okamžiku, kdy splnili určité podmínky: hospodářská zvířata byla v době vzniku škody zabezpečena v elektrickém ohradníku nebo uzavřeném objektu, nebo pokud nebyla takto zabezpečena, ale byla pod přímým dohledem fyzické osoby nebo pasteveckého psa. Bohužel poslední dvě varianty je někdy těžké doložit.

Doporučený postup:

- 1) Vyfotografovat uhynulá zvířata a otisky stop šelem, vše přikrýt a připevnit kolíky, aby se zabránilo přilákání menších masožravých predátorů nebo zničení stop.
- 2) Nutností je škodu nahlásit do **48 hodin** příslušnému orgánu ochrany přírody. Pověřený pracovník přijede a provede místní šetření, vyplní protokol a zašle jej příslušnému krajskému úřadu.
- 3) Přivolaný veterinární lékař vystaví chovateli protokol, který je nezbytnou přílohou žádosti o náhradu škody. Posléze veterinář rozhodne o způsobu likvidace, léčbě nebo utracení zvířete.
- 4) Žádost je nutné zaslat do 10 dnů příslušnému krajskému úřadu

(navratvlku.cz, 2020).

K žádosti o náhradu škody musí chovatel doložit několik příloh, mezi které patří doklad o vlastnickém vztahu k hospodářskému zvířeti, odhad výše škody (ceník, odborný posudek – například u plemenných zvířat), potvrzení veterináře o příčině úhynu.

O tom, jakou částku chovatel na náhradách získá, rozhoduje krajský úřad a vyplácí jí ministerstvo financí prostřednictvím krajských úřadů. Náhradu škody může chovatel obdržet i za několik měsíců (navratvlku.cz, 2020).

Z důvodů vzniku škody na hospodářských zvířatech některým chovatelům hrozí ztráta dotací právě na hospodářských zvířatech. Aby k tomu nedošlo, je nutné škodu ohlásit pomocí formuláře „*Ohlášení vyšší moci výjimečných okolností.*“

V posledních letech útoků vlků přibývalo a tím také rostly náhrady škod, které způsobili. Tyto náhrady však neodpovídaly skutečným škodám, jednalo se o částky, které odpovídaly výkupním cenám na jatkách. Především díky Svazu chovatelů ovcí a koz, z. s. byly náhrady navýšeny na současné hodnoty. Tyto výše náhrad byly schváleny Ministerstvem zemědělství a také Ministerstvem životního prostředí.

Do zvýšení náhrad se ceny pohybovaly u ovcí kolem 3 000 Kč/kus a u jehňat kolem 1 800 Kč/ks. Po porovnání výše náhrad předtím a nyní, je zcela patrné, že dřívější náhrady absolutně neodpovídaly škodám, které vlci napáchali.

Tabulka 7: Výše náhrad k 21. dubnu 2020

Kategorie	Výše náhrady
Jehňata a kůzlata do 12 měsíců věku	150 Kč/kg nebo 3 500 Kč/ks
Bahnice, kozy a neplemenní berani	200 Kč/kg nebo 6 000 Kč/ks
Plemenný beran nebo kozel "v odchovu" ⁹	300 Kč/kg nebo 10 000 Kč/ks
Plemenný beran nebo kozel ¹⁰	15 000 Kč/ks
Dojená ovce s mléčnou produkcí	19 680 Kč/ks
Užitkové tele do 10 měsíců věku - býček	24 000 Kč/ks
Užitkové tele do 10 měsíců věku - jalovice	15 000 Kč/ks

Zdroj: navratvlku.cz

Podle výše zmíněného zákona jsou škody způsobené zvláště chráněnými druhy hrazeny ministerstvem financí. Na základě oficiální žádosti o informace týkající se náhrad škod nám byly poskytnuty ministerstvem financí (MF) přesné částky, které v jednotlivých letech vyplatilo.

⁹ Plemeník splňuje požadavky na zařazení do plemenitby

¹⁰ Doloženo potvrzení o původu (POP)

Tabulka 8: Náhrady škod způsobených podle zákona č. 115/2000 Sb. za r. 2010-2018 dle druhů živočichů

rok	vydra	kormorán	bobr	vlk	los	rys	medvěd	Celkem
2010	9 652 534,30	40 988 709,71	7 875 910,00	9 100,00	55 633,00	11 030,00	0	58 592 917,01
2011	10 086 986,00	40 672 919,06	10 259 996,00	66 025,00	129 416,00	58 680,00	0	61 274 022,06
2012	11 548 877,00	41 347 491,74	9 894 956,00	17 140,00	103 043,00	60 550,00	0	62 972 057,74
2013	12 909 122,42	50 677 062,62	4 660 512,50	34 300,00	0	255 034,00	0	68 536 031,54
2014	10 344 119,95	4 867 900,00	13 754 935,57	98 861,00	214 023,00	87 740,00	9 000,00	29 376 579,52
2015	15 162 947,80	491 229,66	7 707 201,00	102 458,00	5 905,00	143 425,00	4 000,00	23 617 166,46
2016	13 642 777,04	0	6 196 896,12	293 189,00	0	118 865,00	0	20 251 727,16
2017	16 716 688,13	0	6 095 883,32	788 089,00	91 061,00	184 155,00	0	23 875 876,45
2018	22 792 656,50	0	4 985 375,00	1 529 876,70	0,00	128 992,00	164 045,00	29 600 945,20

Zdroj: Ministerstvo financí, 2019

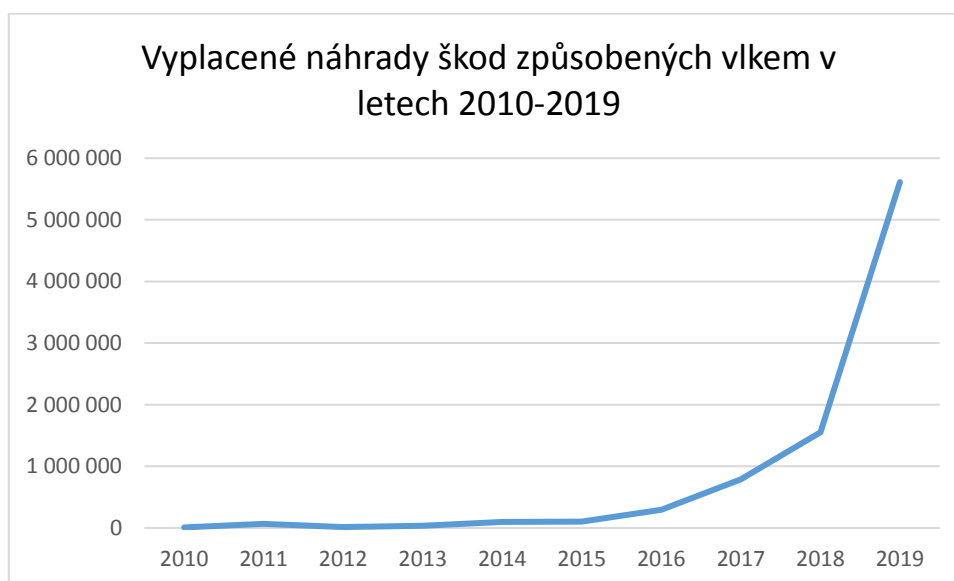
Z tabulky je patrné, že náhrady škod způsobených vlky během let rostly. Od roku 2013 se náhrady škod neustále zvyšují. Největší meziroční rozdíly jsou od roku 2016. V roce 2018 byly náhrady škod vyplaceny v částce přes 1,5 milionu korun. Podle ochranářů útoků vlků ubývá, podle nich za to mohou zabezpečovací opatření. Nejsou známy údaje, které by to potvrdily. Škody se nadále zvyšují a zabitých zvířat také přibývá. Díky získaným informacím od MF víme, že vyplacené náhrady za loňský rok (2019), byly několikrát větší než v předešlém roce. Jen Královéhradecký kraj hlásí vyplacené škody v částce převyšující 2,2 milionu korun. Celková částka vyplacená na náhradách za rok 2019 činila 5 616 468 Kč. Za posledních 10 let MF vyplatilo chovatelům na náhradách 8 575 966,7 Kč. S tím, že zůstal zjevný deficit u zemědělců a rybářů.

Obrázek 8: Vyplacené náhrady škod způsobených vlkem v letech 2010-2019

Rok	Vyplacená částka
2010	9 100,00
2011	66 025,00
2012	17 140,00
2013	34 300,00
2014	98 861,00
2015	102 458,00
2016	293 189,00
2017	788 089,00
2018	1 554 336,70
2019	5 612 468,00
CELKEM	8 575 966,70

Zdroj: navratvlku.cz 2019

Graf 3: Vyplacené náhrady škod způsobených vlkem v letech 2010-2019



Zdroj: vlastní zpracování podle navratvlku.cz 2019

Tabulka 9: Průměrné náhrady v letech 2018 a 2019

Rok	Výše náhrad	Počet zabíjených zvířat	Výsledek
2018	1 554 336,70 Kč	306	5 079,53 Kč
2019	5 612 468,00 Kč	427	13 143,95 Kč

Zdroj: vlastní tvorba

Po porovnání průměrných náhrad v letech 2018 a 2019 na jeden kus, byly zjištěny velké rozdíly ve vyplacených náhradách. V roce 2018 činila průměrná náhrada na jeden zabíjený kus 5 079 Kč. Naproti tomu v roce 2019 byla průměrná náhrada na kus 13 143 Kč. Je zde patrné zvýšení výše náhrad a možné změny ve struktuře zvířat. Lze predikovat další zvýšení celkových náhrad na rok 2020, které se budou zvyšovat nejen díky vyšším náhradám, ale také na základě programu péče o vlka (viz. kapitola č.3.5.7.)

Při porovnání náhrad škod způsobených vlky například s náhradami u kormoránů nebo vyder, je vidět, že u vlků se zatím jedná o menší částky. Jedním z důvodů je, že vlci se u nás začali hojněji objevovat od roku 2015-2016, kdežto problémy s přemnožením vyder a kormoránů zde již nějaký čas jsou. Právě tyto dva chráněné druhy mohou sloužit jako odstrašující příklad. Pokud i nadále bude stát a ochranáři bezmyšlenkovitě vlky chránit, může nastat stejná situace, kdy budou náhrady šplhat do desítek milionů a vlci budou

brání jako přemnožená škodná. O zhoršující se situaci nejen u vlků, ale právě také u vyder a kormoránů svědčí i celková výše vyplacených náhrad škod ke dni 15. 11. 2019, kdy tyto náhrady činily 60 842 379 Kč. Celkové náhrady škod se meziročně mezi roky 2018-2019 zvýšily až na 205 %. Na druhé straně se rýsuje zavlčením i potencionální rychlé opuštění zemědělské činnosti, EZ, ponechání krajiny jiným účelům. Mohou sice poklesnout vyplacené dotace, ale v období potřeb zvyšování potravinové soběstačnosti a kvality půdy se bude jednat o další škody do budoucnosti.

Ačkoliv se náhrady škod oproti předchozím rokům zvýšily, stále nejsou chovatelům hrazeny veškeré skutečné škody. Hrazeny jsou pouze stržené a usmrčené kusy. Hospodářská zvířata, kterým vlk způsobil dílčí zranění, se do náhrad nezahrnují, stejně tak ani jejich veterinární péče. Tím je myšleno ošetření poraněných kusů nebo dokonce jejich uspaní. Chovatelům také zatím nejsou hrazeny náklady za kafilérii. Dále se do náhrad nezahrnují zničené ohrady nebo ztracená hospodářská zvířata, která ze stresu mohla prorazit ohradu a utéct nebo způsobená zranění ze stejného důvodu. Chovatelům také vznikají škody na přeživších kusech. Například u březích ovcí může dojít k potratu, nebo podle slov veterinářů se u takto vystresovaných zvířat objevují záněty vemen, které není vždy možné vyléčit.

Záněty vemen a další výše zmíněné důvody mohou vést k neplnění nasmlouvaných zákazek (může také dojít ke ztrátě dobrého jména a postavení), čímž chovatelům vznikají další nenahrazené škody, kdy se nejedná jen o škody fyzické ale také emoční. Se stresem se také potýkají sami chovatelé, kteří se musejí se situací vyrovnávat dlouhodobě. Z výše zmíněného je patrné, že v současné době jsou hrazeny jen některé škody. Evropská komise dne 8. 11. 2018 schválila změny pokynů pro státní podporu pro odvětví zemědělství s cílem efektivněji řešit způsobené škody. Byla schválena 100 % náhrada nákladů. Avšak AOPK se svým Programem péče o vlka na tento nový postoj nereagují. Objevila se informace, že by se měly začít vyplácet náhrady například i za kafilérii a další, ale dá se předpokládat, že v současné situaci bude tato problematika upozaděna.

Podle <http://www.cschms.cz/index.php?page=novinka&id=2556> úmysl:

- a) Vytvořit a pravidelně aktualizovat ceníky hospodářských zvířat, v rámci těchto ceníků hodnotit plemenná, chovná, jatečná zvířata a gravidní jedince tak, aby bylo možné jednotným způsobem vyplácet výši náhrad, zavést vyplácení náhrad škod na dalších druzích hospodářských zvířat, včetně registrovaných farmových chovů zvěře (jelen, daněk, muflon, sika) nebo zájmových chovů povolených a kontrolovaných Krajskou veterinární správou příslušného kraje.
- b) Zavést vyplácení náhrad škod za vykázané vícenáklady za veterinární posudek (s omezením případů, kdy bude nezbytný), za kafilerii, dodatečné náklady za kafilerii při pozdějším úhynu následkem předchozího útoku šelmy, nebo výdaje za ztracená zvířata, která utečou následkem útoku (v případě jejich dostatečné chovatelské evidence, registrace).
- c) Zabezpečit náhrady za škody, u kterých není jasné, zda byly způsobeny vlkem nebo psem.
- d) Zavést jednotný systém šetření škod v rámci celé ČR – optimálně prostřednictvím jedné organizace (AOPK ČR) tak, aby došlo k omezení počtu zapojených subjektů a urychlení procesu šetření a přiznání náhrad škod. Organizovat pravidelná školení pro pracovníky, kteří šetří škody, a poskytovat aktuální informace dostupné hospodařícím subjektům.

Schválená náplň opatření:

- a) Vytvořit a pravidelně aktualizovat ceníky hospodářských zvířat, v rámci těchto ceníků hodnotit plemenná, chovná, jatečná zvířata a gravidní jedince tak, aby bylo možné jednotným způsobem vyplácet výši náhrad, zavést vyplácení náhrad škod na dalších druzích hospodářských zvířat, včetně registrovaných farmových chovů zvěře (jelen, daněk, muflon, sika) nebo zájmových chovů (§ 3 e) zákona č. 246/1992 Sb.). **V případě oborního chovu zvěře je nezbytné dořešit právní otázky poskytování náhrad.**
- b) Zavést vyplácení náhrad škod za vykázané vícenáklady za veterinární posudek (s omezením případů, kdy bude nezbytný), za kafilerii, dodatečné náklady za kafilerii při pozdějším úhynu následkem předchozího útoku šelmy, nebo výdaje za ztracená zvířata, která utečou následkem útoku (v případě jejich dostatečné chovatelské evidence, registrace).
- c) **Zavést jednotný systém evidence, šetření a vyplácení náhrad** za škody v rámci celé ČR – optimálně prostřednictvím jedné organizace (AOPK ČR) tak, aby došlo k omezení počtu zapojených subjektů a urychlení procesu šetření a přiznání náhrad škod. Organizovat pravidelná školení pro pracovníky, kteří šetří škody, a poskytovat aktuální informace o výskytu vlka a vhodných preventivních opatřeních hospodařícím subjektům.
- d)

V programu péče o vlka neprošel schválením bod c) Zabezpečit náhrady za škody, u kterých není jasné, zda byly způsobeny vlkem nebo psem.

4. Rizika, stresy, behaviorální disciplíny

Právě okolnost náhrady škod je často argumentem, o který se opírá jednak institut OP, omezeně informované veřejnosti.

Dotace a náhrady mohou do určité doby sanovat zemědělskou (zpravidla ekologickou) činnost a obhospodařování krajiny. Pokud však dochází k ničení jejich záměrů a výsledků práce, dostavuje se nutně stres. Pokud by zemědělcům záleželo jen na penězích, zbavili by se rizikové produkce v dané oblasti a přihlásili se na úřadu práce, prodali by pozemky či je nechali zarůst. Nebo by opustili pozemky (pocit z marnosti dlouhodobě vykonávané činnosti) kde zápasili bezvysledně o přežití a s obtížemi:

- nemožnost plemenářské práce, kdy při ustájení celého stáda v jedné ohradě není možné tyto jedince oddělit
- stres zvířat způsobený narušením jejich přirozeného prostředí a každodenního rytmu
- nemožnost zabránit týrání chování zvířat;
- obtížnost vyrovnat se s nadřazeným způsobem jednání s institucemi OP a podporujících institucí
- obtížnost vyrovnat se se změnami chování vlků, ztráta jejich plachosti
- nižší užitkovost, kde chovatelům vznikají škody na mléčné produkci, na úbytku hmotnosti zvířat, dále potraty z důvodu stresu aj.
- vyšší pracnost (zabezpečení stád, výcvik pasteveckých psů, hlídání stád, stavba ohrad aj.)
- není dostatečná ochrana vlastnictví
- problémy s dodržováním uzavřených zakázek
- problémy s dodržováním podmínek pro přiznání plateb (SZIF)
- snížení konkurenceschopnosti, která není státem hrazena
- případné ztráty z turistické činnosti
- zemědělskou politikou EU a státu,
- **s dopadem vědomí protichůdných dotací bez naděje na zlepšení situace**, nepočítaje v tento moment s negativním dopadem i do úrovně státu.
- Závislost na počasí a suchu

Bliže k vybraným bodům:

4.1. Týrání hospodářských zvířat

Chování vlků je v současnosti zcela odlišné od chování jejich předků. Dnes vlci ztrácejí svou plachost, neustále se přibližují k lidským obydlím atd. Podle dostupných údajů je zcela patrné, že vlci již neloví jen kvůli potravě, ale také pro zábavu, což dokazuje příklad velkého množství potrhanych jehňat na ovčí farmě během jedné noci. Jedním z hlavních faktorů může být psí gen, který evropské vlci nesou.

Chovatelé i někteří odborníci se domnívají, že ztráta plachosti a nedostatek tzv. přirozeného prostředí v naší kulturní krajině vede k útokům na hospodářská zvířata i přes zabezpečené ohradníky. Útoky vlků vedou k napadení nejen ovcí a koz, ale také psů, skotu nebo koní. Při proniknutí vlků do ohrady jsou hospodářská zvířata napadnuta a umírají trýznivou smrtí nebo musí být následně z důvodu útoku utracena. Přeživší zvířata jsou ve většině případů tak vystresována, že u nich může dojít ke ztrátě mléka, snížení přírůstků, k potratům nebo k jiným dopadům způsobených stresem. Příkladem je mléčná farma na Broumovsku, kde byly usmrceny tři ovce, dalších 50-60 dojných ovcí muselo být utraceno z důvodu zánětu vemene.

Situace je pro chovatele velice emočně náročná, kdy cítí bezmoc. Říkají, že jsou porušena jejich práva na ochranu majetku a svobodné podnikání. Chovatelé apelují na jednotlivé orgány tvrdí, že jejich hlavním cílem není získání náhrad za usmrcená zvířata, ale chtějí předcházet jejich utrpení (Jednání zemědělského výboru Parlamentu ČR, 25. 4. 2018)¹¹.

Že se jedná o týrání zvířat, a tím o porušování zákona se domnívá např. i Rudolf Desenský (psí psycholog), který říká: „*Potrhaný dobytek vnímám jako týrání zvířat a mělo by se s tím něco dělat. Ze zkušeností vím, že jeden vlk nesežere ovci „na posezení.“*

Jiný názor mají ochranáři, podle nich je zákon na ochranu zvířat proti týrání zaměřen na týrání zvířat způsobené lidmi. Podle nich je vlk přirozenou součástí přírody a chovatelům doporučují zabezpečit si svoje stáda (navratvlku.cz, 2019). Stejně tak se dá říci, že tím, že právě lidé chovají zvířata, vystavují je v dané lokalitě týrání v důsledku nemožnosti je vždy ochránit, čímž je vystavují týrání.

¹¹ <http://www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=145840>

4.2. Riziko přenosu vztekliny a ostatních nemocí

Od roku 2004 není vzteklyna v České republice evidována. Je pravděpodobné, že díky tomu může u vlků dojít k větší expanzi. Na druhé straně je zde riziko zavlečení vztekliny na naše území při migraci divoce žijících zvířat.

Server ockovacentrum.cz uvádí, že: „*Vzteklina je akutní virové onemocnění centrálního nervového systému, které napadá jak člověka, tak také zvířata. V drtivé většině případů je onemocnění vzteklinou smrtelné.*“ Vzteklinou se může nakazit jakékoliv divoké zvíře, které pak následně napadne člověka.

Díky splnění kritérií OIE dostala v roce 2004 ČR status vztekliny prosté země. I nadále však probíhá monitoring nákazy, který je založen na testování vztekliny u uhynulých a ulovených lišek obecných a dalších zvířat (ftp.oie.int, 2018).

4.3. Riziko útoku na člověka

S rostoucí populací vlků se lidé obávají možných útoků. Historické zkušenosti i informace z jiných zemí hovoří dost jasně o útocích smeček vlků. Ze strany OP se jedná o opačné názory.

I v současné době dochází k napadení člověka, ale spíše v zemích, kde je např. vyšší hustota výskytu vlků, chybí jim přirozená kořist nebo lidé nemají dostatek prostředků na efektivní ochranu. Jedná se o země jako Indie, Irán, Turecko či Rusko, v rámci EU např. Řecko, Rumunsko, Polsko nebo Německo (navratvlku.cz, 2020).

Často využívanou studií zabývající se vlky je tzv. Linnellova zpráva, na které pracoval mezinárodní tým výzkumníků a která je věnována útokům vlků na člověka v minulých staletích až do současnosti. Primárním cílem studie je zbavit člověka strachu z vlků. Tento cíl je podpořen závěrem, ve kterém je vyjádřen odborný názor, že vlci nejsou v současné době pro člověka hrozbou (Linnell, et al. 2002).

Profesor biologie Valerius Geist (2007) formuloval podmínky, za kterých je pravděpodobnost napadení vlkem minimální a naopak situace, kdy je nebezpečí útoku vlka na člověka vysoké.

Pravděpodobnost napadení člověka vlkem jsou prakticky nulové pokud:

- a) Vlci se v regionu nevyskytují nebo velmi vzácně, jak tomu bylo v severní Americe a v Evropě během 20. století (argument dokazující jediný zdokumentovaný případ napadení v Evropě).
- b) Vlci jsou pronásledováni průběžně, takže mají bohaté zkušenosti s člověkem a analýzy chování nás vedou k přesvědčení, že se jedná o extrémně plachá zvířata.
- c) Vlci mají bohatou různorodou, přirozenou kořist a nemají příležitost si zvyknout na bohaté zdroje, jako jsou zbytky potravin v otevřených skládkách nebo kempch.
- d) Pokud mají vlci po vyčerpání přirozené kořisti přístup k hojným zdrojům hospodářských a domácích zvířat., pozn. aut.: naopak je zpravidla dávána přednost pohodlnějšímu lovu hospodářských zvířat
- e) Neexistuje nebezpečí, že vlk přijde do kontaktu se vzteklinou, protože se v regionu trvale nevyskytuje a vlci nemají příležitost k hybridizaci se psy.

- f) Tam, kde správci a ochránci divočiny nebo parku informují návštěvníky o podmínkách chování v případě setkání s vlkem, aktivně se snaží lidi upozorňovat na chování, které signalizuje nebezpečí útoku.
- g) Pokud se osoby, které se setkají s vlky, vyvarují známk slabosti a strachu, ale jednají odvážně, klidně a rozhodně při střetu s vlkem. Vykročte směrem k vlkovi a neotáčejte se k němu zády!

Naopak, velmi vysoká či téměř jistá pravděpodobnost vlčího útoku na člověka, pokud:

- h) Vlci jsou v regionu velmi hojně rozšířeni nebo přemnoženi.
- i) Vlci jsou de facto chráněni, lidé je nesmějí lovit, takže nemají zkušenost setkání s lovcem a respekt před člověkem.
- j) Tam, kde dochází k výraznému úbytku přirozené kořisti.
- k) Kde se vyskytují bohaté zdroje potravy jako skládky zbytků potravin nebo snadno lovených alternativ k přírodní kořisti, domácí a hospodářská zvířata.
- l) Tam, kde jsou populace domácích hospodářských zvířat řídká a vlci nemají dostatek obživy.
- m) Kde „odborníci“ informují lidi, že vlci jsou neškodní a nepředstavují žádné nebezpečí a jsou uvedeni do falešného pocitu bezpečí.
- n) Když si vlci zvyknou na bezkonfliktní kontakt s člověkem, mohou se přiblížit pozorovat člověka a bezpečně se vzdálit, zabíjet domácí a hospodářská zvířata bez rizika.
- o) Pokud vlci po útocích nejsou eliminováni, ale jsou jen dočasně zastaveni ochrannými zábrany a odrazujícími opatřeními, zatímco oběť je kritizována a obviňována a chování vlků je vysvětleno nějakým „vědeckým“ způsobem.
- p) Pokud lidé, kteří se dostanou do střetu s vlky utíkají, odvracejí se, vykazují známky strachu, fyzického hendikepu nebo nemoci. (Geist, 2007).

Lze konstatovat, že k většině bodů je možno uvést řadu diskusních otázek a s naprostou většinou chovatelé souhlasí.

Ke zvyšování pravděpodobnosti útoků může údajně přispět samotný odlov vlků. Podle Jelínkové, mluvčí AOPK může narušení smečky odlovem jedince způsobit agresivnější chování. Dále dodává, že samotný odlov situaci nevyřeší, a to z důvodu migrace vlků

z Polska a Německa, které se nezastaví (ceskenoviny.cz, 2019). Otázkou je, kde až se zastaví a jaké budou důsledky. Argument se jeví jako poměrně levný.

Podle názorů některých odborníků není možné zaručit z důvodu snižování plachosti přibližování se k lidským obydlím atd., že k následnému útoku na člověka nedojde. Pokud by došlo k zavlnění krajiny, bude pro chovatele obtížné za přijatelných finančních podmínek udržet chov ovcí. V případě nepřiměřené ochrany (podle ochranářů) stád či vlastního života musí chovatel počítat s nepřiměřeně vysokými tresty za usmrcení vlka, kdy mu hrozí pokuta (FO) až 50 tis. Kč, právnické osobě až 1 milion Kč (enwiweb.cz, 2018).

Se současnou situací jsou spojeny různé vlivy a dopady psychických aspektů, které se týkají rozhodování v ekonomice, ekonomii, účetnictví a financování. Danými aspekty se zabývá behaviorální ekonomie. Existují faktory (kognitivní, sociální a emocionální), které ovlivňují rozhodování jednotlivců a institucí. Základem rozhodování je odhad pravděpodobnosti, při které dané jevy nastanou. Zde působí hned interakce chování a rozhodování chovatelů hospodářských zvířat, chování ochránců predátorů: velkých šelem a dalších vybraných zvířat, ale i chování, resp. změny chování predátorů samotných.

[Idnes.cz/Zpravodajstvi](https://www.idnes.cz/Zpravodajstvi) (18. dubna 2020):

Možné případy změn chování predátorů byly zaznamenány na dvou místech v lesích na Broumovsku, kdy došlo k blízkým setkáním člověka s vlkem. První případ se stal 11. 4. kdy se s vlkem setkal ornitolog, který se pohyboval ve skalnatém terénu v Broumovských stěnách, se svojí hárající fenou. Vlk se přiblížil na vzdálenost třiceti metrů. Podle slov ornitologa, se nejednalo o atypické chování.

Druhý případ se stal 14. 4. kdy se s vlkem setkal dřevorubec, který pracoval v Benešově v podhůří Javořích hor. Podle něj se jednalo o náhodné setkání, kdy vlk pronásledoval srnu, která se mu ztratila v mlazině. Ve stejném místě stál muž, kterého si vlk přes pokácené kmeny nemusel všimnout. Když si muž vlka všiml začal na něj volat. To na něj nezapůsobilo, a tak musel vlka zastrašit nastartováním motorové pily.

<https://www.idnes.cz/hradec-kralove/zpravy/vlk-vlci-chko-broumovsko-setkani-muzi-pozorovani-ochrana-priroda-kralovehradecky-selma-ornitolog>.

A200417_142546_hradec-zpravy_tuu?utm_source=www.seznam.cz&utm_medium=denni-tisk

5. Instituce, názory a informační asymetrie

Institucí a organizací, které se touto problematikou zabývají je velké množství a každá má na situaci svůj odlišný názor. V České republice převládají dva protichůdné názory. Jeden názor je chovatelů, kteří nesouhlasí s absolutní ochranou vlků a druhý názor je ochranářů, kteří oponují, že vlk do naší celé krajiny patří, musí v ní být chráněn a nepřipouštějí jinou alternativu, podporování částí veřejnosti korigující svůj názor podle školení, působení médií, obrázků roztomilých vlčat, neznalosti finančního pozadí, atd.

Chovatelé ovcí

Nejvíce jsou situací zasaženi pastevcí a farmáři, kteří vkládají své peníze, práci, úsilí a čas, aby se mohli věnovat ekologickému chovu hospodářských zvířat. Náhrady, které chovatelé získají však zcela neodpovídají škodám, a tak většina ztrát dopadá na farmy. Na základě toho chovatelé zastávají názor, že vlci tento stupeň ochrany nepotřebují a že do kulturní krajiny nepatří. Z toho důvodu požadují vymezit oblasti, kde budou vlci tolerováni a zároveň oblasti, kde budou eliminováni.

Pastevcí a farmáři utváří ráz krajiny, jejich ekologické zemědělství zabraňuje erozím půdy, a pečují o ekosystém. Jejich požadavkem není odlov všech vlků. Chtějí, aby existovaly principy, podle kterých by s vlky koexistovali.

Kvůli vzniklé situaci, především na Broumovsku, začínají farmáři uvažovat o ukončení činnosti. Pokud by docházelo k uzavírání velkého počtu farem v dalších lokalitách a dalšími hospodářskými zvířaty, mohlo by to vést časem až ke snížení podílu na potravinové soběstačnosti.

Český svaz chovatelů skotu

Český svaz chovatelů skotu se rozhodl, že chovatele ovcí podpoří a pomůžou jim najít cestu k řešení problému. Snahou svazu bylo vyvolat jednání, které by vedlo k dosažení určité rovnováhy mezi zájmy chovatelů a ochranářů přírody. Svou činnost plně realizuje ze svých prostředků a na úkor časových možností.

Myslivci

Na základě konkrétních zkušeností myslivci zdůrazňují a dokládají, že zde vlci nejsou potřební jako nástroj regenerace stavů spárkaté zvěře. Podle nich se o to postarají sami.

Podle informací vlci loví převážně zdravé kusy. Na Broumovsku bylo zjištěno, že za rok 2019 vlci strhli 60 ks spárkaté zvěře, zdaleka ne tzv slabé kusy a kdy ani jedno nebylo prase divoké. To vše vede k závěru, že vlci neplní ani tak úplně funkci zdravotní policie.

Záměrem myslivců stejně jako u chovatelů není vlky vystřílet, ale požadují vytvoření managementu vlka, který bude určovat, jak mají s vlky vycházet.

Myslivci se domnívají, že situace týkající se vlků může dopadnout jako s kormorány. Kvůli absolutní ochraně došlo k jejich přemnožení, a proto byla upravena legislativa. V současné době je možný odlov kormoránů ve vymezených oblastech, kdy naopak stát vyplácí 500 Kč za zobák kormorána, s odstřelem jsou opět zatěžováni myslivci.

Ochranáři

Ochranáři jsou se současnou situací spokojeni. Na naše území se vrátil zde vyhynulý (vyhnaný) druh, který se zde samovolně rozmnožuje a dostává se zpět na nejvyšší místo v potravním řetězci, stojí mimo zodpovědnost a nezbytnost si vydělávat na svou činnost. Ochranáři zastávají názor, že vlk do naší přírody patří a že současný stav vlčí populace není zdaleka tak vysoký, jaký by podle nich v ČR měl být. Podle slov ochranářů se díky vlkům vrací příroda do rovnováhy pomocí eliminace přemnožené jelení zvěře a divočáků. Podle různých studií tvoří hospodářská zvířata necelé 1 % potravy vlků.

Kolik zvířat však k této statistice přispěje, je důležitou úvahou, kterou se nezabývají. Avšak útoky na hospodářských zvířatech jsou podstatněji devastující než na spárkatou zvěř. Hospodářská zvířata nemají z oplocených ohrad šanci utéct. Čímž usnadňují vlkům nejen lov, ale také učení mladých vlčat lovu. Nesmíme opomenout nepřímé ztráty na užitkovosti apod.

Veřejnost

Rozdílné názory panují i mezi veřejností. Jedni se přidávají na stranu chovatelů, druzí na stranu ochranářů. Lidé mohou čerpat jen z dostupných zdrojů a z médií, ovšem informace na všech platformách se liší. Tím vzniká informační asymetrie. Podle informací od ochranářů se v České republice ještě v roce 2018 pohybovalo okolo 15 až 25 vlků, myslivci ve svých honitbách evidovali 118 jedinců. Podle výše náhrad z roku 2018 spíše reálná čísla odpovídala odhadu myslivců. Díky těmto i dalším rozdílným informacím zde i nadále vzniká iluze o skutečné situaci. Podstatnou asymetrií je mož-

nost návštěv škol, kroužky a další vzdělávání mládeže i dospělých, žádost veřejnost o finanční podporu, příznivá politická situace, neobjektivnost veřejných médií daná skrýváním dopadů útoků vlků na hospodářská zvířata ve prospěch ochránců. Díky rozdílným informacím se lidé o problematiku začali více zajímat a sami si zjišťovat data a vytvářet vlastní názory (příloha 12 a 13).

Výsledky četných zpracovaných anket jsou součástí monografie (2018). Ilustrace k jedné z posledních z roku 2020

Obrázek 9 : Názor čtenářů na regulaci vlků

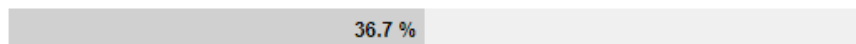
Anketa

Souhlasíte s regulací vlků odstřelem, jak požadují myslivci?

Ano



Ne



Celkem hlasovalo 3952 čtenářů.

Zdroj: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/vlci-zdecimovali-unikatni-stado-muflonu-40273195>

6. Závěr

Cílem diplomové práce je prezentovat problematiku uplatňování dotací, které působí proti sobě (tzn. navzájem se negují) a to na velmi aktuálním případě. Jedná se o dotace na podporu chovu hospodářských zvířat při současně vynakládané podpoře rozšiřování výskytu vybraného druhu predátora. Konkrétně v našem případě se jedná o podporu chovu ovcí a podpory obsazování území vlky.

Jsou zde tři podstatné momenty, kterými je:

- vysoké riziko následování nezvládnuté situace v případě ochrany kormoránů,
- zemědělská politika EU (snížení dotací do zemědělství na úkor klimatických změn), protože veškeré volné prostředky budou přesměrovány na boj s touto nemocí.
- dalším je finanční situace v období působení COVID-19, a další nápor na veřejné finance.

Diskutovaný problém může a s největší pravděpodobností povede ke snížení vyplácených náhrad. Cesta k řešení sporu se nejeví jako reálná, proti sobě stojí názory institucí ochrany přírody a krajiny (dále OPK) a chovatelů, které jsou prezentovány v několika kapitolách zpracovaných na základě četných materiálů, konferencí, osobních výpovědí chovatelů, myslivců, názorů ochranářů.

Pastevectví a ekologické zemědělství utváří ráz krajiny, udržující její funkce vč. produkce. K tomu potřebuje dotace, které tvoří v těchto podmínkách až 70 % příjmů. Přesto je to mnohem menší podpora nežli se dostává institucím OPK, kde se objevují i zajímavé aspekty financování, získávání dotací je relativně jednoduché a oproti zemědělcům. Rozdělení a využití získaných finančních prostředků není tak důkladně prověřováno hodnoceno. Zemědělci musí počítat s četnou řadou rizik, které jen výjimečně mohou ovlivnit a to na rozdíl od četných institucí OPK prosazujících mimo jiné i volný pohyb velkých šelem v krajině, bez bližšího určení rizik a zodpovědnosti za svá rozhodnutí. Zemědělci nedisponují volným časem, možnosti tvorby podkladů ke svým argumentům k ovlivňování názorů na školách, ve veřejnosti, média se vyhýbají reálným snímkům z útoků vlků na zvířata atd.

V předložené práci je diskutována řada témat vyplývajících z analýzy podkladů.

Dle záměru členů OPK česká krajina může pojmout vyšší počet vlků, padla vize zavlcit naše území.

Z dostupných zdrojů je patrný expanzivní růst vlčí populace, který pravděpodobně povede ke stále vyšším škodám. Na základě zjištěných dat ke konci roku byl zjištěn počet 334 vlků na našem území. Počet jedinců se tak během 2 let zvýšil 2,8krát.

Během posledních let došlo k obrovskému nárůstu škod na hospodářských zvířatech. Od roku 2015-2019 se počet vyplacených náhrad zvýšil 55krát. Největší škody jsou hlášeny v Královehradeckém kraji, kde byly za loňský rok vyplaceny náhrady např. za kormorány a vydry

(<https://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/hradecky-kraj-znasobil-nahrady-za-kormorany-a-vydry-na-3-2-miliony-kc>) + způsobené jen vlkem, v hodnotě 2,2 milionu korun. Za loňský rok vlci usmrtili 427 kusů zvířat. Do tohoto počtu však nejsou zahrnuti usmrcení psi, ztracené kusy hospodářských zvířat, kusy, které musely být utraceny kvůli způsobenému stresu nebo potrácená jehňata.

Chovatelům vznikají náklady, které jsou spojeny se zabezpečením jejich stád. Bylo vytvořeno několik dotačních titulů, ze kterých mohli chovatelé čerpat dotace na ochranu stád. Poskytnutá finanční podpora pokrývá jen část skutečně vynaložených nákladů, nepočítaje vložený čas a úsilí. Je zde také možné riziko znovuzatažení vztekliny na území České republiky. Neustálý stres z možného útoku vlků a pohled na stržené a potrhané kusy zvířat je každodenní součástí života farmářů. Podle chovatelů je porušován základní zákon – a to zákon proti týrání potrhaných zvířat.

To má pochopitelně vliv na celkovou situaci v zemědělství, kdy spoustu malých chovatelů ruší svou činnost, další do ní nevstupují.

Hnutí Duha vydalo soubor bezpečnostních opatření, která povětšinou mohou uspět u neinformované veřejnosti, zdaleka ne vždy v chovatelské praxi a požadavcích na vedení ekologického zemědělství; ať už se týkají stavby ohrad (vč. reálné nákladovosti, mobility, jejich působení v architektuře krajiny a průchodnosti pro zvěř), zjednodušený pohled na pořízení a držení pasteveckých psů, účasti pastevců.

Existují různá řešení, která vyhovují vždy jedné ze zmíněných stran. Chovatelé, myslivci i část veřejnosti by uvítala regulovaný odstřel, kdy by byly vymezeny oblasti, kde by byl vlk i nadále chráněn a oblasti kde by mohl být loven.

Situace je vyhrocená, provázená soudním řízením, obranou zemědělců prostřednictvím seskupení jejich organizací, spolu s myslivci a rybáři, uspořádáním mezinárodní konference v únoru 2020 v H. Králové k problematice a dalších akcí.

AOPK ve spolupráci s Hnutím Duha a Ministerstvem životního prostředí vytvořili program péče o vlka, který by měl sloužit jako manuál, jak s vlky na našem území zacházet. Tento manuál je málo konkrétní a neobsahuje žádná čísla. Podle AOPK jsou nutné další analýzy a spolupráce s Polskem a Německem, aby bylo možné získat konkrétní čísla. Lze se domnívat, že se hraje o čas tak, aby vlci mající absolutní ochranu se reálně namnožili natolik, aby nebylo možno situaci zvrátit. To pak může vést k reálnému riziku a obtížné až nemožné regulaci s následky opouštění hospodaření v krajině a kopírovat situaci, kdy stát z absolutní ochrany predátora (kormorána) nyní naopak vyplácí odměny za jeho likvidaci a to s účinností minimální.

V dalším je v řešení potřeba reálnější pohledu na stávající argumenty OKP na vlky jako zdravotní policii v lesích, likvidující slabé kusy a přemnožená divoká prasata, přemnoženou spárkatou zvěř způsobující miliardové škody na porostech. Proti stojí řada argumentů a dokladů ze strany myslivců. Ještě aktuálnější jsou bezprecedentní škody působené vydrou.

Lze se obávat, že v současném období turbulentního pohybu financí nezbyde čas a pozornost na řešení situace uvedených typů farem a ochranu hospodaření v krajině na rozdíl od ochrany vrcholových predátorů, které „jde samo“. Možná by nebylo od věci přetransportovat finance právě na ochranu krajiny (půdy, vody) a zásobení obyvatelstva právě z těchto území.

I. Summary and key words

The diploma thesis deals with impacts of opposing grants by the example of the grant for farm animals farming and financial aids for expansion of presence of the chosen kind of predator at the same time. Sheep farming and the presence of wolf, as the final predator, were chosen to illustrate the point. Significant increasing of compensations and expenses for protection measures for farming have, and will still have, a stronger impact not only on company or public finances, but also emotional impact or an impact on the maintaining of cultural area and its roles. A timescale for the change of unfavourable trends hasn't been created yet. An absolute protection of wolf is superfluous and high-risk in breeder's and gamekeeper's opinion and based on findings, arguments, information and in a part of general public opinion.

This work bases on the analysis of numerous publications, actual statements of aggrieved subjects and on data from the Ministry of Agriculture, Ministry of the Environment, Ministry of Finance and public opinion.

The work contains the view of financing and development of compensations, which increased 55 times from 2015 until 2019. There were paid out compensations caused by a wolf of 2,2 million czech crowns in the Královehradecký region in 2019.

An expansive wolf population growth, which will probably lead to bigger damages, is evident from available sources. This can signify high risks of following mishandled situation as it is in case of cormorant protection.

Breeders are provided with a financial support for protective measures. This support covers only a part of spent expenses. This and other aspects have impact on general situation in farming where many smaller breeders close down and there are not any new to come. This topic seems to be very current with interdepartmental and interdisciplinary range, because it is not possible to assume that there will be an unequivocal solution of the problem some time soon.

Klíčová slova: Dotace, Ochrana vlků, Ochrana ovčí, Náhrady škod

Key words: Subsidies, Wolves protection, Sheep breeding, Compensatory damages

JEL Classification: Q1, Q14, Q18

II. Přehled použité literatury

Monografie:

Anděra, M. (1993). *Velká kniha živočichů: Hmyz, ryby, obojživelníci, plazi, ptáci, savci*. Příroda.

Anděra, M., & Gaisler, J. (2012). *Savci České republiky: popis, rozšíření, ekologie, ochrana*. Academia.

Bečvářová, V. (2001). *Zemědělská politika*. MZLU.

Červený, J., & Bufka, L. (2000). *Velké šelmy v naší přírodě: rozšíření, určování pobytových znaků, ochrana hospodářských zvířat* (3. upr. vyd). Koršach.

Červený, J. (2004). *Encyklopedie myslivosti*. Ottovo nakladatelství v divizi Cesty.

Demek, J. (1999). *Úvod do krajinné ekologie*. Vydavatelství Univerzity Palackého.

Espuno, N., Lequette, B., Poulle, M. L., Migot, P., & Lebreton, J. D. (2004). *Heterogeneous response to preventive sheep husbandry during wolf recolonization of the French Alps*. *Wildlife Society Bulletin*.

Geist, V. (2007). When do wolves become dangerous to humans? Available at

<https://idahoforwildlife.com/index.php/research-data>

Havrlant, M., & Buzek, L. (1985). *Nauka o krajině a péče o životní prostředí: celostátní vysokoškolská učebnice pro studenty přírodovědných a pedagogických fakult studijního oboru 76-12-8 učitelství všeobecně vzdělávacích předmětů - aprobace zeměpis*. Státní pedagogické nakladatelství.

Horák, F. (1999). *Chov ovcí*. Brázda.

Hrabalová, S. (2004). *Teorie a praxe rozvoje měst a obcí*. Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta.

Hradecký, J. (2001). *Nauka o krajině*. Ostravská univerzita.

Hromas, J. (2000). *Myslivost*. Matice lesnická.

Kouřilová, J., Pšenčík, J., & Kopta, D. (2009). *Dotace v zemědělství: z hlediska komplexního pohledu a s přihlédnutím k ekologickému zemědělství*. CERM.

Kouřilová, J., Lososová, J., Havrlant, T., & Dohnalová, A. (2018). *Problematika protichůdných dotací na chov vybraných hospodářských zvířat a ochranu predátora (případ ovcí a vlků)*. Akademické nakladatelství CERM.

Linnell, J., Andersen, R., Anderson, Z., Balčiauskas, L., Blanco, J.C., Boitani, L., & Loe, J. (2002). *The fear of wolves: A review of wolf attacks on humans*.

Lochman, J., & Hanzal V. (1993). *Myslivost v obrazech: zoologie*. Českomoravská myslivecká jednota.

Rigg, R. (2002). *Livestock Guarding Dogs to Protect Sheep and Goats from Large Carnivores in Slovakia*

Rigg, R., Bartošová, D., & Kutal, M. (2010). *Pastevečtí psi: praktická příručka pro chovatele ovcí a koz*. Hnutí Duha, místní skupina Olomouc.

Treves, A., & Karanth, K. U. (2003). *Human-carnivore conflict and perspectives on carnivore management worldwide. Conservation biology*.

Uhlenbroek, C. (2009). *Život zvířat*. Knižní klub.

Internetové odkazy:

https://www.mzp.cz/cz/naklady_obvyklych_opatreni_mzp

<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/vlk-likviduje-nejen-ovce-ale-i-jejich-chovatele-jak-jim-pomoc-nikdo-nevi-88558>

<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/jestli-to-nezacneme-resit-vlci-nas-sezerou-rika-chovatel-ovci-z-broumovska-prisel-uz-o-70-kusu-60946>

<https://www.selmy.cz/vlk/lov-a-potrava-vlka-obecneho>

<https://www.szif.cz/cs/prime-platby>

http://eagri.cz/public/web/file/590782/Ovce_kozy_2018_Web.pdf

<https://www.20minutes.fr/planete/2467555-20190307-seuil-500-loups-atteint-emmanuel-macron-promet-plus-abattage>

<https://www.bmel.de/SharedDocs/Pressemitteilungen/2019/190522-Erk1%C3%A4rung-Wolf.html>

<https://www.ockovacentrum.cz/cz/vzteklina>

<https://www.schok.cz/slechteni-pk/plemenna-kniha-ovci>

<https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/hradecky-kraj-vyplatil-za-skody-po-vlcich-trikrat-vic-nez-loni/1817342>

<https://www.navratvlku.cz/skodni-udalost-postup-nahlaseni-skodni-udalosti-krok-za-krokem/>

<http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/?fullArticle=1>

<https://www.novinky.cz/domaci/clanek/vlci-zdecimovali-unikatni-stado-muflonu-40273195>

<https://business.center.cz/business/pojmy/pismo-m.aspx>

<https://www.schok.cz/slechteni-pk/plemenna-kniha-ovci/rad-pko-slechtitelsky-program/rad-plemennykh-knih-ovci>

<https://www.szif.cz/cs/prime-platby>

<http://www.akcr.cz/txt/komoditni-karty-ovce-a-kozy-rok-2020>

<https://www.szif.cz/cs/saps>

<https://www.szif.cz/cs/prechodne-vnitrostatni-podpory>

https://www.lidovky.cz/video/pracovnici-brnenske-zoo-nahaneli-uprchleho-vlka.A151208_144229_In-video_ELE

<http://www.enviweb.cz>

<https://cit.vfu.cz/ozw/predpisy.htm>

http://eagri.cz/public/web/file/590782/Ovce_kozy_2018_Web.pdf

<https://www.cmsch.cz/novinky/vysledky-kontroly-uzitkovosti-za-kontrolni-rok-201/>

<https://www.novinky.cz/ekonomika/clanek/cesti-zemedelci-dostanou-dotace-za-32-miliard-40286502>

<http://www.navratvlku.cz/o-vlkovi-historicke-a-soucasne-rozsireni/>

<https://www.selmy.cz/vlk/rozsireni-vlka/>

<https://www.navratvlku.cz/skodni-udalost-prehled-skodnich-udalosti-2019/>

<https://www.agropress.cz/stavy-hospodarskych-zvirat/>

<https://www.selmy.cz/ochrana/>

<http://www.svetmyslivosti.cz/navrat-velkych-selem/pravni-aspekty-ochrany-vlka-obecneho>

https://ekolist.cz/cz/publicistika/nazory-a-komentare/jirin-janota-pripominky-myslivcu-byly-k-nicemu.vlk-bude-chranen-vsude-v-neomezenych-poctech-a-bezvyjimky?utm_source=www.seznam.cz&utm_medium=sekce-z-internetu

https://www.mzp.cz/cz/narodni_programy

https://www.mzp.cz/cz/financovani_ochrana_zivotni_prostredi

<http://www.dotace.nature.cz/ppk-programy.html>

<https://www.narodniprogramzp.cz/o-programu/jak-podat-zadost/>

<https://www.opzp.cz/vyzvy/58-vyzva>

<https://www.opzp.cz/nabidka-dotaci/detail-vyzvy/?id=113>

<https://www.opzp.cz/nabidka-dotaci/detail-vyzvy/?id=141>

<https://www.sfzp.cz/dotace-a-pujcky/norske-fondy/>

<https://www.hnutiduha.cz/>

<https://www.hnutiduha.cz/o-nas/partneri>

<https://www.hnutiduha.cz/o-nas/financovani>

<https://publikationen.sachsen.de/bdb/artikel/11597>

<https://www.navratvlku.cz/prevence-ochranna-opatreni/>

<https://www.psycholog-psu.com>

<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/vlk-likviduje-nejen-ovce-ale-i-jejich-chovatele-jak-jim-pomoc-nikdo-nevi-88558>

<https://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/zlinsky-kraj-proplati-dalsi-skody-zpusobene-vlakem-a-rysem>

<http://www.nature.cz/natura2000-design3/sub-text.php?id=2102>

<https://www.selmy.cz/hospodarska-zvirata/nahrada-skod/>

<http://www.auvergne-rhone-alpes.developpement-durable.gouv.fr/dommages-r1326.html>

<https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/stat-si-musi-vybrat-mezi-pastevectvim-a-vlkyznelo-na-konferenci/1859419?fbclid=IwAR1menqls6iOogn7prKLGCBwdie595L1AovAg7m57taKeU2jfBzmniWWWk>

<http://www.auvergne-rhone-alpes.developpement-durable.gouv.fr/donnees-sur-les-dommages-a3854.html>

<http://www.leseleveursfaceauloup.fr/le-loup/le-cout-du-loup/>

<https://www.szif.cz/cs/prechodne-vnitrostatni-podpory>

<https://www.novinky.cz/domaci/clanek/vlci-zdecimovali-unikatni-stado-muflonu-40273195>

<https://www.myslivosť.cz/Casopis-Myslivosť/Myslivosť/2001/Cervenec---2001/Jak-je-to-s-premnozenim-srnci-zvere-->

https://hradec.idnes.cz/chovatel-vlak-ohrada-ovce-knap-krkonose-selma-foc-/hradec-zpravy.aspx?c=A180803_101800_hradec-zpravy_klu

<https://www.novinky.cz/domaci/499550-vlci-odvedli-s-muflony-dobrou-praci-kam-se-hrabe-clovek-tvrdi-ochranari.html>

<https://www.youtube.com/watch?v=9C2eh3v0zkg>

<http://www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=145840>

<https://www.navratvlku.cz/caste-dotazy/#kotva6>

<https://www.ockovacentrum.cz/cz/vzteklina>

<https://www.czso.cz/csu/czso/soupis-hospodarskych-zvirat-k-1-4-2019>

<https://www.mfcr.cz/cs/o-ministerstvu/sluzby-verejnosti/zadosti-o-informace-dlezakona-106-1999/seznam-podanych-zadosti/2012/zadost-o-poskytnuti-informaci-podle-zako-8977>

ftp://ftp.oie.int/infos_san_archives/eng/2004/en_040723v17n30.pdf

<https://pro-bio.cz/pro-zemedelce/dotace-a-legislativa-zemedelcu/>

<https://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/hradecky-kraj-znasobil-nahrady-za-kormorany-a-vydry-na-3-2-miliony-kc>

https://www.idnes.cz/hradec-kralove/zpravy/vlk-vlci-chko-broumovsko-setkani-muzi-pozorovani-ochrana-priroda-kralovehradecky-selma-ornitolog.A200417_142546_hradec-zpravy_tuu?utm_source=www.seznam.cz&utm_medium=denni-tisk

https://www.idnes.cz/hradec-kralove/zpravy/vlk-vlci-chko-broumovsko-setkani-muzi-pozorovani-ochrana-priroda-kralovehradecky-selmaornitolog.A200417_142546_hradec-zpravy_tuu?utm_source=www.seznam.cz&utm_medium=denni-tisk

<https://www.czso.cz/csu/czso/zakladni-udaje-o-honitbach-stavu-a-lovu-zvere-od-1-4-2018-do-31-3-2019>

Dokumenty:

Zásady pro získání Národních dotací

Ročenka chovu ovcí a koz v České republice za rok 2018

Sazby jednotlivých dotačních titulů 2019

Přepočítávací koeficienty hospodářských zvířat na VDJ

III. Seznam tabulek, obrázků a grafů

Seznam tabulek:

Tabulka 1: Soupis hospodářských zvířat (ovce) k 1. 4. 2019	14
Tabulka 2: Sazby jednotlivých dotačních titulů 2019 u poškozovaných druhů zvířat ...	17
Tabulka 3: Vývoj dotací na ovce a kozy 2014–2018 (tis. Kč)	25
Tabulka 4: Stavby ovcí a koz.....	27
Tabulka 5: Počty doložených přímých usmrcených jedinců hospodářských zvířat vlkem za rok 2019.....	27
Tabulka 6: Náklady obvyklých opatření MŽP: preventivní opatření na ochranu před škodami způsobenými ZCHD velkými šelem (vlk, rys, medvěd)	58
Tabulka 7: Výše náhrad	60
Tabulka 8: Náhrady škod způsobených podle zákona č. 115/2000 Sb. za r. 2010-2018 dle druhů živočichů.....	61
Tabulka 9: Průměrné náhrady v letech 2018 a 2019	62

Seznam obrázků:

Obrázek 1: Snižování efektu účinnosti dotací na chov hospodářských zvířat v důsledku aktivity predátora	31
Obrázek 2: Financování ochrany životního prostředí.....	34
Obrázek 3: Zdroje financování Hnutí Duha	37
Obrázek 4: Hospodaření Hnutí Duha v roce 2018.....	37
Obrázek 5: Výskyt vlků na území České republiky od roku 1949	41
Obrázek 6: Podklady pro posouzení různých chování vlka ve vztahu k člověku.....	46
Obrázek 7: Schéma nákladů vyvolaných napadením stáda vlky	50
Obrázek 8: Vyplacené náhrady škod způsobených vlkem v letech 2010-2019	61
Obrázek 9 : Názor čtenářů na regulaci vlků	73

Seznam grafů:

Graf 1: Vývoj počtu ovcí v ČR.....	26
Graf 2: Populace vlků (ks).....	40
Graf 3: Vyplacené náhrady škod způsobených vlkem v letech 2010-2019.....	62

IV. Seznam příloh

Příloha 1: Náklady státu spojené s vlky 2004-2018 (v €)

Příloha 2: Počet zabitých ovcí 2004-2017

Příloha č.3 Dotace

Příloha 4 Přehled finančních podpor za rok 2019

Příloha 5 Škody na hospodářských zvířatech způsobené vlkem 2012-2017

Příloha 6 Přehled škodních událostí v roce 2018 podle krajů

Příloha 7 Přehled škodních událostí v roce 2019 podle krajů

Příloha 8 Dopady vlčích útoků na Broumovsku

Příloha 9 Schéma dopadů vyvolaných ukončením činnosti

Příloha 10 Doporučená zabezpečení stád hospodářských zvířat

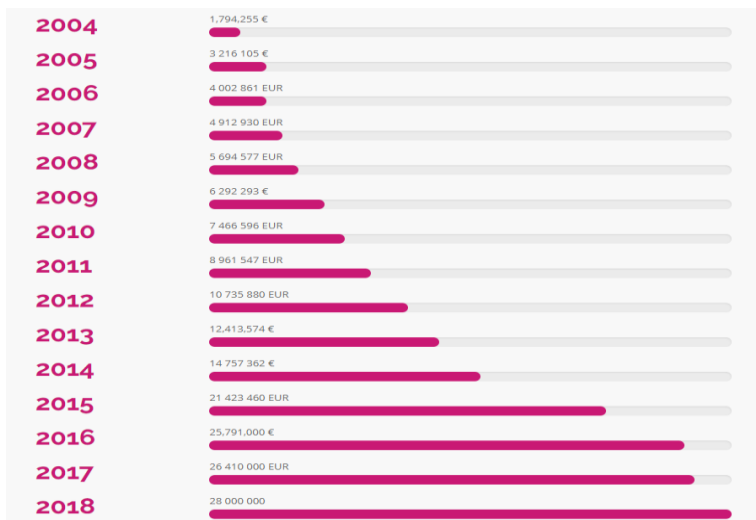
Příloha 11 Výpočet podílu dotace pro modelový případ na provedení ohradníku

Příloha 12 Diskuse z 15. 9. 2018

Příloha 13 Diskuse z 12. 3. 2019

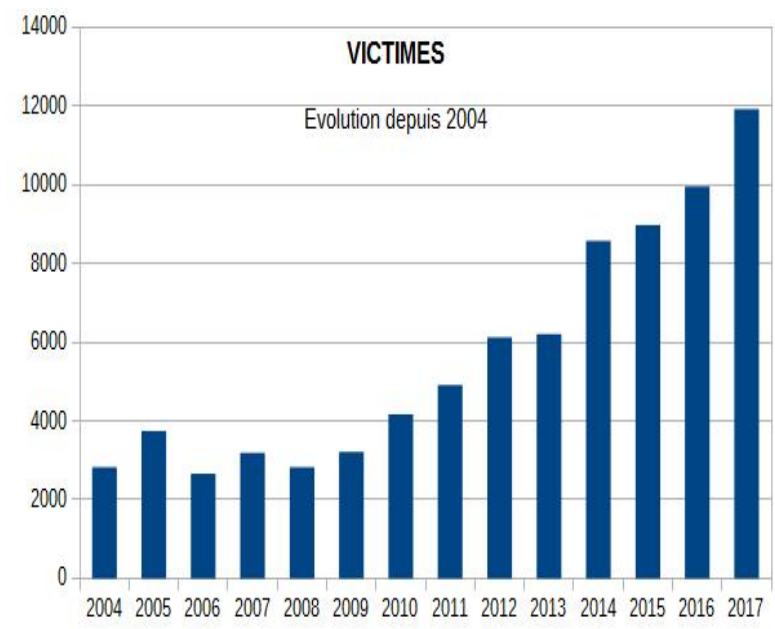
V. Přílohy

Příloha 1: Náklady státu spojené s vlky 2004-2018 (v €)



Zdroj: <http://www.lesleveursfaceauloup.fr/le-loup/le-cout-du-loup/>

Příloha 2: Počet zabíjených ovcí 2004-2017



Zdroj: <http://www.auvergne-rhone-alpes.developpement-durable.gouv.fr>

Příloha č.3 Dotace

Druhy dotací

Dotace členíme na dvě základní skupiny, na dotace obecné a účelové. Obecné dotace jsou používány na financování široké škály statků a služeb. Oproti tomu účelové dotace se vyznačují tím, že jsou poskytovány na konkrétní statky či služby, resp. na konkrétní program.

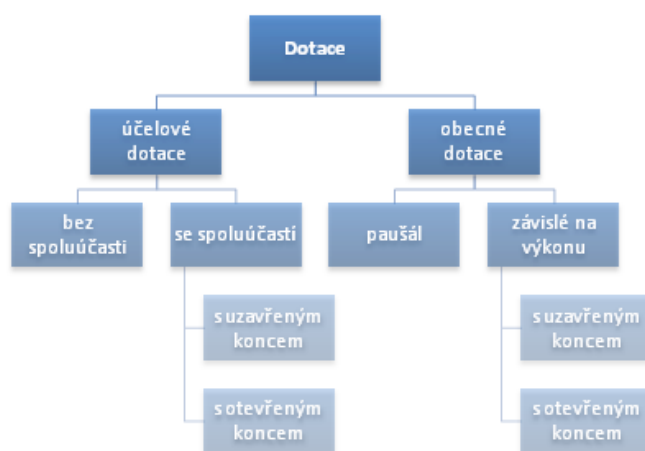
Obecné dotace

Tyto dotace se rozdělují na paušální a na dotace závislé na výkonu (tedy výkonové). Paušální dotací se myslí fixní částka, u které není přesně stanoven účel jejího použití. Tyto finanční prostředky mohou být tedy použity na financování jakéhokoliv statku či služby. I u tohoto druhu dotací (výkonové) může být částka omezena (limitována). Zde hovoříme o dotaci s uzavřeným koncem. Pokud částka není ničím limitována, jedná se o dotaci s otevřeným koncem.

Účelové dotace

Zde dochází k členění dotací na dotace se spoluúčastí a bez spoluúčasti. Dotace se spoluúčastí se dále člení na dotace s uzavřeným a otevřeným koncem. Dotace bez spoluúčasti představují fixní částku, při které se nepožaduje spoluúčast příjemce na financování. Pokud hovoříme o dotaci s procentním podílem na celkové částce, která musela být vynaložena, jedná se o dotace se spoluúčastí (oziveni.cz).

Schéma: Členění dotací



Zdroj: oziveni.cz

Pro získání dotací je zapotřebí splnit řadu dílčích úkolů:

- Zpracování identifikačních údajů podle daného vzoru
- Doložení:
 - Dokladu o registraci podnikání – činnosti ve vztahu k předmětu dotace.
 - Doklad o zřízení bankovního účtu žadatele (smlouva o zřízení bankovního účtu).
 - Doklad plátce DPH (pouze plátce DPH).
 - Kopii potvrzení o původu potvrzeného příslušným chovatelským sdružením, které jsou předmětem žádosti dotací.
 - Kopii dokladu o koupi předmětného zvířete.
 - Potvrzení ošetřujícího veterinárního lékaře kupujícího chovatele, že byly splněny všechny veterinární podmínky pro nákup zvířat.
- Další podmínky podle konkrétních případů (Příručka pro žadatele 2019).

Zásady, stanovující podmínky pro dotace 2020

Zásady, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací, jsou vydávány ministerstvem zemědělství (dále MZe). Na podobě těchto zásad se také podílí Komise EU. Každý rok vydává MZe zásady, „Zásady, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací pro rok 2020 na základě § 1, §2 a § 2d zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů,“ podle kterých se musí žadatelé řídit. Dokument obsahuje obecné podmínky, kterými se musí řídit všichni žadatelé o dotace. Obecné podmínky jsou dále podrobněji popsány v jednotlivých kapitolách dokumentu:

- Žádost o dotaci
- Podmínky poskytnutí dotace
- Změny žádosti o dotaci, změna žadatele
- Doložení dokladů prokazujících nárok na dotaci
- Kontrola dodržování Zásad
- Rozhodnutí o poskytnutí dotace
- Vrácení dotace
- Závěrečná ustanovení
- Výklad zkratk

Dokument dále obsahuje dotační programy, ve kterých je popsán účel dotačního programu, předmět podpory, vymezení kdo je žadatel a kdo konečný příjemce, výše podpory, podmínky poskytnutí podpory, termín do kdy může být podaná žádost a seznam příloh k žádosti o podporu (Ministerstvo zemědělství).

Získání dotací v rámci přímých plateb je založeno na podání jednotné žádosti, kdy musí žadatel dodržet termín podání, který je stanoven. Pokud tak neučiní a žádost podá až po řádném termínu, bude mu udělena sankce ve výši 1 % za každý pracovní den. V případě prodlení o 25 a více kalendářních dnů, bude žádost zamítnuta a žadateli nebude přiznána žádná platba. Místo podání je dáno na místně příslušném Oddělení příjmu žádostí a LPIS (OPŽL). Podání žádosti je možné třemi způsoby – elektronickou cestou (viz. Portál farmáře SZIF), poštou nebo osobně (szif.cz)

U některých dotačních titulů je stanoven minimální počet kusů VDJ (velká dobytčí jednotka). Při situaci, která zde nyní je, může dokonce dojít ke zmařené investici z důvodu úhynu zvířete. Když nebude chovatel splňovat podmínku minimálního počtu zvířat, může to vést ke ztrátě dotace a dokonce k sankcím.

Jednotná platba na plochu zemědělské půdy

Základní podpora zemědělců, kteří obhospodařují minimálně 1 ha zemědělské půdy s kulturou: standardní orná půda, travní porost, trvalý travní porost, úhor, chmelnice, vinice, sad, školka, zalesněná půda, rychle rostoucí dřeviny, jiná trvalá kultura nebo s jinou kulturou oprávněnou pro dotace (www.szif.cz)

Tabulka: Přepočítací koeficienty VDJ

Druh a kategorie hospodářských zvířat	Koeficient přepočtu na velké dobytčí jednotky (VDJ)
ovce ve věku nad 1 rok*	0,15
kozy ve věku nad 1 rok*	0,15

Zdroj: vlastní zpracování dle SZIF

* Stanovení kategorie „ovce a kozy nad 12 měsíců stáří“ s koeficientem 0,15 VDJ vychází z obecného zootechnického pravidla, že 1 VDJ představuje 500 kg živé hmotnosti hospodářských zvířat. Tudiž koeficient představuje průměrnou hmotnost ovcí a koz starších 12 měsíců ve výši 75 kg (dle jednotlivých plemen to je od cca 50 kg do cca 100 kg). Ovce a kozy, zejména tedy ovce (kozy jsou v početním poměru chovaných kusů malých přežvýkavců v České republice v této záležitosti minoritní – 225 397 ks ovcí a pouze 24 348 ks koz ke dni 1. 4. 2014) jsou dle oficiálních údajů Svazu chovatelů ovcí a koz z. s. z důvodu převládajícího počtu kusů zvířat plemen kombinovaného a masného užitkového zaměření chovány zejména pro produkci jehňat určených k jatečným účelům (50 % kombinovaná plemena + 35 % masná plemena a pouze 15 % plemena plodného a dojného typu). Z tohoto důvodu nejsou dle současné platné legislativy ani tato zvířata do stáří 6 měsíců povinně označována a evidována v integrovaném zemědělském registru (jsou evidována pouze ve stájových registrech zvířat), tudíž s nimi kvůli věrohodnosti není vhodné počítat do výpočtu VDJ. Tabulka přepočítávacích koeficientů VDJ bude také použita u přechodných vnitrostátních podpor, takže u podpory pasených ovcí a koz v rámci retenčního období od 15. 5. do 11. 9., tedy v době pastvy matek s jehňaty se rovněž dle výše uvedeného sledují pouze ovce a kozy starší 12 měsíců věku. Z hlediska monitorování přívodu dusíku pasenými zvířaty na pasené pozemky je toto rovněž věrohodně reprezentováno výše uvedenou průměrnou hmotností pasených zvířat a stanovenou výší přepočtových koeficientů VDJ. Přívod dusíku do půdy, který je produkován jehňaty, je vhodné s ohledem na klasický obrat stáda zanedbat – většina jehňat před dosažením 1 roku věku je poražena (dle oficiálních údajů Svazu chovatelů ovcí a koz z. s. 80 % ze všech odchovaných jehňat) případně z České republiky vyvezena.

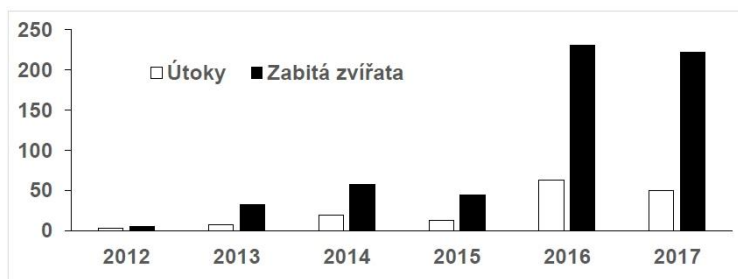
Příloha 4 Přehled finančních podpor za rok 2019

Název donora	Podrobný přehled grantů
Euronatur	145 477,48 Kč
Evropská komise	2 910 010,06 Kč
Finanční mechanismy EHP a Norska	199 221,22 Kč
Grassroots Foundation	56 441,22 Kč
Hornorakouská vláda	465 422,31 Kč
International Visegrad Fund	68 166,15 Kč
Magistrát hlavního města Brno	17 000,00 Kč
Magistrát hlavního města Praha	138 892,90 Kč
MAVA foundation	129 422,55 Kč
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR	607 652,63 Kč
Ministerstvo vnitra ČR	85 000,00 Kč
Ministerstvo životního prostředí ČR	749 993,00 Kč
Nadace Partnerství	27 000,00 Kč
Nadace Veronica	39 980,00 Kč
Patagonia (Tides Foundation)	10 043,00 Kč
Spolkové ministerstvo životního prostředí, ochrany přírody a bezpečnosti	56 291,95 Kč
Celkový součet	5 706 014,47 Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle hnutiduha.cz

Příloha 5 Škody na hospodářských zvířatech způsobené vlkem 2012-2017

Škody na hospodářských zvířatech způsobené vlkem



Zdroj dat: krajské úřady, AOPK ČR

Zdroj: *Hnutí Duha*

Příloha 6 Přehled škodních událostí v roce 2018 podle krajů

	ovce	koza	skot	pes
Královehradecký kraj	92	4	13	1
Ústecký kraj	73	3	0	0
Liberecký kraj	29	0	2	0
Jihočeský kraj	12	12	0	0
Plzeňský kraj	58	0	3	0
Zlínský kraj	3	0	1	0
Celkem	267	19	19	1

Zdroj: navratvlku.cz

Příloha 7 Přehled škodních událostí v roce 2019 podle krajů

Kraj	ovce	kozy	skot	počet událostí/ protokolů
Jihočeský kraj	71	0	3	26
Karlovarský kraj	36	0	1	3
Kraj Vysočina	0	0	1	1
Královehradecký kraj	95	7	22	50
Liberecký kraj	31	0	10	17
Moravskoslezský kraj	11	0	0	6
Plzeňský kraj	74	0	0	22
Ústecký kraj	17	1	4	11
Zlínský kraj	42	1	0	10
CELKEM	377	9	41	146

Zdroj: navratvlku.cz

Příloha 8 Dopady vlčích útoků na Broumovsku

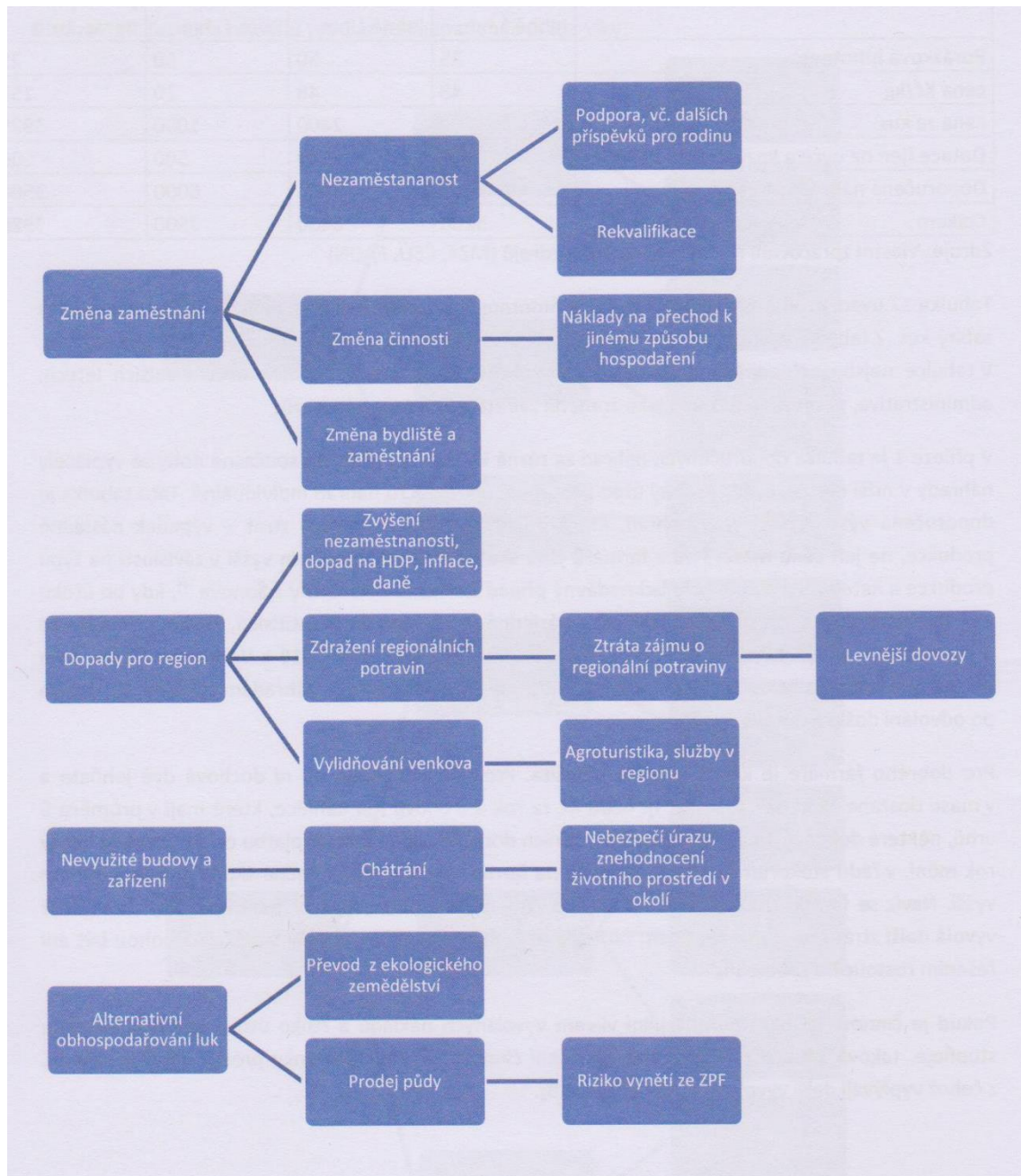


gár Jarko a Marie Hembergen abakali 11 ovci ve dvoju vlčích útokch



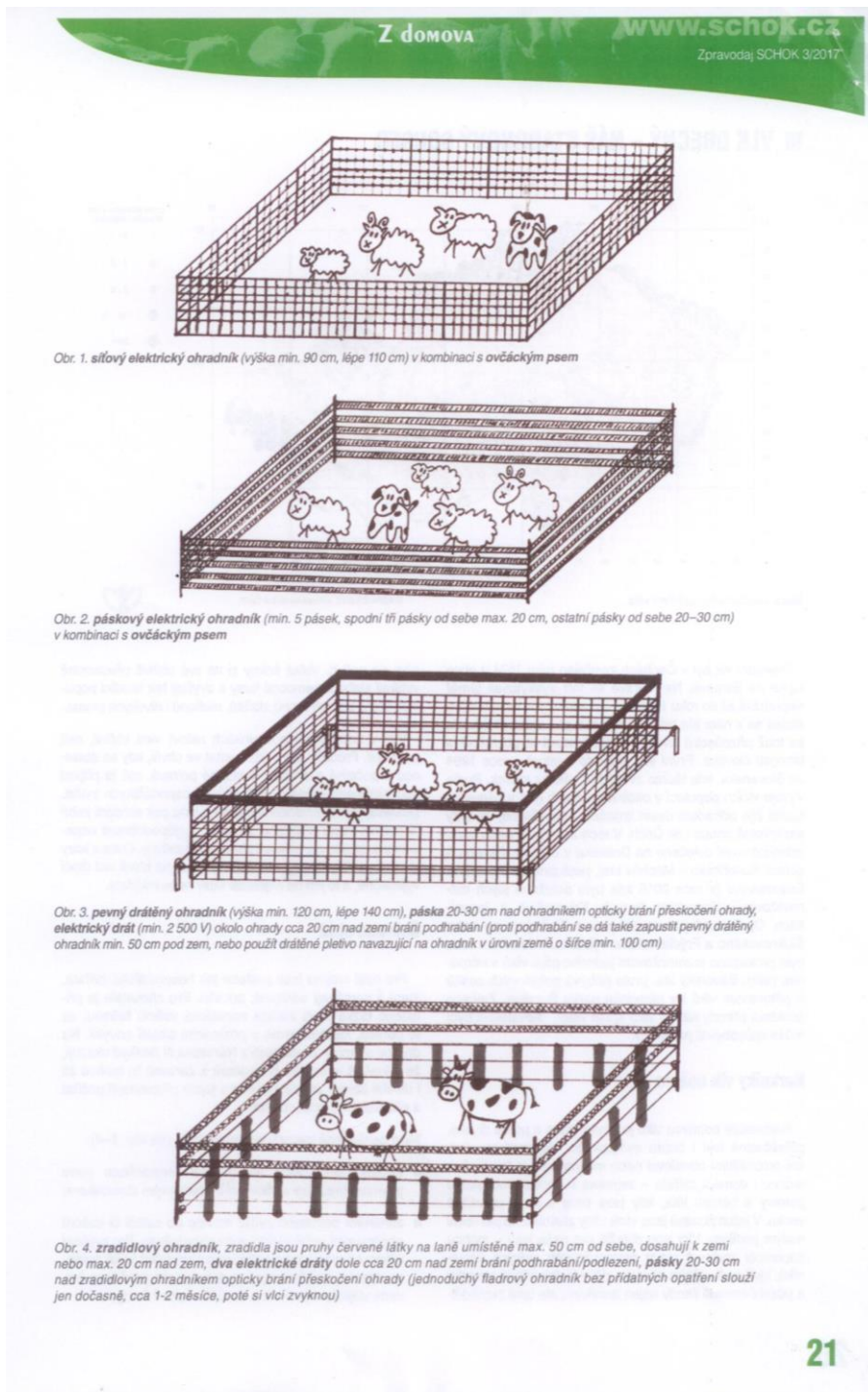
gár Jarko a Marie Hembergen abakali 11 ovci ve dvoju vlčích útokch

Příloha 9 Schéma dopadů vyvolaných ukončením činnosti



Zdroj: Kouřilová, 2018

Příloha 10 Doporučená zabezpečení stád hospodářských zvířat



Zdroj: SCHOK.cz

Příloha 11 Výpočet podílu dotace pro modelový případ na provedení ohradníku

	Délka ohrady =	14 300/10	délka v bm =	1 430
	Cena dle nabídky za bm	217 620/1 430	Kč/bm =	152,2
	Cena dle NNO Kč/bm		Kč/bm =	10
	Způsobilé výdaje ZV	Výpočet	ZV celkem Kč	
Varianta 1	ZV = 100% dle NNO	1 430*10	14 300	
	Dotace - 80% ze ZV	14 300*0,8	11 440	
Varianta 2	ZV = 150% dle NNO	1 430*15	21 450	
	Dotace - 80% ze ZV	21 450*0,8	17 160	
Varianta 3	ZV = 200% dle NNO	1 430*20	28 600	
	Dotace - 80% ze ZV	28 600*0,8	22 880	

	Bilance	Výpočet	% dotace z CV
Varianta 1	Nabídková cena	217 620	
	Dotace	11 440	5,26
	Vlastní zdroje	206 180	
Varianta 2	Nabídková cena	217 620	
	Dotace	17 160	7,89
	Vlastní zdroje	200 460	
Varianta 3	Nabídková cena	217 620	
	Dotace	22 880	10,51
	Vlastní zdroje	194 740	

Zdroj: Kouřilová, 2018

Příloha 12 Diskuse z 15. 9. 2018

Hlavní smysl diskusního příspěvku	Počet podobných názorů	Počet souhlasů +	Počet nesouhlasů -
Vlci patří do přírody stejně jako my, člověk nemá právo určovat co se má vybítet a co ne.	6	227	21
Chovatel se zachoval správně.	5	286	8
Vlk do této krajiny již několik set let nepatří.	1	6	19
Bývali doby, kdy si chovatelé ovcí proti vlkům pořizovali psy.	1	9	2

Zdroj: https://hradec.idnes.cz/chovatel-vlak-ohrada-ovce-krnap-krkonose-selma-foc-hradec-zpravy.aspx?c=A180803_101800_hradec-zpravy_klu

Příloha 13 Diskuse z 12. 3. 2019

Hlavní smysl diskusního příspěvku	počet podobných názorů	Počet souhlasů +	Počet nesouhlasů -
Vlci do této krajiny nepatří.	48	1591	535
Mufloni by měli být pouze v zabezpečených oborách.	5	163	73
Vlci nejsou škodná, patří do krajiny.	29	612	398
Je jen otázkou času, než se "pustí" do člověka.	5	233	90
Vlci na člověka neútočí.	3	82	82
Ochránci jsou ta největší škodná.	46	1562	329

Zdroj: <https://www.novinky.cz/domaci/499550-vlci-odvedli-s-muflony-dobrou-praci-kam-se-hrabe-clovek-tvrdi-ochranari.html>